

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus	
DIEVAS SUBURIA BAŽNYČIĄ	2
APIE PRIKLAUSYMĄ BAŽNYČIAI	3

Homilijos

„DRAŠOS! TAI AŠ. NEBIJOKITE!“ / 19 eilinis sekmadienis (A)	4
DIEVO MOTINOS PAVYZDYS / Švč. Mergelės Marijos Ėmimas į dangų	5
BRANGŪS TRUPINĖLIAI / 20 eilinis sekmadienis (A)	6
BAŽNYČIOS SLĖPINYS / 21 eilinis sekmadienis (A)	7
MEILĖ ĮRODOMA PER KANČIĄ / 22 eilinis sekmadienis (A)	8

Bažnyčios dokumentai

Tarptautinė teologijos komisija	
<i>SENSUS FIDEI</i> BAŽNYČIOS GYVENIME	9

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	32
Kauno arkivyskupijos dienos švenčiant dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo Gimimą	32
Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai	35

Bažnyčia pasaulyje

Pristatytas Vyskupų sinodo <i>Instrumentum laboris</i> šeimos klausimais	43

Popiežius Pranciškus

Dievas suburia Bažnyčią

2014 m. birželio 18 d.

Šiandien pradėdau naują katechezėjų ciklą apie Bažnyčią. Tai truputį panašu į vaiko kalbą apie savo motiną, savo šeimą. Kalbėti apie Bažnyčią reiškia kalbėti apie mūsų motiną, apie mūsų šeimą. Iš tikrųjų Bažnyčia nėra institucija, susitelkusi į save pačią, ar privati asociacija, nevyriausybinė organizacija, tuo labiau negalime apsiriboti žvilgsniu į dvasininkiją ar Vatikaną... „Bažnyčia laikosi nuomonės...“ Tačiau mes visi esame Bažnyčia! „Ką turi galvoje?“ „Ar kunigus?“ Taip, kunigai yra Bažnyčios dalis, bet Bažnyčia esame mes visi! Negalima apriboti Bažnyčios kunigais, vyskupais, Vatikanu... Jie priklauso Bažnyčiai, bet Bažnyčia esame mes visi, visi priklausome šeimai, visi esame vienos motinos. Bažnyčia yra labai plati tikrovė, atvira visai žmonijai, ji nėra sukurta laboratorijoje, nėra gimusi savaime. Bažnyčią įkūrė Jėzus, tai tauta, turinti už pečių ilgą istoriją, o jos paruošimas prasidėjo seniai iki Kristaus.

Jau Senojo Testamento puslapiuose randame Bažnyčios istoriją ar veikiau „prieistorę“. Girdėjome iš Pradžios knygos: Dievas pasirinko Abraomą, mūsų tikėjimo tėvą, ir kviečia jį išvykti, palikti savo gimtinę ir eiti į kitą šalį, kurią Viešpats jam nurodys (plg. *Pr* 12, 1–9). Dievas šaukia Abraomą ne vieną asmeniškai, bet nuo pat pradžių įtraukia ir jo šeimą, namus ir visus tarnaujančius jo namams. Kai jis jau keliauja – taip Bažnyčia pradeda keliauti, – Dievas dar labiau praplečia horizontą ir užlieja Abraomą savo palaiminimu, žadėdamas jam palikuočių, gausių kaip žvaigždės danguje ar smiltys jūros pakrantėje. Tai yra pirmas svarbus punktas: pradėdamas nuo Abraomo *Dievas suformuoja tautą, kad neštų jo palaiminimą visoms žemės šeimoms*. Šioje tautoje gimė Jėzus. Pats Dievas formuoja šią tautą, šią istoriją, keliaujančią Bažnyčią, ir čia, šioje tautoje, gimsta Jėzus.

Antrasis elementas: ne Abraomas apie save buria tautą, bet pats Dievas duoda jai gyvybę. Paprastai žmogus kreipdavosi į dievybę siekdamas įveikti juos skiriančią atstumą, šaukdamasis pagalbos ir apsaugos. Žmonės meldavosi dievams, dievybėms. Tačiau šiuo atveju įvyksta kažkas negirdėta: *pats Dievas imasi iniciatyvos*. Klausykime: pats Dievas pabeldžia prie Abraomo durų ir sako jam: išėik, palik šią šalį, leiskis kelionėn, ir aš padarysiu iš tavęs didelę tautą.

Tai yra Bažnyčios pradžia, ir šioje tautoje gimė Jėzus. Dievas imasi iniciatyvos ir atkreipia savo žodį į žmogų, užmegzdamas su juo ryšį ir naują santykį. „Bet, tėve, kaip tai gali būti? Ar Dievas mums kalba?“ „Taip.“ „O mes ar galime kalbėtis su Dievu?“ „Taip.“ Tai vadinama

malda, tačiau Dievas tai darė nuo pradžių. Taigi Dievas formuoja tautą iš tų, kurie klausosi jo žodžio ir juo pasitikėdami leidžiasi į kelionę. Tai vienintelė sąlyga: pasitikėti Dievu. Jei pasitiki juo, klausaisi jo ir leidiesi į kelionę, tai yra Bažnyčios kūrimas.

Dievo meilė yra pirmiau visko. Dievas visuomet yra pirmas, jis pradeda anksčiau už mus, yra už mus pirmesnis. Pranašas Izaijas, gal Jeremijas, neatsimenu tiksliai, sakė, kad Dievas yra kaip migdolo medis, kuris pavasarį pirmasis pražysta. Norima pasakyti, kad Dievas visuomet pražysta anksčiau už mus. Jis mūsų laukia atvykstančių, mus šaukia ir liepia eiti. Jis visuomet pirmesnis už mus. Tai vadinama meile, nes Dievas visuomet laukia mūsų. „Bet, tėve, aš tuo netikiu, nes jei jūs žinotumėte, tėve... Mano gyvenimas buvo toks baisus, kaip aš galiu galvoti, kad Dievas manęs laukia?“ „Dievas laukia tavęs. Jei būtum didis nusidėjėlis, jis lauktų tavęs dar labiau, jis laukia su didele meile, nes jis yra pirmas. Tai yra grožis Bažnyčios, vedančios mus pas mūsų laukiantį Dievą. Jis pirmesnis už Abraomą, pirmesnis net už Adomą.“

Abraomas ir jo namiškiai klauso Dievo kvietimo ir leidžiasi į kelionę, netgi nežinodami, kas yra šis Dievas ir kur juos veda. Tai tiesa, nes Abraomas leidžiasi į kelią patikėdamas save šiam Dievui, kuris jam kalbėjo; Abraomas neturėjo teologijos vadovėlio pasiskaityti, kas yra šis Dievas. Jis pasitiki, pasitiki meile. Dievas leidžia jam jausti meilę, ir jis pasitiki. Tačiau tai nereiškia, kad šie žmonės visuomet liko tvirti ir ištikimi. Priešingai, iš pat pradžių buvo pasipriešinimo, užsisklendimo savyje ir savo interesuose, pagunda derėtis su Dievu ir spręsti dalykus savaip. Tautos kelią ženklina išdavystės ir nuodėmės per visą išganyimo istoriją, kuri yra *Dievo ištikimybės ir tautos neištikimybės istorija*. Tačiau Dievas nepavargsta, jis kantrus, turi daug kantrybės ir lavina bei formuoja savo tautą kaip tėvas savo vaiką. Dievas eina su mumis. Pranašas Ozėjas sako: „Aš ėjau su tavimi ir mokiau tave vaikščioti, kaip tėvas moko savo vaiką.“ Koks gražus šis Dievo įvaizdis! Jis taip elgiasi ir su mumis: moko mus vaikščioti. Tos pačios nuostatos laikosi ir Bažnyčios atžvilgiu. Mes taip pat, nepaisant ketinimo sekėti Viešpatį Jėzų, kasdien susiduriame su savo savanaudiškumu ir širdies kietumu, tačiau kai suvokiame, kad esame nusidėjėliai, Dievas pripildo mus savo gailestingumu ir meilės. Ir jis mums atleidžia, jis visuomet atleidžia. Būtent tai leidžia mums augti kaip Dievo tautai, kaip Bažnyčiai: ne mūsų gebėjimai, ne mūsų nuopelnai – esame menki, ne tai, – bet kasdien patirtis, kaip labai Viešpats trokšta mums gero ir mumis rūpinasi. Tai leidžia mums pasijausti, kad iš tikrųjų priklausome Jam, esame Jo rankose, tai leidžia mums augti bendrystėje su Juo ir tarpusavyje. Būti Bažnyčia reiškia jaustis rankose mus mylinčio Tėvo, kuris mus glamonėja, mūsų laukia ir leidžia mums pajusti švelnumą. Tai labai gražu!

Brangūs bičiuliai, toks yra Dievo planas; Dievas, pašaukdamas Abraomą, visada galvojo apie meile suburtą palaimintą tautą, kad ji neštų Jo palaiminimą visoms žemės tautoms. Šis planas nesikeičia, jis visuomet vykdomas. Šis planas buvo pilnatviškai įgyvendintas Kristuje, ir šiandien Dievas tęsia jo įgyvendinimą Bažnyčioje. Prašykime malonės, kad išliktume ištikimi ir sektume Viešpatį Jėzų, klausytumės jo žodžio, būtume pasirenę kasdien išvykti, kaip Abraomas, į Dievo ir žmogaus šalį, mūsų tikrąją tėvynę, ir taip taptume palaiminimu, Dievo meilės ženklu visiems jo vaikams. Man patinka, kad yra sinonimas, kitas vardas, kuriuo mes, krikščionys, galėtume būti vadinami: esame vyrai ir moterys, esame žmonės, kurie laimina. Krikščionis savo gyvenimu privalo visuomet laiminti, laiminti Dievą ir laiminti visus žmones. Mes, krikščionys, esame žmonės, kurie laiminame, mokame laiminti. Tai gražus pašaukimas!

Apie priklausymą Bažnyčiai

2014 m. birželio 25 d.

Pirmąją katechezę apie Bažnyčią praėjusį trečiadienį pradėjome nuo Dievo iniciatyvos: jis nori formuoti tautą, nešančią palaiminimą visoms žemės tautoms. Dievas pradeda nuo Abraomo, po to su didele kantrybe – Dievas jos turi daug! – rengia šią tautą per Senąją Sandorą, kol Jėzujė Kristuje įsteigia ją kaip žmonių sąjungos su Dievu ir tarpusavyje ženklą bei priemonę (plg. Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Lumen gentium*, 1). Šiandien pasvarstykime, kaip svarbu krikščioniui priklausyti šiai tautai. Kalbame apie priklausymą Bažnyčiai.

Nesame izoliuoti ir nesame krikščionys pavieniui, kiekvienas pats sau, ne, mūsų *krikščioniškoji tapatybė yra priklausymas!* Esame krikščionys, nes priklausome Bažnyčiai. Tai tarsi pavardė: vardas yra „aš esu krikščionis“, o pavardė – „aš priklausau Bažnyčiai“. Labai mėla pastebėti, kad ši priklausomybė išreiškiama taip pat tuo vardu, kurį Dievas priskiria pats sau. Nuostabiame „degančio krūmo“ epizode atsakydamas Mozei (plg. *Iš* 3, 15) jis save apibrėžia kaip *protėvių Dievą*. Jis nesako: esu Visagalis... *Aš esu Abraomo Dievas, Izaoko Dievas, Jokūbo Dievas*. Šitaip jis save apreiškia kaip Dievą, kuris yra sudaręs glaudžią sandorą su mūsų tėvais, visuomet yra ištikimas šiai sandorai ir kviečia mus įžengti į šį už mus ankstesnį santykį. Tas Dievo santykis su savo tauta už mus visus ankstesnis, jis kyla iš anų laikų.

Štai kodėl mintis pirmiausia su dėkingumu krypsta į tuos, kurie buvo anksčiau už mus ir mus priėmė Bažnyčioje. Niekas negali tapti krikščionimi pats vienas! Ar tai aišku? Niekas netampa krikščionimi vienas. Krikščionių nega-

mina laboratorijoje. Krikščionis priklauso tautai, ateinančiai iš toli. Jis priklauso tautai, kuri vadinama Bažnyčia, ir ši Bažnyčia iš jo padaro krikščionį Krikšto dieną, po to per jo katechezės kelionę ir vėliau. Tačiau niekas, niekas netampa krikščionimi pats vienas. Tai, kad mes tikime, mokame melstis, pažįstame Viešpatį ir galime klausytis jo žodžio, jaučiame artimą ryšį su juo ir atpažįstame jį savo broliuose, taip yra todėl, jog kiti prieš mus gyveno tikėjimu ir po to jį mums perteikė. Mes priėmėme tikėjimą iš mūsų tėvų, iš protėvių, jie mus jo mokė. Gerai pagalvojus, kiek daug brangių veidų praslenka šiuo momentu priešais mūsų akis: gal tai veidai mūsų tėvų, kurių prašymu buvome pakrikštyti; protėvių ar artimųjų, išmokiusių mus kryžiaus ženklo ir pirmųjų maldų. Aš prisimenu mane katekizmo mokiusios vienuolės veidą: ji visuomet iškyla mano atmintyje. Žinoma, ji dabar danguje, nes tai šventa moteris, tačiau aš ją dažnai prisimenu ir dėkoju Dievui už šią vienuolę. Arba veidas klebono ar kito kokio kunigo, vienuolės, katecheto, perdavusių mums tikėjimo turinį ir ugdžiusių mus krikščionimis... Štai Bažnyčia: didžiulė šeima, kurioje esame priimami ir mokomės gyventi kaip tikintieji ir Viešpaties Jėzaus mokiniai.

Galime patirti šią kelionę ne vien tik *dėka* kitų žmonių, bet *drauge* su kitais žmonėmis. Bažnyčioje neegzistuoja „pasidaryk pats“, nėra „laisvųjų agentų“. Kiek daug kartų popiežius Benediktas apibūdino Bažnyčią kaip bažnytinį „mes“! Kartais pasitaiko girdėti sakant: „Tikiu į Dievą, tikiu į Jėzų, tačiau Bažnyčia manęs nedomina...“ Kiek kartų tai girdėjome? Tokie dalykai nėra gerai. Kai kurie žmonės mano, jog gali užmegzti asmeninį, tiesioginį, netarpišką santykį su Jėzumi Kristumi šalia Bažnyčios bendrystės ir tarpininkavimo. Tai pavojingos ir kenksmingos pagundos. Kaip sakydavo didis Paulius VI, tai absurdiškos dichotomijos. Iš tikrųjų keliauti kartu yra pastangų reikalaujantis dalykas; kartais tai būna sunku: gali atsitikti, kad kai kurie broliai ir seserys mums kelia problemų ar mus papiktina... Tačiau Viešpats patikėjo išganyto žinią žmonėms, mums visiems, jo liudininkams. Ir būtent per mūsų brolius ir seseris, per jų savybes ir ribotumus jis eina su mumis susitikti ir leidžiasi atpažįstamas. Tai reiškia priklausyti Bažnyčiai. Gerai įsiminkite: būti krikščionimi reiškia priklausyti Bažnyčiai. Vardas „krikščionis“, o pavardė – „priklausymas Bažnyčiai“.

Brangūs bičiuliai, užtariant Mergelei Marijai, Bažnyčios Motinai, prašykime Viešpaties malonės, kad niekuomet nepasiduotume pagundai galvoti, kad galime apsieiti be kitų, apsieiti be Bažnyčios, būti laboratorijos krikščionys. Priešingai, negalime mylėti Dievo, nemylėdami savo brolių, negalime mylėti Dievo šalia Bažnyčios: neįmanoma būti bendrystėje su Dievu nebūnant Bažnyčios bendrystėje, ir negalime būti geri krikščionys, jei nesame drauge su visais tais, kurie siekia sekti Viešpačiu Jėzumi, būdami viena tauta, vienas kūnas, ir tai yra Bažnyčia. Ačiū.

„DRAŠOS! TAI AŠ. NEBIJOKITE!“

19 eilinis sekmadienis (A)

1 Kar 19, 9a. 11–13a; Ps 85; Rom 9, 1–5; Mt 14, 22–33

Daug įvairių skausmų, pagundų ir sunkumų tenka kiekvienam žmogui patirti žemėje. Jei jis visa tai pakelia, visam tam atsispiria, iš tiesos kelio neiškrypsta ir nuo Dievo neatsitraukia, tuomet parodo didelį dvasios atsparumą. Tas dvasios atsparumas nėra viena kokio dorybė, bet daugelio dorybių sutartinis veikimas. Mirties pavojams, pavyzdžiui, padeda atsispirti narsumas; nuliūdumui – kantrybė; girtavimui – blaivumas; tuštybei – dvasios kilnumas. O kokiam sunkumui padeda atsispirti ištvermė? Ši dorybė padeda išverti tuose dalykuose, kurių mūsų prigimtis nemėgsta. Tikri sunkumai prasideda tada, kai žmogus patenka į skaudžias ir sunkias sąlygas, būtent tokias, kurių mūsų prigimtis nemėgsta, nuo kurių verčia bėgti. Jei nuo jų nebėgame, bet einame tolyn, kęsdami tuos sunkumus ir siekdami užsibrėžtų tikslų, pradame rodyti ištvermės dorybę. Ištvermė pasireiškia tik tada, kai žmogus atlaiko ilgalaikį sunkumą ir nuovargį, nenukrypdamas nuo savo kelio. Tarp daugelio įvairių ištvermių, mums rūpi toji ištvermė, kuri padeda artintis prie Dievo ir nenukrypti nuo tarnavimo jam.

Pirma, žmogui reikia tam tikro tvirtumo, kuris suteiktų galią išsilaikyti doros kelyje ir nenukrypti nuo jo.

Antra, žmogui reikia pasiryžimo kovoti su pagundomis ir visais pavojais, kurie naikina dvasios gyvenimą. Čia ypatingo pastiprinimo suteikia sakramentai, įvairūs pamokymai ir apeigos – visa tai, kas kelia troškimą ištvermingai krikščioniškai gyventi.

Trečia, Krikštu gauta ir sakramentais palaikoma pašvenčiamoji malonė suteikia žmogui jėgų atsispirti kasdienėms pagundoms. Tačiau yra pagundų, gyvenimo aplinkybių ir valandų, kurios veikia žmogų taip, kaip audros medžius, jos nulaužia arba iš šaknų išrauna stipriausią žmogų. Lyg vandenyno bangos paskandina žmogaus gyvenimo laivelį. Tuomet niekas daugiau išgelbėti negali, kaip tik vienas Dievas. „Drašos! Tai aš. Nebijokite!“

Ištvermei reikia drašos ir tikėti į Dievą. Todėl visų pirma būtina saugoti ir tvirtinti tikėjimą. Kartais

žmonės paskubomis neatsakingai pasako: „Praradau tikėjimą“, lyg būtų pametę keletą litų ar akinius. Mielieji, argi galima pamesti tikėjimą lyg pirštines, lyg skrybėlę pūstelėjus vėjui? Koks tada buvo tas tikėjimas, jei taip greitai jį praradai? Pažvelkime į kalnakasius, šachtininkus. Jie virš savo šalmų turi pritvirtintus prožektorius, kurie apšviečia jiems kelią. Giliai po žeme pirmiausia reikia šviesos norint sėkmingai pasiekti paviršių. Taip kiekvienam krikščioniui būtinas tikėjimas, kuris apšviečia ir įvertina gyvenimo kelią ir jo pavojus. Tačiau kalnakasiui vien šviesos per maža, kad išliktų gyvas. Jis turi ir pats saugotis. Neiti ten, kur tyko griūtis pavojus. Krikščionis turi suprasti, jog tikėjimas nėra skėtis, apsaugantis nuo gyvenime gresiančių nelaimių. Tikėjimas – tai jėga, tai ištvermė, tai tikslas, dėl ko mes gyvename. Kaip kalnakasiui giliai po žeme reikia oro ir radijo ryšio su paviršiumi, taip tikinčiajam būtina malda. Maldos galybė yra taip didelė, kad ja galime iš Dievo gauti tai, ko neįstengiame laimėti jokių geru darbu.

Šventųjų gyvenimo pavyzdžiai mums aiškiai pasako, kad ne tas būna išganomas, kuris gražiai pradeda, bet tas, kuris gražiai baigia. Gerasis latras ant kryžiaus, šv. Magdalena, šv. Paulius, šv. Augustinas ir daugelis kitų šventųjų buvo blogai savo gyvenimą pradėję, žengę pražūtis keliais, bet Dievo malonė pastojo jiems kelią pražūtin ir sugražino į išganymo kelią. Ir nors išbandymų teisingame kelyje buvo labai daug, Dievo malonės padedami, jie ištverė iki galo, gražiai užbaigė savo gyvenimą ir paliko neišdildomą Viešpaties gailingumo paminklą.

„Bijoki Dievo, kuris yra aukščiau visko, tada tau nereiks bijoti jokio žmogaus“, – sako šv. Augustinas.

Gyvenimo išbandymai lyg šėlstanti jūra. Pasak šv. Augustino, „mums būtina būti valtyje. Medžio padedami, perplauksime jūrą. Ir tas medis, nešantis mūsų silpnumus, yra Viešpaties kryžius, kuriuo esame pažymėti ir kuris mus saugo gyvenimo audrų metu.“

Viešpatie, mes neprašome stebuklų, idant galėtume gyvenimo audrų paviršiumi vaikščioti, meldžiamie ištvermės išlikti gerame.

DIEVO MOTINOS PAVYZDYS

Švč. Mergelės Marijos Ėmimas į dangų
Apr 11, 19a; 12, 1–6a. 10ab; Ps 45;
1 Kor 15, 20–27a; Lk 1, 39–56

Šiandien švenčiame Dievo Motinos Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilmę, tai Marijos Velykų šventė, Jos prisikėlimas amžinajam gyvenimui. Po mūsų Išganytojo Jėzaus Kristaus įžengimo į dangų jo Motina apdovanojama nepaprasta garbe. Ši garbė laukia kiekvieno, kuris ištikimai vykdys Dievo valią gyvendamas šioje žemėje.

Pirmutinė ir seniausia pagal kilmę yra Marijos Ėmimo į dangų iškilmė. Rytuose ji pradėta švęsti tuoj po Efezo Susirinkimo 431 m. Ši šventė Rytų Bažnyčioje vadinama *Dormitio*, t. y. Marijos užmigimo šventė.

Ką mums sako Marijos dangun paėmimas? Marija po Kristaus yra pirmoji su kūnu pasiekusi dangaus garbę. Joje atsispindi visas Bažnyčios ateities likimas. Bažnyčia, kurią sudaro Kristų tikintieji, laikų pabaigoje bus kartu su Viešpačiu garbėje. Marijos dabartinė būseną rodo mums, kokios būklės bus Kristui ištikima žmonija po visuotinio prisikėlimo ir pasaulio perkeitimo. „Nekaltasis Prasižadėjimas taip susijęs su dangun Paėmimu, kaip pradžia su pabaiga“, – sako A. Maceina.

Per Mariją Dievas parodė žmogaus atpirkimo didingumą ir išaukštinimą amžinajame gyvenime. Marija kovoja su slibinu už jai Golgotoje patikėtą žmoniją. Ji stovi šalia savo Sūnaus kaip jo didžioji Padėjėja ir bendradarbiauja atpirkimo darbe. Mirdamas Viešpats Jėzus savo patį brangiausią turtą – savo motiną – pavedė ne ano meto turtuoliams ar galiūnams, o eiliniam darbo žmogui, apaštalui šventajam Jonui.

Marijos išsirinkimo priežastis buvo jos nusižeminimas. Ir per mus Viešpats gali padaryti daug didžiųjų dalykų, jeigu turėsime tikėjimo ir nusižeminimo.

Tai, kad Dievo Motina Marija yra paimta į dangų, reiškia, jog jos motiniška globa apima visus. Ji dabar yra Motina tų, kurie turi savo motinas, ir našlaičių. Ji yra Motina ir laimingiesiems, ir dar labiau – laimės nė trupinėlio neragavusiesiems. Ji yra Motina tiems, kurie skęsta rožėse, ir dar labiau tiems, kurių dalia – tik aštrūs spygliai...

Krikščionybės žmogus, gavęs jėgų kovoti su nuodėme ir savo širdyje kuriantis šviesos ir tyrumo pasaulį, sveikina Nekaltai Pradėtąją ir dangun Paimtąją kaip pavyzdį, kaip žiburį, kaip Nugalėtoją, kaip Gelbėtoją ir Užtarėją, kurios pavyzdžio ir pagalbos labai reikia šių dienų žmogui.

Fokoliarų judėjimo įkūrėja Chiara Lubich sako: „Marija pas Elzbietą ėjo ne *Magnificat* giedoti, bet pagelbėti. Taip lygiai ir mes privalome eiti pas artimuosius ne tam, kad atskleistume savo širdyje nešiojamus krikščioniškus turtus, bet kad neštume su jais skausmą, sunkumus, dalytumės džiaugsmu ir atsakomybę.“

Šiandien Dievo Motina yra danguje kartu su savo Sūnumi. Ji su nerimu stebi mūsų įtemptą gyvenimą, mato mūsų vargus, skausmus ir nuodėmes. Jos gailėstinga širdis užtaria mus pas Sūnų Jėzų Kristų.

„Greičiau laiptus“, – kartojo mirdamas rusų rašytojas N. Gogolis, taip jis kreipėsi į Mergelę Mariją prašydamas užtarimo. N. Gogolis Mariją vadino laiptais į dangų todėl, kad daug viduramžių bažnyčių buvo tituluotos Marijos garbei – Marijos Danguos Laiptų bažnyčiomis. Mieli tikintieji, Marija tikrai yra mūsų tvirčiausi laiptai į laimingą amžinybę. Kaip kartodavo šv. Alfonsas Marija Liguoris: „Tuščia yra viltis būti išgelbėtam ir pašvęstam be Marijos!“

Broliai ir seserys Kristuje, Kristus yra didysis blogio, nuodėmės, mirties ir pragaro nugaldėtojas. Jis triumfavo Kalvarijos aukoje ir prisikeldamas iš numirusių, mes, kaip Dievo vaikai, esame šių slėpinių dalininkai. Pirmoji šias malones ir garbę patyrė Mergelė Marija. Ji yra ir mūsų Motina, nes merdėdamas ant kryžiaus Kristus per šv. Joną Bažnyčiai patikėjo savo Motiną Mariją. Todėl drąsiai visais sunkiausiais savo gyvenimo momentais galime į ją kreiptis užtarimo ir pagalbos. Blogio dvasia žemėje dar nenugalėta, prašykime Marijos, kad ji pagelbėtų mums kovoje su blogiu. Visų žemės moterų, ypač tų, kurios verkia ir kenčia, Marija yra užtarėja, kadangi ir ji pažino skausmo sunkumą ir ašarų kartumą. Mes visi, kurie sekmadieniais švenčiame Eucharistijos auką, privalome prašyti Marijos pagalbos savo gyvenimui.

Atminkite, šalia žemiškosios motinos, jūs turite dangiškąją Mamą, kuri visada jus myli ir yra pasirengusi jums padėti. Tereikia tik su meile ir pasitikėjimu į ją kreiptis.

BRANGŪS TRUPINĖLIAI

20 eilinis sekmadienis (A)

Iz 56, 1. 6–7; Ps 67; Rom 11, 13–15. 29–32; Mt 15, 21–28

Žvelgiant į praėjusio sekmadienio skaitinius, šios dienos Evangelijoje Jėzus silpnatikiui apaštalui Petruui priešpriešina didelį svetimšalės pagonės moters tikėjimą. Mums kyla klausimas, kodėl su tokiu nusižemimu ir paprastumu evangelistai pasakoja įvykius, kurie iškelia aikštėn silpną ir svyruojantį apaštalų tikėjimą? „Tam, kad mes neprarastume vilties pasiekti nepajudinamą, tvirtą tikėjimą, kurį vėliau apaštalai išsiugdė“, – sako šv. Josemaria Escriva.

Tikėjimas dažniausiai randasi viduje, širdyje. Ši pagonė kanaanietė turi žibantį perlą – išbandytą tikėjimą. Griežti Jėzaus žodžiai neišgąsdino moters, priešingai, lyg iš garstyčios grūdelio augino jos tikėjimą. Jos malda buvo atkakli ir ištverminga. Kaip mes reaguotume, jeigu Jėzus mums ištartų tokius griežtus žodžius kaip kanaanietei? Tikriausiai įsižeistume ir nueitume. Arba pakeltume balsą, kaip apšaukiame kunigus, kai jie netyčia supainioja vardus mirusiųjų, už kuriuos aukojamos šv. Mišios? Savo griežta kalba Jėzus išbando ne tik kanaanietės tikėjimą, bet ir kantrybę – ištvermę.

Kiek kartų išgyvenome kartėlį, kuomet atrodė, jog Dievas mūsų neišklauso, kad jis toli, tyli... „Mes Dievo prašome, kas mums patinka, o Dievas mums duoda tai, ko mums reikia“, – sako mistikas poetas Leonas Bloy.

„Skaudu matyti, kiek daug krikščionių taip gausiai tikėjimo turi savo burnose, ir taip šykščiai jo įdeda į savo darbus“, – teigia šv. Josemaria Escriva.

Ar esame pasirengę ką nors paaukoti, kažko atsisakyti, idant Dievas išklausytų mūsų maldą? Ar esame pasiruošę kovoti už prašomą iš Dievo malonę? Net gavusi griežtą atsakymą, moteris nepraranda savo orumo ir

dar aktyviau ir atkakliau prašo! Ji parodo ne pasyvų, ne abejingą, bet atkaklų, kovojantį ir net gudrų tikėjimą. Dievas nori, kad besimeldžiantysis būtų ryžtingas, garbingas, pasitikintis. Malda turi būti garbinga, ne sukta, nekelianti Dievui sąlygų. Moteris net sutinka su tuo, kad žydai pagonis šunimis vadina. Bet ši pagonė moteris vertina ir trupinius nuo Dievo malonių stalo. Esame apsipratę su duonos kepaliukais, o trupinius tiesiog išmetame. Štai kas lankysitės Graikijoje, nedrįskite palikti lėkštėje nesuvalgytos duonos, padavėjas, prieš nunešdamas nešvarius indus, jūsų duoną išims ir padės ant servetėlės, kad suvalgytumėte.

Mes, mieli tikintieji, apsiprantame ir su tikėjimu. Turime viską. Turime Eucharistiją, vos ne kasdien ją priimame, bet nevertiname, neįsigiliname, jog pats Kristus – Dievas ateina į mūsų širdį. Turime Atgailos sakramentą, tačiau vos tik atlikę išpažintį vėl neriname į nuodėmes. Turime Dievo žodį, bet pagal jo reikalavimus negyvename. Tad, jeigu norime įvertinti visus dvasinius dalykus, privalome pradėti vertinti trupinius.

Kiekviena diena yra mūsų gyvenimo trupinėlis, brangiausias niekada nesugrižtančio laiko trupinėlis. Mūsų šypsena kitiems ir kitų mums yra trupinėlis, galintis praskaidrinti gyvenimą. Malda „Sveika, Marija“ troleibuso spūstyje ar praeinant pro kaimo koplytstulpį yra trupinėlis, auginantis mus amžinybei. Jei išmoksime branginti trupinius, naujai pajusime duonos skonį. Mums reikia atnaujinti maldos gyvenimą. Mūsų skubantis gyvenimas nepalieka nei laisvos minutės, nei trupinėlio laiko pakelti sielą link Dievo. Mūsų maldos troškimą lyg piktžolės dažnai užgožia materialūs rūpesčiai. Tačiau kiekvienas, permąstęs savo dienotvarkę, gali pasakyti, jog yra progų trumpai, bet karštai maldai. Ryte vos pakilus iš patalo, vakare prieš atsiguliant. „Visą laiką budėkite ir melskitės, kad pajėgtumėte išvengti visų būsimųjų nelaimių ir atsilaikyti Žmogaus Sūnaus akivaizdoje“ (Lk 21, 36).

BAŽNYČIOS SLĖPINYS

21 eilinis sekmadienis (A)

Iz 22, 19–23; Ps 138; Rom 11, 33–36; Mt 16, 13–20

Broliai ir seserys, šiandien liturgija kviečia mus pamąstyti ir pasigilinti į Bažnyčios slėpinį. Bažnyčia, kurios žemiškuoju vadovu anuomet buvo paskirtas apaštalas Petras, yra viena didžiausių Dievo dovanų. Dabar jis nebe Simonas, bet Petras – Uola. Kiekvienoje patvarioje statyboje į pamatus dedamas akmuo, granitas, uola, kurių nesugriautas audros. Ir ta uola – tai apaštalo Petro nepajudinamas tikėjimas, kad Jėzus Kristus yra Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus. Išganytojas šv. Petriui atidavė Dangaus Karalystės raktus suteikdamas teisę surišti ir atrišti. Ano meto Kristaus vartojamoje kalboje tai reiškė galią „uždrausti“ ar „leisti“, taigi valdyti, atleisti nuodėmes, paskirstyti pareigas.

Žodis *Bažnyčia* Naujajame Testamente reiškia mesijinę bendruomenę žmonių, priėmusių naują Kristaus sandorą. Jėzaus Bažnyčia – tai Dievo Karalystės apraiška žemėje; pirmiausia vidinis malonės gyvenimas žmonių sielose, toliau – reali pakrikštytųjų asmenų sąjunga, kurios pirmąjį aprašymą randame Apaštalų darbuose. Pagaliau Bažnyčia yra tikrovė, apimanti visų laikų Dievo tautą.

Kristus nori, kad mes, visų laikų žmonės, turėtume teisingą supratimą apie Jį. „Kuo žmonės mane laiko?“ Šis klausimas yra labai svarbus mums, tikintiesiems. Izraelio vadovai anuomet Jėzų laikė apsimetėliu, suvedžiotoju, pavojingu agitatoriumi ir liaudies kurstytoju. Istorijos būvyje visada daug kalbėta apie Kristų. Bet apie kokį Kristų pasaulis kalba? Kokį jį vaizduojasi? Deja, dažnai ne tokį, kokį jis pats save apreiškė, kokį pažįstame iš Evangelijos puslapių, kokį pristato Bažnyčia.

Vieni Jėzų laiko išgalvota, bet ne istorine asmenybe. Tačiau kodėl visas civilizuotas pasaulis turėtų laiką skaičiuoti nuo gimimo to Asmens, kurio apskritai nebūtų buvę? Kristaus istoriškumo neigėjai nenurodo jokio dokumento, kuriuo pasiremdami galėtų įrodyti savo teiginius. Kiti, nors pripažįsta jį kaip istorinę asmenybę, bet mato vien tik kaip žmogų: gabų, nuostabų, bet tik žmogų. Yra ir tokių, kurie tiki, kad Jėzus buvo Dievo pašauktas bei siųstas atlikti dvasinės misijos, kaip ir Senojo Testamento pranašai, bet ne kaip tikras Dievas.

Kai kurie autoriai, daugiausia žydai, teigia, esą Jėzus buvęs gabus maištininkas, ambicingas revoliucionierius. Dažnam politikui Kristus yra tik politinis kalbėtojas, kovojęs su romėnų imperialistine ir ekonomine priespauda. Kai kurie iš marksistų taip pat prisimena

Kristų. Jie apie jį kalba kaip apie idealistą, kovotoją už vargšų teises, pasiaukojusį už liaudį. Tokie teigimai labai prieštarauja Evangelijos dvasiai. Tačiau Kristus aiškiai pasakė, jog atėjo ne vykdyti socialinio teisingumo pasaulyje, bet parodyti kelio į išganymą. Ir tai yra kryžiaus kelias. Jėzus pakartotinai pabrėžė, jog yra atėjęs gydyti sielos žaizdų; priminti žmonėms, jog ne vien duona yra gyvas žmogus, bet ir kiekvienu iš Dievo lūpų sklindančiu žodžiu.

Juk Kristus, skelbdamas Evangeliją, atmetė ambicijas, reikalavo nuolankumo, kvietė mylėti Dievą ir nesiekti žemiškos garbės, žemiškų vertybių. Jeigu jis būtų ieškojęs žemiškos garbės, būtų bičiuliavęs ne su vargšais žvejais, bet su romėnais arba žydų tautos vyresniaisiais.

Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų? Šis klausimas svarbus visų pirma jaunimui. Kas yra jaunimui Kristus? Gal tik žmogus, kaip kad norima pateikti filme „Jėzus Kristus Superžvaigždė“. Filosofams Jėzus – tobulas žmogus, išminčius.

Tačiau visų šių žmonių šnekos yra tik tuščios neteisingos kalbos apie Jėzų. „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus.“ Tai reiškia, kad Jėzus yra ne tik žmogus, ne tik pranašas – jis yra Dievas su mumis.

Dievas su mumis yra per Bažnyčią. Kristus nori, jog ši Bažnyčia kaip Dievo Karalystė žemėje būtų pastatyta iš Jėzaus Kristaus ir jo Evangelijos tikinčiųjų. Jie yra tie gyvieji akmenys, ant kurių stovi tikėjimu ir meile suvirtinta Bažnyčia. Šv. Petras šioje Bažnyčioje yra vienas svarbiausių akmenų, tai fundamentas. Kad šv. Petras buvo Kristaus įsteigtosios Bažnyčios galva, pripažinta apaštalų ir pirmųjų krikščionių, liudija kone kiekvienas Apaštalų darbų knygos puslapis, kur aprašoma Kristaus Bažnyčia. Visi apaštalai Petriui pripažino pirmenybę be jokių sąlygų. Evangelistai, minėdami apaštalų vardus, visada pirmoje vietoje skelbia Petro vardą. Dažnai jie kitų apaštalų vardų visai nemini, bet Petro niekada nepraleidžia sakydami: „Petras ir vienuolika.“ Jeigu mūsų kas nors paklaustų, kokia mūsų tikėjimo pagrindinė tiesa, turėtume atsakyti, kad Kristus yra Dievas.

Prabėgus keletui metų po II pasaulinio karo, Šv. Petro aikštėje Romoje susirinkusiam jaunimui popiežius Pijus XII, parodęs ranka į puošnią, pačią didžiausią katalikų šventovę – Šv. Petro baziliką, kalbėjo: „Jeigu kada nors iš šios bazilikos liktų griuvėsiai, atminkite, tai nebūtų Bažnyčios pabaiga. Bažnyčia esate jūs visi ir kiekvienas atskirai.“ Bažnyčia gyvuoja tikinčiųjų tikėjimu, jog Kristus yra Dievo Sūnus, ir Jį myli.

MEILĖ ĮRODOMA PER KANČIA

22 eilinis sekmadienis (A)

Jer 20, 7–9; Ps 63; Rom 12, 1–2; Mt 16, 21–27

Niekas nemėgsta kančios, visiems yra sunku prisiimti savo gyvenimo kryžių, nes sunku atleisti priešui, mylėti priešingai mąstantį žmogų, duoti nesitikint atgauti, praktikuoti nusižeminimą ir neturtą. Todėl kiekvienas stengiasi kančios išvengti. Tačiau yra gėrybių, kurių be vargo negalima pasiekti, pavyzdžiui, duonos užauginti, namą pastatyti, kare pergale pasiekti. Negalima pasiekti mokslo be atkaklių ir sistemingų studijų. Negalima įgyti dorybių be sunkių ir skaudžių kovų su savimi. Jeigu žmogus laisva valia pasirenka išbandymus, kentėjimus, tai reiškia, kad jo siekiamas tikslas yra kur kas vertingesnis negu kentėjimai. Tikinčiajam neužtenka vieną kartą išpažinti tikėjimą. Lygiai kaip negana vien Krikšto ir Suvirtinimo, kad būtume tikri krikščionys. Kasdienė mūsų gyvenimo patirtis moko, jog tikri meilės santykiai su Dievu nėra vien malonumas, bet ir įsipareigojimai, auka bei kančia. Krikščionis kančią turi pasitikti ištvermingai. Krikščionio kryžius yra ištvermė, altruizmas, pareigingumas. Reikia užmiršti save, kad būtum savimi. Kiekvienas žmogus turi savo kryžių ir jį nešti tegali tik jis pats.

Apaštalas Paulius sako: „Dievas mums parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kai tebebuvo nusidėjėliai.“ Meilė yra labai rimtas dalykas. Mylėti reiškia atiduoti savo gyvenimą ir net gyvybę mylimam asmeniui. Šv. Alfonsas Liguoris rašė: „Jokia meilė nėra tiek nuopelninga, kiek kenčianti meilė.“ Čia reikia padaryti esminę išvadą iš Kristaus mokymo: meilė, tikroji meilė visada yra lydima kančios. Kitais žodžiais tariant, meilė niekada neatskirama nuo kančios. Kaip sako šveicarų rašytojas Frederikas Amjelis: „Kuo labiau myli, tuo labiau kenti“ (plg. *Rom 5, 8*). Jeigu myli, reiškia jau sau nebepriskausai. Jau nebesi savo gyvenimo viešpats. Šiandienė kultūra mums nori pasiūlyti: jeigu nenori kentėti, išbrauk meilę iš savo gyvenimo. Jėzus sako priešingai: dėl meilės nuostabumo, nuglėk kančios baimę. Jėzaus kelias į garbę – kelias, kuriuo nešamas kryžius. Imti kryžių – tai būti pasiruošusiam atlaikyti išbandymus, sunkumus, aukas. Kryželius nešame visi – tai ligos, skausmai, senatvė, pareigos, darbai... Ne vienam iš mūsų sunkiu kryžiumi virsta, pavyzdžiui, atleidimas priešui, meilė kitaip mąstančiam, nusižeminimo ir neturto praktikavimas.

Kristus liepia: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs.“ Mūsų siela yra Dievo paveikslas, todėl negalime išsižadėti nuostabaus Dievo kūrinio. Kristus nori, kad mes išsižadėtume to, ką padarėme blogai panaudo-

dami savo laisvę. Turime išsižadėti nuodėmės ir į ją vedančių kelių, atmesti pagundas pačioje jų pradžioje.

Apaštalas Petras mato meilę, bet, deja, nemato meilės palydovės kančios. Štai kodėl mes, lyg apaštalas Petras, esame linkę priekaištauti Dievui. Šiandien Kristus nori mums atverti akis, kad priekaištautume sau patiems dėl besiaukojančios meilės stokos. Neužtenka melstis, dalyvauti gražioje, iškilmingoje liturgijoje, reikia, kad gyvenimas pasikeistų į Dievui patinkančią auką. Išganytojas mus moko, jog žmogaus išganyto ir gelbėjimo kelias yra kryžius. Norime mes ar nenorime, kančia yra privalomas kelias tų, kurie pasirenka sekti Kristumi, nes meilė įrodoma per kančią. Mes negalime įsivaizduoti Bažnyčios be kryžiaus, be persekiojimų. Tokia Bažnyčia nebūtų Kristaus Bažnyčia. Gyvenimas šeimoje, darbas, socialiniai ir politiniai įsipareigojimai, kultūra, pramogos – visi gyvenimo dalykai mums kaip krikščionims privalo būti ženklai, rodantys, jog priklausome Dievui ir besąlygiškai vykdome jo valią. Nepamirškime: ten, kur kančia, ten yra ir Kristus. Ten, kur Kristus kryžius, ten ir jo motina Marija. Kančioje mes visada galime atrasti mūsų mylimus dieviškus asmenis, pasiruošusius mus paguosti ir sustiprinti.

Mums lengva klausytis, kai kalbama apie Kristaus evangeliją socialiniu aspektu – kai Kristus kviečia kovoti su socialine neteisybe, priespauda, nelygybe. Bet mūsų ausys nemėgsta žodžių, kviečiančių kovoti su savimi pačiais. Šiuolaikinis žmogus nenori tokių žodžių girdėti. Nenori girdėti ne tik priešais mus stovintys žmonės, bet ir tas mumyse slypintis žmogus. Mes nemėgstame sakyti tiesos sau patiems į akis ir bijome savo sąžinės, savo praeities. Privalome prabilti sau patiems, iškloti visas nuodėmes, ydas, blogus pomėgius – turime iširti save pačius. Kristus nori, jog mes, prieš nešdami savo kryžių, paliktume save, išmoktume prarasti savyje tai, kas visiškai nenaudinga arba net yra kliūtis mums pasiekti amžinąjį gyvenimą. Neturime išsižadėti savo talentų, savo žmogiškosios vertės, mes privalome išsižadėti savo blogosios, sergančios pusės, būtent nuodėmingosios pusės, savo priešo, esančio mumyse pačiuose, tos pusės, kuri prieštarauja Dievo valiai. Atsisakyti, išsižadėti egoistinio „aš“, to „aš“, kuris nieko kito nemyli tik save patį ir tai dar labai blogu būdu. Reikia nukryžiuoti senąjį žmogų per auką, kančią, veiklią meilę. Per tai sukuriamas žmogus, skirtas amžinajam gyvenimui. Išsižadėti savęs, tai vietoje savojo aš pasirinkti Dievą. Kitas vėl paklaustų: o kam man viso šito reikia? Ogi tam, kad būtum amžinai Viešpatyje laimingas.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Tarptautinė teologijos komisija

SENSUS FIDEI BAŽNYČIOS GYVENIME (2014)

IŽANGINĖ PASTABA

Per 2009–2014 m. penkmetį Tarptautinė teologijos komisija nagrinėjo *sensus fidei* prigimtį ir jo vaidmenį Bažnyčios gyvenime. Darbuotasi pakomisėje, kuriai vadovavo mons. Paulo McPartlano. Pakomisę sudarė: kun. Serge-Thomas Bonino OP (generalinis sekretorius), ses. Sara Butler MSBT, kun. Antonio Castellano SDB, kun. Adelbertas Denaux, mons. Tomislavas Ivančićius, vyskupas Janas Liesenas, kun. Leonardas Santedi Kinkupu, prof. Thomas Södingas ir mons. Jerzy Szymikas.

Tema bendrai aptarinėta įvairiuose pakomisės susitikimuose ir pačios komisijos visuotiniuose susirinkimuose Romoje 2011–2014 m. Tekstą „*Sensus fidei* Bažnyčios gyvenime“ forma specifika pavidalu balsuodami raštu patvirtino dauguma komisijos narių. Tuomet jis buvo pateiktas komisijos pirmininkui, Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektui kardinolui Gerhardui L. Müllerui, kuris leido jį paskelbti.

Pratarmė

1. Gavę dovanų Šventąją Dvasią, „Tiesos Dvasią, kuri eina iš Tėvo“ ir liudijančią Sūnų (Jn 15, 26), visi pakrikštytieji yra Jėzaus Kristaus, „ištikimojo bei tiesakalbio Liudytojo“ (Apr 3, 14), pranašiškos tarnybos dalininkai. Jie liudija Evangeliją ir apaštališką tikėjimą Bažnyčioje ir pasaulyje. Šiam iškiliam pašaukimui juos patepa bei parengia Šventoji Dvasia, leisdama jiems labai asmeniškai ir artimai pažinti Bažnyčios tikėjimą. Pirmajame šv. Jono laiške tikintiesiems sakoma: „Jūs esate gavę Šventojo patepimą ir visi tai žinote. Patepimas, kurį iš jo esate gavę, jумыse lieka, ir nereikia, kad jus kas nors mokytu, nes pats jo Patepimas moko jus visko“ (1 Jn 2, 20. 27).

2. Todėl tikintieji turi Evangelijos tiesos instinktą, leidžiantį jiems atpažinti autentišką krikščionišką mokymą bei praktiką ir jų laikytis bei atmesti tai, kas klaidinga. Tas antgamtinis instinktas, esmingai susijęs su tikėjimo dovana, gauta Bažnyčios bendrystėje, vadinamas *sensus fidei* ir įgalina krikščionis įgyvendinti savo pranašišką pašaukimą. Savo pirmame kreipimesi per *Viešpaties angelo* maldą popiežius Pranciškus pacitavo kadaise jo sutiktos kuklios, pagyvenusios moters žodžius: „Jei Viešpats visko neatleistų, pasaulis neegzistuotų“ ir žavėdamasis pakomentavo: „Tokią išmintį teikia Šventoji Dvasia“ (1). Moters išvalga yra ryški *sensus fidei* apraiška – *sensus fidei*, kuris ne tik įgalina tikrai

pažinti tikėjimo dalykus, bet ir skatina tikrąją išmintį bei, kaip ir šiuo atveju, duoda pradžių tiesos skelbimui. Tad akivaizdu, kad *sensus fidei* yra gyvybiškai svarbi naujosios evangelizacijos, kuriai Bažnyčia mūsų laikais labai išipareigojusi, priemonė (2).

3. Kaip teologinė sąvoka *sensus fidei* turi reikalą su dviem skirtingomis, tačiau artimai susijusiomis tikrovėmis; vienos subjektas yra Bažnyčia, „tiesos šulas ir atrama“ (1 Tim 3, 15) (3), kitos – kiekvienas tikintysis, kuris priklauso Bažnyčiai įkrikščioninimo sakramentų galia ir dalyvauja jos tikėjime bei gyvenime, pirmiausia reguliariai švęsdamas Eucharistiją. Viena vertus, *sensus fidei* rodo asmeninį tikinčiojo gebėjimą Bažnyčios bendrystėje išvelgti tikėjimo tiesą. Kita vertus, *sensus fidei* žymi bendruomeninę ir bažnytinę tikrovę – pačios Bažnyčios tikėjimo instinktą, leidžiantį atpažinti Viešpatį ir skelbti jo žodį. Taip suprantamą *sensus fidei* atspindi pakrikštytųjų vieningas gyvas tikėjimo mokymo ar kokio nors krikščioniškosios *praxis* elemento laikymasis. Tokiam sutarimui (*consensus*) Bažnyčios gyvenime tenka esminis vaidmuo: *consensus fidelium* yra patikimas kriterijus norint nustatyti, ar tam tikras mokymas arba praktika yra apaštališkojo tikėjimo dalis (4). Šiame dokumente terminu *sensus fidei fidelis* žymėsime asmeninį tikinčiojo tinkamumą daryti teisingas išvalgas tikėjimo dalykuose, o terminu *sensus fidei fidelium* – pačios Bažnyčios tikėjimo instinktą. Priklausomai nuo konteksto, *sensus fidei* žymės vieną arba kitą, o antru atveju bus vartojamas ir terminas *sensus fidelium*.

4. *Sensus fidei* svarbą Bažnyčios gyvenime stipriai pabrėžė Vatikano II Susirinkimas. Atmesdamas aktyvios hierarchijos ir pasyvių pasauliečių karikatūrą bei pirmiausia griežtą mokačios Bažnyčios (*Ecclesia docens*) ir besimokačios Bažnyčios (*Ecclesia discens*) perskyrą, Susirinkimas moko, jog visi pakrikštytieji savaip yra Kristaus trijų tarnybų – pranašo, kunigo ir karaliaus – dalininkai. Pirmiausia Susirinkimas moko, kad Kristus savo kaip pranašo tarnybą vykdo ne tik per hierarchiją, bet ir per pasauliečius.

5. Vis dėlto, priimant bei taikant Susirinkimo mokymą šia tema, kyla daug klausimų, ypač susijusių su ginčiais įvairiais mokymo ar moralės klausimais. Kas tiksliai yra *sensus fidei* ir kaip jį galima identifikuoti? Iš kokių bibliinių šaltinių kyla ši idėja ir kaip *sensus fidei* funkcionuoja tikėjimo tradicijoje? Kaip *sensus fidei* susijęs su bažnytinio popiežiaus ir vyskupų magisteriumu ir su teologija? (5). Kokios yra *sensus fidei* autentiško vykdymo sąlygos? Ar *sensus fidei* skiriasi nuo tikinčiųjų daugumos nuomonės tam tikroje vietoje ar tam tikru laiku ir jeigu taip, tai kaip? Norint pilnatviškiau suprasti ir patikimiau vartoti *sensus fidei* idėją šiandienėje Bažnyčioje, į visus šiuos klausimus būtina atsakyti.

6. Šiuo tekstu siekiama ne išsamiai aptarti *sensus fidei*, bet tiesiog aiškinti išskirti bei pagilinti kai kuriuos svarbius šios esminės sąvokos aspektus siekiant atsiliesti į kai kuriuos klausimus, pirmiausia į tai, kaip nustatyti autentišką *sensus fidei* ginčo situacijose, pavyzdžiui, kilus įtampai tarp magisteriumo mokymo ir pažiūrų, pretenduojančių į *sensus fidei* apraiškos statusą. Atsižvelgiant į tai, pirma bus aptarti bibliniai *sensus fidei* idėjos šaltiniai ir tai, kaip ši idėja išsirutuliojo ir funkcionavo Bažnyčios istorijoje bei tradicijoje (pirmas skyrius). Po to bus nagrinėjama *sensus fidei fidelis* prigimtis ir jos apraiškos asmeniniame tikinčiojo gyvenime (antras skyrius). Toliau dokumente apmąstysime *sensus fidei fidelium*, t. y. *sensus fidei* bažnytine forma, iš pradžių aptardami jo vaidmenį plėtojant krikščionių mokymą bei praktiką, po to jo santykį atitinkamai su magisteriumu ir teologija, taip pat svarbą ekumeniniam dialogui (trečias skyrius). Galiausiai bus siekiama nustatyti sąlygas, būtinas buvimui autentišku *sensus fidei* dalininku, – kriterijus autentiškam *sensus fidei* įžvelgti – ir apmąstyti gautų išvadų kai kurį taikymą konkrečiam Bažnyčios gyvenimui (ketvirtas skyrius).

Pirmas skyrius

Sensus fidei Rašte ir Tradicijoje

7. Pasakymo *sensus fidei* nėra nei Rašte, nei oficialiame Bažnyčios mokyme iki Vatikanų II Susirinkimo. Vis dėlto nuo krikščionybės pačios pradžios visur regima mintis, kad Bažnyčia kaip visuma savo tikėjimu neklystanti, nes yra Kristus kūnas ir sužadėtinė (plg. 1 Kor 12, 27; Ef 4, 12; 5, 21–32; Apr 21, 9), ir kad visi jos nariai turi patepimą, kuris juos moko (plg. 1 Jn 2, 20, 27), nes yra apdovanoti Tiesos Dvasia (plg. Jn 16, 13). Šiame skyriuje apžvelgsime pagrindines šios minties plėtojimosi linijas pirma Rašte, o paskui ir vėlesnėje Bažnyčios istorijoje.

1. Biblinis mokymas

a) Tikėjimas kaip atsakas į Dievo žodį

8. Visame Naujajame Testamente tikėjimas yra pamatinis ir ryžtingas žmogaus atsakas į Evangeliją. Jėzus skelbia Evangeliją, kad žmonės įtikėtų: „Atėjo įvykdyti metas, Dievo Karalystė čia pat! Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“ (Mk 1, 15). Paulius primena ankstyviesiems krikščionims, kad jo apaštališkasis skelbimas apie Jėzaus Kristaus mirtį ir prisikėlimą skirtas jų tikėjimui atnaujinti ir sustiprinti: „Broliai, aš aiškinu jums Evangeliją, kurią esu jums paskelbęs, kurią priėmėte, kurioje stovite ir kuria būsite išgelbėti, – jeigu jos laikotės taip, kaip esu jums paskelbęs; antraip būtumėte veltui įtikėję“ (1 Kor 15, 1–2). Naujajam Testamentui būdinga tikėjimo samprata šaknijasi Senajame Testamente ir pirmiausia Abraomo, visiškai pasitikėjusio Dievo paža-

dais, tikėjime (Pr 15, 6; plg. Rom 4, 11. 17). Tas tikėjimas yra laisvas atsakas į Dievo žodžio skelbimą ir, kaip toks, Šventosios Dvasios dovana, kurią gauna tie, kurie tikrai tiki (plg. 1 Kor 12, 3). „Tikėjimo klusnumas“ (Rom 1, 5) yra žmonės išlaisvinančios ir narystę Bažnyčioje jiems suteikiančios Dievo malonės vaisius (Gal 5, 1. 13).

9. Evangelija sužadina tikėjimą, nes ne tiesiog perteikia religinę informaciją, bet skelbia Dievo žodį ir „Dievo galybę išgelbėti“, kuri turi būti tikrai priimta (Rom 1, 16–17; plg. Mt 11, 15; Lk 7, 22 [Lz 26, 19; 29, 18; 35, 5–6; 61, 1–11]). Tai – Dievo malonės Evangelija (Apr 20, 24), Dievo „apreiškimo paslaptis“ (Rom 16, 25) ir „tiesos žodis“ (Ef 1, 13). Evangelijos esminis turinys yra Dievo karalystės atėjimas, nukryžiuoto Jėzaus Kristaus prisikėlimas ir išaukštinimas, Dievo Šventojoje Dvasioje įgyvendinamo išganymo ir pašlovinimo slėpinys. Evangelija turi tvirtą subjektą – patį Jėzų, Dievo Žodį, išsiunčiantį savo apaštalus bei sekėjus, ir įgyja tiesioginę įkvėpto ir autorizuoto skelbimo žodžiais ir darbais formą. Norėdamas Evangeliją priimti, žmogus privalo atsiliesti „visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis“ (Mk 12, 31). Toks atsakas tikėjimu „laiduoja mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę, kurios nematome“ (Žyd 11, 1).

10. „Tikėjimas yra ir įsitikinimo ar pasitikėjimo aktas, ir tai, kuo tikima ar kas išpažįstama, atitinkamai *fides qua* ir *fides quae*. Abu aspektai vienas nuo kito neatsiejami, nes pasitikėjimas yra suprantamo turinio žinios laikymasis, o išpažinimas negali būti tik lūpomis ištariami žodžiai, bet ir turi kilti iš širdies“ (6). Senasis ir Naujasis Testamentas aiškiai rodo, kad tikėjimo forma ir turinys neperskiriami.

b) Asmeninis ir bažnytinis tikėjimo matmenys

11. Raštas liudija, kad asmeninis tikėjimo matmuo yra įtrauktas į bažnytinį matmenį; pasitaiko pirmojo asmens ir vienaskaita, ir daugiskaita: „mes tikime“ (plg. Gal 2, 16) ir „aš tikiu“ (plg. Gal 2, 19–20). Savo laiškuose Paulius tikinčiųjų tikėjimą pripažįsta esant tiek asmenine, tiek bažnytine tikrove. Jis moko, jog kiekvienas, kuris išpažįsta: „Jėzus yra Viešpats“, yra paskatintas Šventosios Dvasios (1 Kor 12, 3). Dvasia kiekvieną tikintįjį įtraukia į Kristaus kūną ir suteikia jam arba jai ypatingą vaidmenį statydinant Bažnyčią (plg. 1 Kor 12, 4–27). Laiške efeziečiams vienatinio Dievo išpažinimas susiejamas su tikėjimo gyvenimo Bažnyčioje tikrove: „Vienas Kūnas ir viena Dvasia, kaip ir esate pašaukti į vieną savo pašaukimo viltį. Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas. Vienas Dievas ir visų Tėvas, kuris virš visų, per visus ir visuose“ (Ef 4, 4–6).

12. Tikėjimui, tiek jo asmeniniu, tiek ir bažnytiniu matmeniu, būdingi šie esminiai aspektai:

i) Tikėjimas reikalauja atgailos. Izraelio pranašų ir Jono Krikštytojo skelbime (plg. *Mk* 1, 4), taip pat paties Jėzaus Evangelijos skelbime (*Mk* 1, 14 ir t.) ir apaštalų misijoje (*Apd* 2, 38–42; *1 Tes* 1, 9 ir t.) atgaila reiškia nuodėmių išpažinimą ir naujo gyvenimo pradžią sandoros su Dievu bendruomenėje (plg. *Rom* 12, 1 ir t.).

ii) Tikėjimas išreiškiamas ir puoselėjamas malda ir garbinimu (*leiturgia*). Malda gali būti įvairių formų – prašymas, maldavimas, šlovinimas, dėkojimas. Ypatinga maldos forma yra tikėjimo išpažinimas. Liturginė malda, pirmučiausia Eucharistijos šventimas, nuo pat pradžių buvo esminis krikščionių bendruomenės gyvenimo dėmuo (plg. *Apd* 2, 42). Meldžiamasi ir viešai (plg. *1 Kor* 14), ir privačiai (plg. *Mt* 6, 5). Jėzui tikėjimo esmę išreiškia „Tėve mūsų“ (*Mt* 6, 9–13; *Lk* 11, 1–4). Ta malda yra „visos Evangelijos santrauka“ (7). Iškalbinga, kad ten vartojama daugiskaita: „mes“, „mums“, „mūsų“.

iii) Tikėjimas teikia pažinimą. Tas, kuris tiki, geba atpažinti Dievo tiesą (plg. *Fil* 3, 10 ir t.). Toks pažinimas kyla iš Dievo patirties, kuri grįsta Apreiškimu ir kuria dalijasi tikinčiųjų bendruomenė, apmąstymo. Tai liudija ir Senojo, ir Naujojo Testamento išminties teologija (*Ps* 111, 10; plg. *Pat* 1, 7; 9, 10; *Mt* 11, 27; *Lk* 10, 22).

iv) Tikėjimas veda prie išpažinimo (*marturia*). Įkvėpti Šventosios Dvasios, tikintieji dėl Evangelijos pranašiškojo ir apaštališkojo skelbimo (plg. *Rom* 10, 9 ir t.) pažįsta tą, į kurią sudėjo savo viltis (plg. *2 Tim* 1, 12), ir geba įtikinamai atsakyti apie juose gyvenančią viltį (plg. *1 Pt* 3, 15). Jie tai daro savo vardu, bet remdamiesi tikinčiųjų bendryste.

v) Tikėjimas apima pasitikėjimą. Pasitikėti Dievu reiškia visą savo gyvenimą grįsti Dievo pažadu. *Žyd* 11 minima daug Senojo Testamento tikinčiųjų, kurie ilga procesija per laiką ir erdvę traukia pas Dievą danguje vedami Jėzaus Kristaus, „tikėjimo vadovo ir ištobulintojo“ (*Žyd* 12, 2). Krikščionys irgi šios procesijos nariai, vienijami tos pačios vilties ir to paties įsitikinimo (*Žyd* 11, 1) ir jau apsupti „šitokio debesies liudytojų“ (*Žyd* 12, 1).

vi) Tikėjimas susijęs su atsakomybe, pirmiausia su artimo meile ir tarnavimu (*diakonia*). Mokiniai bus pažįstami „iš vaisių“ (*Mt* 7, 20). Vaisiai iš esmės neatskiriami nuo tikėjimo, nes tikėjimas, kylantis iš Dievo žodžio klausymosi, reikalauja paklusti Dievo valiai. Nuteisiantis tikėjimas (*Gal* 2, 16) yra „tikėjimas, kuris veikia meile“ (*Gal* 5, 6; plg. *Jok* 2, 21–24). Meilė broliui ir seseriai yra meilės Dievui kriterijus (*1 Jn* 4, 20).

c) Tikinčiųjų gebėjimas pažinti ir liudyti tiesą

13. Jeremijo knygoje žadama „nauja sandora“, įdieg-

sianti į širdis Dievo žodį: „Įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį. Tada aš būsiu jų Dievas, ir jie bus mano tauta. Ir nebereikės bičiuliui raginti savo bičiulį ar broliui savo brolių: *Pažinkit Viešpatį!* Visi, maži ir dideli, pažins mane, – tai Viešpaties žodis, – nes jų kalbę atleisiu ir jų nuodėmės daugiau nebeatminsiu“ (*Jer* 31, 33–34). Kad gebėtų pažinti įstatymą ir jo laikytis, Dievo tauta turi būti sukurta iš naujo, gauti „naują dvasią“ (*Ez* 11, 19–20). Šis pažadas išpildomas Šventosios Dvasios dovana Jėzaus tarnyboje ir Bažnyčios gyvenime. Jis ypač išpildomas švenčiant Eucharistiją, kur tikintieji gauna taukę, kuri yra „naujoji sandora“ Viešpaties kraujyje (*Lk* 22, 20; *1 Kor* 11, 25; plg. *Rom* 11, 27; *Žyd* 8, 6–12; 10, 14–17).

14. Savo atsisveikinimo kalboje per Paskutinę vakarienę Jėzus pažadėjo savo mokiniams „Globėją“, Tiesos Dvasią (*Jn* 14, 16, 26; 15, 26; 16, 7–14). Dvasia primins jiems Jėzaus žodžius (*Jn* 14, 26), įgalins liudyti Dievo žodį (*Jn* 15, 26–27), „parodys pasauliui, kaip jis klysta dėl nuodėmės, dėl teismo, dėl teisumo“ (*Jn* 16, 8), ir „ves“ mokinius „į tiesos pilnatvę“ (*Jn* 16, 13). Visa tai nutinka dovanojant Dvasią per Velykų slėpinį, krikščionių bendruomenės gyvenime, pirmiausia Eucharistijoje, švenčiamą, kol Viešpats ateis (plg. *1 Kor* 11, 26). Mokiniai turi nuolat aktualios tiesos jausmą, įkvėptą Jėzuje įsikūnijusio Dievo žodžio bei jo reikšmės šiandienai (plg. *2 Kor* 6, 2), ir būtent tai skatina Dievo tautą, vedamą Šventosios Dvasios, liudyti savo tikėjimą Bažnyčioje ir pasaulyje.

15. Mozė norėjo, kad visa tauta gautų Viešpaties dvasią ir būtų pranašai (*Sk* 11, 29). Šis troškimas per pranašą Joelį tapo eschatologiniu pažadu ir per Sekmines Petras paskelbia, jog tas pažadas išsipildė: „Paskutinėmis dienomis, – sako Dievas, – aš kiekvienam kūnui išliesiu savosios Dvasios. Tuomet jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus“ (*Apd* 2, 17; plg. *Jl* 3, 1). Išlieta pažadėtoji Dvasia (plg. *Apd* 1, 8) įgalina tikinčiuosius skelbti „įstabius Dievo darbus“ (*Apd* 2, 11).

16. Pirmajame tikinčiųjų bendruomenės Jeruzalėje aprašyme sujungiami keturi elementai: „Jie ištvėringai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“ (*Apd* 2, 42). Šių keturių elementų laikymasis ryškiai parodo, koks yra apaštališkasis tikėjimas. Tikėjimas laikosi autentiško apaštalų mokymo, primenančio Jėzaus mokymą (plg. *Lk* 1, 1–4), įtraukia tikinčiuosius į tarpusavio bendravimą, atnaujinamas susitikimo su Viešpačiu laužant duoną ir puoselėjamas malda.

17. Jeruzalės Bažnyčioje tarp helenistų ir žydų kilus konfliktui dėl kasdienio aprūpinimo, dvylika apaštalų sušaukė „mokinių susirinkimą“ ir priėmė sprendimą, kuris „patiko visam susirinkimui“. Visa bendruomenė išsirinko „septynis vyrus, turinčius gerą vardą, pilnus

Dvasios ir išminties“, ir pristatė juos apaštalams, o šie meldamiesi uždėjo ant jų rankas (*Apd* 6, 1–6). Antiochijos Bažnyčioje kilus problemoms dėl apipjaustymo ir Toros praktikos, byla pateikta Jeruzalės motininės Bažnyčios nuosprendžiui. Apaštalų susirinkimas buvo nepaprastai svarbus Bažnyčios ateičiai. Lukas rūpestingai aprašo įvykių seką. „Apaštalai ir vyresnieji susirinko šio klausimo apsvarstyti“ (*Apd* 15, 6). Petras papasakojo, kaip Šventoji Dvasia įkvėpė jį pakrikštyti Kornelijų ir jo namiškius, nors jie ir nebuvo apipjaustyti (*Apd* 15, 7–11). Paulius ir Barnabas supažindino su savo kaip misionierių patirtimi vietinėje Antiochijos Bažnyčioje (*Apd* 15, 12; plg. 15, 1–5). Jokūbas aptarė šias patirtis Rašto šviesoje (*Apd* 15, 13–18) ir pasiūlė sprendimą, skatinantį Bažnyčios vienybę (*Apd* 15, 19–21). „Tada apaštalai ir vyresnieji kartu su visa Bažnyčia nutarė pasiūsti į Antiochiją iš savųjų išrinktus vyrus kartu su Pauliumi ir Barnabu“ (*Apd* 15, 22). Laišką, kuriuo buvo perduotas sprendimas, bendruomenė sutiko kupina tikėjimo džiaugsmo (*Apd* 15, 23–33). Luko nuomone, šie įvykiai liudijo teisingą bažnytinį veikimą, apimančią ir pastoracinę apaštalų bei vyresniųjų tarnystę, ir dalyvavimą bendruomenės, kuri buvo kompetentinga dalyvauti dėl savo tikėjimo.

18. Rašydamas korintiečiams, Paulius kryžiaus kvailystę vadina Dievo išmintimi (*1 Kor* 1, 18–25). Aiškindamas, kaip suprasti šį paradoksą, jis sako: „Mes turime Kristaus išmonę“ (*1 Kor* 2, 16; *ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν*; Vulgatoje: *nos autem sensum Christi habemus*). „Mes“ čia žymi Korinto Bažnyčią bendrystėje su savo apaštalu, priklausančiu visai tikinčiųjų bendruomenei (*1 Kor* 1, 1–2). Gebėjimas atpažinti nukryžiuotą Mesiją kaip Dievo išmintį yra dovanotas Šventosios Dvasios; toks gebėjimas yra ne išminčių ir Rašto aiškintojų privilegija (plg. *1 Kor* 1, 20), bet dovanotas vargdieniams, marginalizuotiesiems ir tiems, kurie pasaulio akimis yra „kvaili“ (*1 Kor* 1, 26–29). Net ir tada Paulius kritikuoja korintiečius už tai, kad dar yra „kūniški“, nepasirengę „kietam maistui“ (*1 Kor* 3, 1–4). Jų tikėjimas turi subręsti ir geriau reikštis žodžiais bei darbais.

19. Savo tarnyboje Paulius gerbia ir trokšta sustiprinti savo bendruomenių tikėjimą. *2 Kor* 1, 24 savo kaip apaštalo misiją jis nusako šitaip: „Mes juk nesame jūsų tikėjimo viešpačiai, bet tik jūsų džiaugsmo talkininkai, nes tikėjime jūs stovite tvirtai“, ir sykiu ragina korintiečius: „Tvirtai laikykitės tikėjimo!“ (*1 Kor* 16, 14). Tesalonikiečiams jis rašo laišką, „kad paremtų jus [juos] ir sustiprintų jūsų [jų] tikėjimą“ (*1 Tes* 3, 2), ir meldžiasi dėl kitų bendruomenių tikėjimo (plg. *Kol* 1, 9; *Ef* 1, 17–19). Apaštalas ne tik stengiasi padidinti kitų tikėjimą, jis žino, kad ir jo paties tikėjimas stiprintinas savotišku tikėjimo dialogu: „Aš trokštu <...> drauge pasiguosti bendru jūsų ir mano tikėjimu“ (*Rom* 1, 12). Bendruomenės

tikėjimas yra Pauliaus mokymo atramos taškas bei jo pastoracinės tarnystės centras, duodantis pradžią vaisingiems mainams tarp jo ir jo bendruomenių.

20. Pirmajame Jono laiške minima apaštališkoji Tradicija, o skaitytojams primenamas jų krikštas: „Jūs esate gavę Šventojo patepimą ir visi tai žinote“ (*1 Jn* 2, 20). Laiške toliau rašoma: „Dėl jūsų – Patepimas, kurį iš jo esate gavę, jumyse lieka, ir nereikia, kad jus kas nors mokytų, nes pats jo Patepimas moko jus visko, ir jis yra tiesa, o ne melas. Ir kaip jis jus pamokė, taip jame ir laikykitės“ (*1 Jn* 2, 27).

21. Galiausiai Apreiškimo knygoje pranašas Jonas visuose savo laiškuose Bažnyčioms (plg. *Apr* 2–3) kartoją formulę: „Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia Bažnyčioms“ (*Apr* 2, 7 ir kitur). Bažnyčios nariai įpareigojami atkreipti dėmesį į gyvąją Dvasios žodį, priimti jį ir šlovinti Dievą. Būtent dėl tikėjimo klusnumo, kuris pats yra Dvasios dovana, tikintieji geba patikimai atpažinti mokymą kaip tos pačios Dvasios mokymą ir atsiliepti į gautus pamokymus.

2. Idėjos plėtojimas ir jos vieta Bažnyčios istorijoje

22. *Sensus fidei* sąvoka pradėta sistemingiau rutulioti bei vartoti Reformacijos laikotarpiu, tačiau esminis *consensus fidelium* vaidmuo išvelgiant bei plėtojant su tikėjimu ir morale susijusį mokymą buvo pripažintas jau Bažnyčios tėvų laikotarpiu ir viduramžiais. Trūko tiktai daugiau dėmesio savitam pasauliečių vaidmeniui šiuo atžvilgiu. Ypač susidomėta šiuo klausimu nuo XIX a.

a) Bažnyčios tėvų laikotarpis

23. Bažnyčios tėvai ir kelių pirmųjų amžių teologai visos Bažnyčios tikėjimą laikė patikimu pagrindu apaštališkosios Tradicijos turiniui išvelgti. Toks įsitikinimas visos Bažnyčios išvalgos tikėjimo ir moralės klausimais tvirtumu ir net neklystamumu buvo reiškiamas ginčų aplinkoje. Bažnyčios tėvai atmesdavo pavojingas eretikų įvestas naujoves, lygindami jas su tai, ko laikytasi ir kas daryta visose Bažnyčiose (8). Tertulijono (apie 160–apie 225) požiūriu, tai, kad visos Bažnyčios turi iš esmės tą patį tikėjimą, liudija Kristaus jose buvimą ir Šventosios Dvasios vedimą; klystkeliais pasuka tie, kurie atsikako visos Bažnyčios tikėjimo (9). Augustino (354–430) akimis, visa Bažnyčia „nuo vyskupų iki mažiausių tikinčiųjų“ liudija tiesą (10). Visuotinis krikščionių sutarimas yra patikima norma apaštališkajam tikėjimui nustatyti: „*Securus judicat orbis terrarum* – viso pasaulio sprendimas yra patikimas“ (11). Jonas Kasijanas (apie 360–435) manė, kad visuotinis tikinčiųjų sutarimas yra pakankamas argumentas eretikų teiginiams paneigti (12), o Vin-

centas Lerinietis (miręs apie 445) kaip normą siūlė tikėjimą, kurio laikytasi visur, visada ir visų (*quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*) (13).

24. Norėdami išspręsti tikinčiųjų ginčus, Bažnyčios tėvai apeliuodavo ne tik į bendrą įsitikinimą, bet ir į nuolatinę praktikavimo tradiciją. Jeronimas (apie 345–420), pavyzdžiui, relikvijų gerbimą teisingo nurodydamas vyskupų ir tikinčiųjų praktiką (14), o Epifanijus (apie 315–403), ginčdamas Marijos amžiną mergeliškumą, klausė, ar kas nors išdrįstų ištarti jos vardą be priedėlio „Mergelė“ (15).

25. Bažnyčios tėvų laikotarpio liudijimas daugiausia susijęs su visos Dievo tautos liudijimu, išsiskiriančiu tam tikru objektyviu pobūdžiu. Teigta, jog visa tikinti tauta negalinti klysti tikėjimo klausimais, nes iš Kristaus gavo patepimą, pažadėtąją Šventąją Dvasią, aprūpinančią gebėjimu išvengti tiesą. Kai kurie Bažnyčios tėvai dėmesio taip pat skyrė subjektyviam tikėjimo gaivinamų bei Šventąją Dvasią savo vidun įsileidusių krikščionių gebėjimui laikytis teisingo mokymo Bažnyčioje ir atmesti klaidą. Pavyzdžiui, Augustinas tvirtino, kad Kristus, „vidinis Mokytojas“, įgalina ir pasauliečius, ir jų ganytojus ne tik priimti Apreiškimo tiesą, bet ir jai pritarti bei ją perduoti (16).

26. Per pirmuosius penkis amžius visos Bažnyčios tikėjimas turėjo lemiamos svarbos nustatant Rašto kanoną ir apibrėžiant didžiuosius mokymus, pavyzdžiui, apie Kristaus dieviškumą, Marijos amžiną mergeliškumą ir dieviškąją motinystę, šventųjų gerbimą bei jų šaukimąsi. Kai kuriais atvejais, pasak palaimintojo Johno Henry'io Newmano (1801–1890), esminis vaidmuo tekdavo pasauliečių tikėjimui. Ryškiausias pavyzdys yra garsusis ginčas IV amžiuje su arijonais, kuriuos pasmerkė Nikėjos Susirinkimas (325), apibrėžęs Jėzaus Kristaus dievystę. Vis dėlto nuo tada iki Konstantinopolio Susirinkimo (381) tarp vyskupų ir toliau būta netikrumo. Šiuo laikotarpiu „dieviškoji tradicija, patikėta neklystančiai Bažnyčiai, buvo daug labiau skelbiama bei palaikoma tikinčiųjų, o ne vyskupų“. „Laikinai buvo suspenduotos *Ecclesia docens* funkcijos. Vyskupai neišlaikė išbandymo tikėjimo išpažinimo klausimu. Kalbėjo skirtingai, prieštaravo vienas kitam; po Nikėjos Susirinkimo beveik šešiasdešimt metų nebuvo tvirto, vieningo, nuoseklaus liudijimo“ (17).

b) Viduramžiai

27. Newmanas taip pat pastebėjo, kad „vėlesnėje epochoje, kai mokyti Vokietijos [plg. Rabanas Mauras, apie 780–856] ir Prancūzijos [plg. Ratramnas, miręs apie 870] benediktinai painiojosi skelbdami savo mokymą apie realųjį buvimą, Paschasijaus [apie 790–apie 860] mo-

kymą palaikė tikintieji“ (18). Kažkas panašaus nutiko ir su popiežiaus Benedikto XII konstitucijoje *Benedictus Deus* (1336) apibrėžta dogma apie palaimingąjį regėjimą, kuriuo sielos jau mėgaujasi po skaistyklos laukdamos Teismo dienos (19): „tradicija, kuria remiantis tai buvo apibrėžta, per *consensus fidelium* reiškėsi labai ryškiai, ko stokojo vyskupų seka, nors daugelis jų buvo *Sancti Patres ab ipsis Apostolorum temporibus*“. „Kuo pagarbiausiai skaitytasi su *sensus fidelium*; jų nuomonės bei patarimo, tiesą sakant, neklausta, bet paisyta jų liudijimo, atsižvelgta į jų jausmus, baimintasi, sakyčiau, jų nepakantos“ (20). Dar vienas *sensus fidelium* vaidmens viduramžiais pavyzdys yra nuolatinis tikėjimo Šventiausiosios Mergelės Marijos Nekaltuoju Prasidėjimu bei pamaldumo jo atžvilgiu plėtojimas tarp tikinčiųjų, nepaisant tam tikrų teologų priešinosi šiam mokymui.

28. Scholastikos mokytojai pripažino, kad Bažnyčia, *congregatio fidelium*, negali klysti tikėjimo klausimais, nes ji mokoma Dievo, yra susivienijusi su savo Galva Kristumi ir joje gyvena Šventoji Dvasia. Tomas Akvinietais, pavyzdžiui, daro tokią prielaidą remdamasis tuo, kad visuotinė Bažnyčia yra valdoma Šventosios Dvasios, kuri, kaip pažadėjo Viešpats Jėzus, nuves ją „į tiesos pilnatvę“ (*Jn 16, 13*) (21). Tomas Akvinietais žinojo, kad visuotinės Bažnyčios tikėjimas yra autoritetingai reiškiamas jos ganytojų (22), tačiau jį ypač domino kiekvieno tikinčiojo asmeninis tikėjimo instinktas, kurį jis tyrinėjo tikėjimo teologinės dorybės kontekste.

c) Reformacija ir poreformacinis laikotarpis

29. XVI a. reformuotojų iškelti iššūkiai privertė iš naujo atkreipti dėmesį į *sensus fidei fidelium*, ir šią sąvoką pirmąkart imta traktuoti sistemingiau. Reformuotojai akcentavo Dievo žodžio Šventajame Rašte pirmenybę (*Scriptura sola*) ir tikinčiųjų kunigystę. Jų požiūriu, Šventosios Dvasios vidinis liudijimas visiems pakrikštytiesiems suteikia gebėjimą patiems aiškinti Dievo žodį, tačiau toks įsitikinimas nesulaikė jų nuo mokymo sinoduose ir tikintiesiems skirtų katekizmo rengimo. Jų mokymuose, be kita ko, abejojama Tradicijos vaidmeniu ir statusu, popiežiaus ir vyskupų valdžia mokyti ir Susirinkimų neklystamumu. Atsakydami į jų tvirtinimus, kad Kristaus artumo ir Šventosios Dvasios vedimo pažadas duotas visai Bažnyčiai, ne vien Dvylikai, bet ir kiekvienam tikinčiajam (23), katalikų teologai buvo priversti išsamiau paaiškinti, kaip ganytojai tarnauja žmonių tikėjimui. Tai darydami jie vis daugiau dėmesio skyrė hierarchijos valdžiai mokyti.

30. Remdamiesi ankstesnėmis pastangomis išplėtoti sistemingą ekleziologiją, katalikiškosios reformos teologai ėmėsi Apreiškimo, jo šaltinių ir jų autoritetingumo klau-

simo. Iš pradžių jie atsakė į reformuotojų kritiką tam tikrų mokymų atžvilgiu, apeliuodami į visos Bažnyčios, dvasininkijos ir pasauliečių drauge, neklystamumą *in credendo* (24). Tridento Susirinkimas, gindamas ginčijamus katalikų mokymo straipsnius, išties apeliavo į visos Bažnyčios nuomonę. Pavyzdžiui, jo dekrete dėl Eucharistijos sakramento (1551) konkrečiai nurodomas „visuotinis Bažnyčios jausmas [*universum Ecclesiae sensum*]“ (25).

31. Gindamas katalikų pagarbą Tradicijos įrodomajai galiai teologiniame ginče, Susirinkime dalyvavęs Melchioras Cano (1509–1560) pirmas išsamiai aptarė *sensus fidei fidelium*. Savo traktate *De locis theologicis* (1564) (26) esamą vieningą tikinčiųjų sutarimą jis įvardijo kaip vieną iš keturių kriterijų, leidžiančių nustatyti, ar tam tikras mokymas ar praktika priklauso apaštališkajai Tradicijai (27). Skyriuje apie Bažnyčios valdžią mokymo atžvilgiu jis įrodinėja, jog Bažnyčios tikėjimas negali būti klaidingas todėl, kad ji yra Kristaus Sužadėtinė (Oz 2; 1 Kor 11, 2) bei Kristaus Kūnas (Ef 5) ir kad ją veda Šventoji Dvasia (Jn 14, 16, 26) (28). Cano taip pat pabrėžė, jog žodžiu „Bažnyčia“ kartais žymimi visi tikintieji, įskaitant ganytojus, o kartais jos vadovai ir ganytojai (*princeps et pastores*), nes jie irgi turi Šventąją Dvasią (29). Pirmąją prasme šį žodį jis vartojo teigdamas, kad Bažnyčios tikėjimas negali būti klaidingas, ji negali klysti dėl savo tikėjimo ir kad neklystamumas priklauso ne tik praėjusių laikų Bažnyčiai, bet ir dabatinei. Antrąją prasme žodį „Bažnyčia“ Cano vartojo mokydamas, kad jos ganytojai neklysta autoritetingai mokydami, nes jiems vykdyti šią užduotį padeda Šventoji Dvasia (Ef 4; 1 Tim 3) (30).

32. Gindamas katalikų tikėjimą nuo reformuotojų, Robertas Bellarmine'as (1542–1621) išeties tašku pasirinko regimąją Bažnyčią, „visų tikinčiųjų visuotinumą“. Jo požiūriu, visa, ko tikintieji laikosi kaip *de fide*, ir visa, ko vyskupai moko kaip tikėjimo dalyko, būtinai teisinga ir tikėtina (31). Jis buvo įsitikinęs, kad Bažnyčios Susirinkimai negali klysti, nes turi šį *consensus Ecclesiae universalis* (32).

33. Kiti potridentinės epochos teologai toliau teigė *Ecclesia* (turėdami galvoje visą Bažnyčią, įskaitant ganytojus) neklystamumą *in credendo*, bet pradėjo gana griežtai skirti „mokančiosios Bažnyčios“ ir „besimokančiosios Bažnyčios“ vaidmenis. Ankstesnį „aktyviojo“ *Ecclesia* neklystamumo *in credendo* akcentavimą pamažu pakeitė aktyvaus *Ecclesia docens* vaidmens akcentavimas. Tapo įprasta sakyti, kad *Ecclesia discens* būdingas tik „pasyvusis“ neklystamumas.

d) XIX amžius

34. Lemiamas laikotarpis mokymui apie *sensus fidei fidelium* buvo XIX amžius. Iš dalies atsiliepiant į kritiką,

reiškiamą moderniosios kultūros atstovų bei kitų tradicijų krikščionių, ir iš dalies dėl vidinės brandos Katalikų Bažnyčioje išaugo istorinė sąmonė, atgimė susidomėjimas Bažnyčios tėvais ir viduramžių teologais, iš naujo imta gilintis į Bažnyčios slėpinį. Kad paaiškintų, kaip Šventoji Dvasia išlaiko visą Bažnyčią tiesoje, ir pagrįstų Bažnyčios mokymo plėtotę, tokie katalikų teologai kaip Johannas Adamas Möhleris (1796–1838), Giovanni Perrone (1794–1876) ir Johnas Henry'is Newmanas iš naujo atkreipė dėmesį į *sensus fidei fidelium* kaip į *locus theologicus*. Teologai pabrėžė aktyvų visos Bažnyčios vaidmenį, pirmiausia tikinčių pasauliečių indėlį išsaugant ir perteikiant Bažnyčios tikėjimą, o magisteriumas neišreikštai šią išvalgą patvirtino procese, atvedusiam iki Nekaltojo Prasidėjimo apibrėžimo (1854).

35. Gindamas katalikų tikėjimą nuo racionalizmo, Tübingeno mokslininkas Johannas Adamas Möhleris siekė pavaizduoti Bažnyčią kaip gyvą organizmą ir suvokti mokymo plėtojimosi principus. Jo požiūriu, tikinčiuosius kaip bendruomenę Kristuje įkvepia, veda ir vienija Šventoji Dvasia, sužadindama jų bažnytinę tikėjimą „pajautą“ (*Gemeingeist* ar *Gesamtsinn*), panašią į *Volkgeist*, arba nacionalinę dvasią (33). Šis *sensus fidei*, subjektyvus Tradicijos matmuo, neišvengiamai apima objektyvų elementą – Bažnyčios mokymą, nes krikščioniškasis tikinčiųjų „jausmas“, gyvenantis jų širdyse ir iš esmės lygiavertis Tradicijai, niekada neatskiriamas nuo turinio (34).

36. Johnas Henry'is Newmanas *sensus fidei fidelium* iš pradžių tyrė sprenddamas jam iškilusį sunkumą, susijusį su mokymo plėtojimusi. Jis pirmas paskelbė šia tema ištiesią traktatą *An Essay on the Development of Christian Doctrine* (1845) ir išdėstė ištikimo plėtojimo požymius. Teisingam plėtojimui nuo klaidingo atskirti jis perėmė Augustino normą – visos Bažnyčios vieningą pritarimą, *securus judicat orbis terrarum*, – tačiau pamatė, kad Bažnyčiai tiesoje išlaikyti būtina neklystanti valdžia.

37. Atsiliepdamas į daugelio troškimą, kad popiežius apibrėžtų Marijos Nekaltojo Prasidėjimo dogmą, Perrone, naudodamasis Möhlerio ir Newmano išvalgomis (35), sugražino patristinį *sensus fidelium* supratimą. Jis atrado, kad to mokymo apaštališkąją kilmę laiduoja vieningas tikinčiųjų ir jų ganytojų pritarimas, arba *conspiratio*. Jis buvo įsitikinęs, jog didžiuma žymių teologų *sensus fidelium* priskirdavo įrodomąją galią ir kad vieno iš „tradicijos instrumentų“ jėga gali kompensuoti kito, pavyzdžiui, „Bažnyčios tėvų tylėjimo“, stoką (36).

38. Perrone tyrimų įtaką popiežiaus Pijaus IX sprendimui apibrėžti Nekaltojo Prasidėjimo dogmą liudija tai, jog popiežius, prieš ją apibrėždamas, paprašė pasaulio vyskupų raštu informuoti apie dvasininkų ir pasaulie-

čių pamaldumą Nekaltajam Mergelės Prasidėjimui (37). Apaštališkojoje konstitucijoje *Ineffabilis Deus* (1854), kurioje pateikiamas apibrėžimas, popiežius Pijus IX pareiškė, kad nors jis jau žinojęs vyskupų nuomonę, sąmoningai paprašęs jų informuoti jį apie tikinčiųjų maldingumą bei pamaldumą šiuo atžvilgiu, ir padarė išvadą, jog „Šventasis Raštas, garbingoji Tradicija, nuolatinis Bažnyčios jausmas [*perpetuus Ecclesiae sensus*], nepakartojamas katalikų vyskupų bei tikinčiųjų sutarimas [*singularis catholicorum Antistitum ac fidelium conspiratio*] ir įsimintini mūsų pirmtakų aktai bei konstitucijos“ – visa įstabiai liudijo ir skelbė tą mokymą (38). Tad jungtiniam vyskupų ir tikinčiųjų liudijimui nusakyti jis pasitelkė Perrone traktato kalbą. Newmanas pabrėžė žodį *conspiratio* ir pakomentavo: „Abi, mokačioji Bažnyčia ir besimokačioji Bažnyčia, sudedamos kartu kaip vienas dvigubas liudijimas, kaip viena kitą apšviečiančios ir niekada neperskirtinos“ (39).

39. Siekdamas parodyti, kad tikintiesiems (kaip besiskiriantiems nuo ganytojų) tenka savitas, aktyvus vaidmuo saugant bei perteikiant tikėjimą, Newmanas vėliau parašė *On Consulting the Faithful in Matters of Doctrine* (1859). „Apaštališka tradicija patikėta visai Bažnyčiai su jos įvairiais dėmenimis bei funkcijomis *per modum unius*“, bet vyskupai ir tikintys pasauliečiai liudija ją skirtingais būdais. Pasak jo, tradicija „įvairiais laikais reiškiasi įvairiai: kartais episkopato balsu, kartais per mokytojus, kartais per tautą, kartais liturgija, apeigomis, ceremonijomis bei papročiais, įvykiais, disputais, sąjūdžiais ir visais kitais reiškiniais, kuriuos galima aprėpti istorijos kategorija“ (40). Newmano požiūriu, „*pastorum et fidelium conspiratio* turi kai ką, ko neturi ganytojai“ (41). Šiame darbe Newmanas išsamiai cituoja argumentus, prieš dešimtmetį Giovannio Perrone pateiktus Nekaltojo Prasidėjimo dogmos apibrėžimo naudai (42).

40. Vatikano I Susirinkimo dogminėje konstitucijoje *Pastor aeternus*, kurioje apibrėžiamas popiežiaus magisteriumo neklystamumas, *sensus fidei fidelium* jokiu būdu neignoruojamas, bet, priešingai, suponuojamas. Konstitucijos *Supremi Pastori* pradiniam projekte, kuriuo rėmėsi *Pastor aeternus*, buvo skyrius apie Bažnyčios neklystamumą (9 skyrius) (43). Tačiau, atsiradus reikalui išspręsti popiežiaus neklystamumo klausimą, to pagrindo aptarimas atidėtas ir niekada nebuvo prie jo grįžta. Savojoje *relatio* apie popiežiaus neklystamumo apibrėžimą vyskupas Vincentas Gasseris vis dėlto paaiškino, kad popiežiui teikiama ypatingoji paspirtis neatskiria jo nuo kitos Bažnyčios dalies ir nepanaikina tarimosi bei bendradarbiavimo galimybės (44). Pasak jo, Nekaltojo Prasidėjimo dogmos apibrėžimas buvo toks sunkus atvejis, „kad popiežiui pasirodė esant būtina, pasitelkiant kaip įprastinę priemonę, pasiteirauti vyskupų, ką

apie tai mano Bažnyčios“ (45). *Pastor aeternus* formulėje, kuria norima atmesti galikanizmą, teigiama, jog popiežiaus apibrėžimai *ex cathedra* mokymo ir moralės klausimais yra nekeistini „kaip tokie ir remiantis Bažnyčios pritarimu [*ex sese autem ex consensu ecclesiae*]“ (46), bet tai nedaro *consensus Ecclesiae* nereikalingo. Atmetama tikrai teorija, kad šiam apibrėžimui kaip jo autoritetinumo sąlygos reikia tokio pirmesnio ar paskesnio pritarimo (47). Atsiliepiant į modernizmo krizę, Šventosios Oficijos dekretu *Lamentabili* (1907) patvirtinama *Ecclesia docens* laisvė *Ecclesia discens* atžvilgiu. Dekrete pasmerkiamas teiginys, neva ganytojai gali mokyti tik tai, kuo tikintieji jau tiki (48).

e) XX amžius

41. XX a. katalikų teologai mokymą apie *sensus fidei fidelium* nagrinėjo Tradicijos teologijos, atnaujintos ekleziologijos ir pasauliečių teologijos kontekste. Jie pabrėžė, kad Bažnyčia nėra tapati jos ganytojams, kad visa Bažnyčia Šventosios Dvasios veikimu yra Tradicijos subjektas arba „organas“ ir kad pasauliečiams tenka aktyvus vaidmuo perduodant apaštališkąjį tikėjimą. Magisteriumas patvirtino tokią raidą ir konsultacijomis, atvedusiomis prie Švenčiausiosios Mergelės Marijos šlovingo Paėmimo į dangų dogmos apibrėžimo, ir mokymo apie *sensus fidei* sugražinimu bei įtvirtinimu per Vatikano II Susirinkimą.

42. Sekdamas savo pirmtako pavyzdžiu, popiežius Pijus XII 1946 m. visiems pasaulio vyskupams adresavo encikliką *Deiparae Virginis Mariae*, prašydamas, kad jie informuotų jį apie „dvasininkų ir pasauliečių pamaldumą (turint galvoje ir jų tikėjimą, ir jų dievobaimingą pagarbą) Švenčiausiosios Mergelės Marijos paėmimo į dangų atžvilgiu“. Taip jis dar kartą patvirtino praktiką prieš darant dogminį apibrėžimą pasikonsultuoti su tikinčiaisiais, o apaštališkojoje konstitucijoje *Munificentissimus Deus* (1950) pranešė apie gautą „beveik vieną atsaką“ (49). Tikėjimas Marijos paėmimu į dangų buvo iš tikrųjų „nuodugniai išsisknijęs tikinčiųjų sąmonėje“ (50). Nurodydamas į „Bažnyčios ordinarinės mokymo valdžios vieną mokymą ir krikščioniškosios tautos vieną tikėjimą“, popiežius Pijus XII tikėjimo Marijos paėmimu į dangų atžvilgiu dabar pareiškė tą patį, ką ir popiežius Pijus IX tikėjimo jos Nekaltojo Prasidėjimo atžvilgiu, – būtent, kad egzistuoja *singularis catholicorum Antistitum et fidelium conspiratio*. Jis taip pat pridūrė, jog *conspiratio* „visiškai patikimai ir neklystamai“ rodo, kad Marijos paėmimas į dangų yra „Dievo apreiškta tiesa, glūdinti dieviškame lobyje, Kristaus savo Sužadėtinei duotame ištikimais saugoti ir neklystamai mokyti“ (51). Tad abiem atvejais popiežiškaisiais apibrėžimais buvo patvirtinti ir pagerbti tikinčiųjų giliai puoselėti įsitikinimai.

43. Prie mokymo apie *sensus fidei fidelis* ir *sensus fidei fidelium* plėtotės reikšmingai prisidėjo Yves'as M.-J. Congaras (1904–1995). Savo *Jalons pour une Théologie du Laïcat* (orig. 1953) jis šį mokymą aptarė pasauliečių dalyvavimo Bažnyčios pranašiškoje tarnyboje matmeniu. Congaras buvo susipažinęs su Newmano darbu ir pasitelkė tokią pačią schemą (t. y. trejopą Bažnyčios tarnybą ir *sensus fidelium* kaip pranašiškosios tarnybos apraišką), nors jos tiesiogiai iš Newmano ir nekildino (52). *Sensus fidelium* jis nusakė kaip Šventosios Dvasios dovaną, „duotą drauge ir hierarchijai, ir visam tikinčiųjų korpusui“, ir objektyviają tikėjimo tikrovę (kuri sudaro tradiciją) skyrė nuo subjektyviojo aspekto, tikėjimo malonės (53). Ankstesni autoriai pabrėždavo skirtumą tarp *Ecclesia docens* ir *Ecclesia discens*, o Congarui rūpėjo parodyti jų organinę vienybę. „Mylinti ir tikinti Bažnyčia, tai yra tikinčiųjų korpusas, yra neklystanti gyvu tikėjimu – nei konkrečiu aktu, nei konkrečiu sprendimu“ (54). Hierarchijos mokymas tarnauja bendrystei.

44. Vatikano II Susirinkimas daugeliu atžvilgių atspindi Congaro indėlį. Pirmame *Lumen gentium* skyriuje apie „Bažnyčios slėpinį“ mokoma, kad „Dvasia gyvena Bažnyčioje ir tikinčiųjų širdyse kaip šventovėje“. „Bažnyčia, vedama į pilnutinę tiesą (plg. *Jn* 16, 13), ji vienija bendrystėje ir tarnyboje, moko ir tvarko įvairiomis hierarchinėmis ir charizminėmis dovanomis, puošia savo vaisiais (plg. *Ef* 4, 11–12; *1 Kor* 12, 4; *Gal* 5, 22) (55). Antrame skyriuje toliau pirma pasauliečių ir išventintųjų perskyros Bažnyčia aptariama kaip visuma, kaip „Dievo tauta“. Straipsnyje, kuriame minimas *sensus fidei* (LG 12), mokoma, kad „visuma tikinčiųjų, kuriuos patėpė Šventasis (plg. *1 Jn* 2, 20 ir 27), tikėdama negali klysti“. „Tiesos Dvasia“ žadina ir palaiko „antgamtinį visos tautos tikėjimo jausmą [*supernaturali sensu fidei*]“, kuris reiškiasi tada, kai „nuo vyskupų iki paskutinio pasauliečio“ visuotinai sutariama „dėl tikėjimo ir dorovės“. Padedama *sensus fidei*, „Dievo tauta, vedama šventojo Magisteriumo ir ištikimai jam pakludama, priima jau nebe žmonių, o tikrą Dievo žodį (plg. *1 Tes* 2, 13)“. Anot šio apibūdinimo, *sensus fidei* yra veiklus gebėjimas ar imlumas, įgalinantis priimti ir suprasti „vieną kartą visiems laikams duotą šventiesiems tikėjimą (plg. *Jud* 3)“. Jo dėka tauta ne tik „nenutoldama laikosi“ tikėjimo, bet ir „vis giliau į jį prasiskverbia ir tobuliau pritaiko gyvenime“. Tai būdas, kaip tautai būti „Kristaus pranašiškosios tarnybos dalininke“ (56).

45. *Lumen gentium* trečiame ir ketvirtame skyriuose toliau rašoma, jog Kristus šią pranašiskąją tarnybą vykdo ne tik per Bažnyčios ganytojus, bet ir per tikinčius pasauliečius. Mokoma, kad iki tol, kol jo „garbė bus visiškai apreikšta“, Viešpats šią užduotį vykdo „tam panaudodamas ne vien hierarchiją, kuri moko jo vardu ir galia, bet ir pasauliečius“. Pastarųjų atžvilgiu tęsia-

ma: jis „pasiskiria juos liudytojais ir apdovanoja tikėjimo nuovoka bei žodžio malone [*sensu fidei et gratia verbi instruit*] (plg. *Apd* 2, 17–18; *Apr* 19, 10), idant Evangelijos galia sušvistų kasdieniame jų šeimos ir visuomenės gyvenime“. Stiprinami sakramentų, „pasauliečiai tampa galingais laukiamųjų dalykų tikėjimo (plg. *Žyd* 11, 1) šaukliais“; „pasauliečiai gali ir turi savo vertinga veikla evangelizuoti pasaulį“ (57). Čia *sensus fidei* pateikiamas kaip Kristaus dovana tikintiesiems ir vėl nusakomas kaip veiklus gebėjimas, įgalinantis juos suprasti, įgyvendinti ir skelbti dieviškojo Apreiškimo tiesas. Tai jų evangelizacinio darbo pagrindas.

46. *Sensus fidei* taip pat primenamas Susirinkimo mokyme apie mokymo plėtojimą, kalbant apie apaštališkojo tikėjimo perdavimą. *Dei Verbum* sakoma, kad „ši apaštalų kilmės Tradicija Bažnyčioje pažengė pirmyn“. „Didėja ir perduotų dalykų, ir žodžių supratimas“, ir Susirinkimas įvardija tris būdus, kaip tai vyksta: „dėl tikinčiųjų kontempliacijos bei gilinimosi, visa svarstant savo širdyje (plg. *Lk* 2, 19 ir 51)“, „dėl dvasinių dalykų, kuriuos jie patiria, giluminio suvokimo [*ex intima spiritualium rerum quam experiuntur intelligentia*]“ ir „dėl mokymo tų, kurie su paveldėta vyskupyste yra gavę tiesos charizmą“ (58). Nors šiame tekste sąvoka *sensus fidei* neminima, tačiau kontempliacija, gilinimasis ir patyrimas aiškiai susiję su *sensus fidei*, ir dauguma komentuatorių sutaria, kad Susirinkimo tėvai sąmoningai rėmėsi Newmano teorija apie mokymo plėtrą. Skaitant šį tekstą *Lumen gentium* 12 pateikto *sensus fidei* kaip Šventosios Dvasios žadinamo antgamtinio tikėjimo jausmo, kuris skatina ganytojų vedamą tautą neklystamai laikytis tikėjimo, apibūdinimo šviesoje nesunku išvelgti, kad čia ta pati mintis. Kai kalbama apie vyskupų ir tikinčiųjų „nepaprastą vieningumą“ praktikuojant ir išpažįstant tikėjimą, *Dei Verbum*, tiesą sakant, pavartojamas toks pat posakis, kaip ir abiejose dogmose apie Mariją: *singularis fiat Antistitum et fidelium conspiratio* (58).

47. Po Susirinkimo magisteriumas nekart pakartojo pagrindinius mokymo apie *sensus fidei* momentus (60) ir taip pat ėmėsi naujo klausimo, būtent, svarbos nemanyti, jog viešoji nuomonė Bažnyčios viduje (ar už jos ribų) neišvengiamai yra tas pats, kas ir *sensus fidei* (*fidelium*). Posinodiniame apaštališkajame paraginime *Familiaris consortio* (1981) popiežius Jonas Paulius II aptarė, kaip „antgamtinis tikėjimo jausmas“ gali būti susijęs su „tikinčiųjų sutarimu“ ir su daugumos nuomone, nustatoma sociologiniais ir statistiniais tyrimais. Popiežius rašė, kad *sensus fidei* „nesudaro vien ar būtinai tikinčiųjų sutarimas“. Bažnyčios ganytojai turi užduotį „skatinti visų tikinčiųjų tikėjimo jausmą, tirti ir autoritetingai įvertinti autentiškas jo apraiškas ir mokyti tikinčiuosius vis brandesnio evangelinio išvalgumo“ (61).

Antras skyrius***Sensus fidei fidelis* asmeniniame tikinčiojo gyvenime**

48. Šiame antrame skyriuje pagrindinis dėmesys bus skirtas *sensus fidei fidelis* prigimčiai. Apmąstant, kaip tikėjimas veikia pavieniuose tikinčiuosiuose, bus pasitelkti klasikinės teologijos argumentai bei kategorijos. Nors biblinis požiūris į tikėjimą ir platesnis, klasikinė samprata pabrėžia esminį aspektą – apreikštosios tiesos laikymąsi protu per meilę. Toks tikėjimo suvokimas dar ir šiandien padeda aiškiau suprasti, kas yra *sensus fidei fidelis*. Laikantis šios perspektyvos, taip pat bus aptartos kai kurios *sensus fidei fidelis* apraiškos asmeniniuose tikinčiųjų gyvenimuose, suvokiant, kad asmeninis ir bažnytinis *sensus fidei* apsektai vienas nuo kito neatskiriami.

1. *Sensus fidei* kaip tikėjimo instinktas

49. *Sensus fidei fidelis* yra savotiškas dvasinis instinktas, įgalinantis tikintįjį spontaniškai nuspręsti, ar tam tikras mokymas arba praktika atitinka Evangeliją bei apaštališkąjį tikėjimą, ar ne. Jis esmingai susijęs su pačia tikėjimo dorybe; išplaukia iš tikėjimo ir yra jo savybė (62). Jis lyginamas su instinktu, nes pirmiausia yra ne racionalaus apmąstymo vaisius, bet, priešingai, spontaniško ir natūralaus žinojimo forma, savotiškas suvokimas (*aisthesis*).

50. *Sensus fidei fidelis* pirmučiausia kyla iš giminingumo, kuriuo tikėjimo dorybė tikintįjį subjektą sujungia su autentišku tikėjimo objektu, būtent Jėzuje Kristuje apreikšta Dievo tiesa. Apskritai giminingumas žymi situaciją, kai esybė A susijusi su kita esybe B taip artimai, kad A dalijasi prigimtiniais B polinkiais, tarsi jie būtų jos pačios. Giminingumas leidžia ypatingu būdu giliai pažinti. Pavyzdžiui, kai vieną asmenį su kitu sieja draugystės ryšys, jis arba ji geba spontaniškai nuspręsti, kas tinka kitam, nes jis arba ji dalijasi vienas kito polinkiais ir todėl dėl giminingumo suvokia, kas kitam yra gera ar bloga. Kitaip tariant, toks pažinimas yra kitokio pobūdžio nei objektyvus pažinimas, atsirandantis konceptualizuojant ir samprotaujant. Tai – pažinimas išsijaučiant, kitaip sakant, pažinimas širdimi.

51. Kiekviena dorybė savo subjektą, t. y. tą, kuris ją turi, daro giminingą savo objektui, t. y. tam tikram elgesio tipui. Dorybė čia reiškia asmens tvarų polinkį (arba *habitus*) tam tikru būdu intelektualiai ar moraliai elgtis. Dorybė yra savotiška „antroji prigimtis“, kuria žmogus save statydina, laisvai ir proto tiesą atitinkančiu būdu įgyvendindamas į žmogaus prigimtį įrašytus dinamiškus mechanizmus. Per tai prigimtinių gebėjimų veiklai suteikiama apibrėžta, stabili kryptis, ir jie nukreipiami į elgsenas, kurias dorybingas asmuo nuo tada atlieka „natūraliai“, „lengvai, susivaldydamas ir džiugiai“ (63).

52. Kiekviena dorybė turi dvejopą poveikį: pirma, ji natūraliai kreipia ją turintį asmenį į objektą (tam tikrą elgesį) ir, antra, spontaniškai atitraukia jį nuo to, kas tam objektui priešinga. Pavyzdžiui, asmuo, išsiugdęs skaistumo dorybę, turi savotišką „šeštąją juslę“, „tam tikrą dvasinį instinktą“ (64), kurio vedamas jis net sudėtingiausiose situacijose išvelgia, kaip teisingai pasielgti, spontaniškai suvokdamas, kas priderama ir kas vengtina. Skaistus asmuo per tai instinktyviai pasirenka teisingą nuostatą, kai moralisto sąvokinis samprotavimas gali atvesti prie painiavos ir neapsisprendimo (65).

53. *Sensus fidei* yra forma, kurią instinktas, lydintis kiekvieną dorybę, įgyja tikėjimo dorybės atveju. „Kaip ir kitų dorybinių polinkių atvejais, polinkio į tikėjimą atveju žmogaus dvasia nukreipiama pritari teisingą tikėjimą atitinkantiems dalykams ir nepritarti kitoiems“ (66). Tikėjimas, kaip dieviškoji dorybė, įgalina tikintįjį būti paties Dievo ir visų kitų dalykų pažinimo dalininku. Tikinčiajame jis įgyja „antrosios prigimties“ formą (67). Padedami malonės ir dieviškųjų dorybių, tikintieji tampa „dieviškosios prigimties dalininkais“ (2 Pt 1, 4) ir tam tikru būdu giminingais Dievui. Todėl, remdamiesi šia dieviškosios prigimties dalininkyste, jie reaguoja spontaniškai, kaip ir gyvosios būtybės instinktyviai reaguoja į tai, kas atitinka jų prigimtį arba ne.

54. Kitaip nei teologija, kurią galima apibūdinti kaip *scientia fidei*, *sensus fidei fidelis* nėra apmąstomas tikėjimo slėpinių pažinimas, išvadoms pasiekti taikantis sąvokas ir protavimo procedūras. Kaip jau rodo jo pavadinimas (*sensus*), jis, priešingai, artimas prigimtinai, netarpiškai ir spontaniškai reakcijai ir palygintinas su gyvybės instinktu ar savotiška „uosle“, skatinančia tikintįjį spontaniškai pritari tam, kas atitinka tikėjimo tiesą, ir vengti to, kas jai priešinga (68).

55. *Sensus fidei fidelis* savo objekto – tikėjimo tiesos atžvilgiu pats savaime yra neklystantis (69). Tačiau konkrečioje mentalinėje tikinčiojo visatoje *sensus fidei* teisingos intuityvios išvalgos gali būti susipynusios su įvairiomis grynai žmogiškomis nuomonėmis ar net klaidomis, nulemtomis tam tikro siauro kultūrinio konteksto (70). „Nors dieviškasis tikėjimas, kaip toks, negali klysti, tikintysis gali turėti klaidingų nuomonių, nes ne visos jo mintys kyla iš tikėjimo. Ne visos idėjos, cirkuliuojančios Dievo tautoje, suderinamos su tikėjimu“ (71).

56. *Sensus fidei fidelis* išplaukia iš dieviškosios tikėjimo dorybės. Ta dorybė yra meilės žadinamas vidinis polinkis be išlygų laikytis visos Dievo apreikštosios tiesos nuo tos akimirkos, kai ji suvokiama kaip tokia. Todėl tikėjimas nebūtinai suponuoja aiškų visos apreikštosios tiesos žinojimą (72). Vadinas, tam tikras *sensus fidei*

gali būti būdingas ir pakrikštytiesiems, kurie „puošiasi krikščionio vardu, bet neišpažįsta visiško tikėjimo“ (73). Todėl Katalikų Bažnyčiai privalu būti dėmesingai tam, ką Dvasia gali jai sakyti per tikinčiuosius, kurie priklauso Bažnyčioms ir bažnytinėms bendruomenėms, nesančioms visiškoje bendrystėje su ja.

57. Kadangi yra dieviškosios tikėjimo dorybės savybė, *sensus fidei fidelis* auga proporcingai tikėjimo dorybės augimui. Juo tikėjimo dorybė giliau suleidžia šaknis į tikinčiųjų širdį bei dvasią ir veikia jų kasdienį gyvenimą, juo labiau plėtojasi ir stiprėja jų *sensus fidei fidelis*. O kadangi tikėjimas, suprantamas kaip pažinimo forma, remiasi meile, tikėjimui gaivinti bei paveikti, kad jis virstų gyvu tikėjimu (*fides formata*), būtina artimo meilė. Tad tikinčiojo tikėjimo intensyvėjimas ypač priklauso nuo jo meilės artimui augimo, todėl *sensus fidei* yra proporcingas asmens gyvenimo šventumui. Šv. Paulius moko, kad „Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (Rom 5, 5). Vadinasi, *sensus fidei* plėtojimąsi tikinčiojo dvasioje pirmiausia lemia Šventosios Dvasios veikimas. Kaip meilės Dvasia, įkvepianti meilę į žmonių širdis, Šventoji Dvasia atveria tikintiesiems galimybę, remiantis meilės vienybe, giliau ir artimiau pažinti Kristų – Tiesą: „Šventajai Dvasiai būdinga parodyti tiesą, nes būtent meilė atskleidžia paslaptis“ (74).

58. Artimo meilė leidžia tikinčiųjų dvasioje klestėti dovanoms, teikiamoms Šventosios Dvasios, kuri veda juos į aukštesnį tikėjimo dalykų pažinimą „su visa išmintimi ir supratimu“ (Kol 1, 9) (75). Juk dieviškosios dorybės tikinčiojo gyvenime galutinai išsiskleidžia tik tada, kai tikintysis leidžia Šventajai Dvasiai jį vesti (plg. Rom 8, 14). Šventosios Dvasios dovanos yra būtent neužtarnauti ir sužadinti vidiniai polinkiai, tarnaujantys kaip pagrindas Šventajai Dvasiai veikti tikinčiojo gyvenime. Šių Dvasios dovanų, pirmiausia supratimo ir pažinimo dovanos, galia tikintieji geba suvokti „patiriamus dvasinius dalykus“ (76) ir atmesti bet kurį tikėjimui priešingą aiškinimą.

59. Kiekvieno tikinčiojo *sensus fidei* ir gyvenimas tikėjimu įvairiose jo gyvenimo kontekstuose gyvai sąveikauja. Viena vertus, *sensus fidei* atskleidžia ir parodo, kaip tikinčiajam įgyvendinti savo tikėjimą. Kita vertus, laikydamasis įsakymų ir įgyvendindamas tikėjimą, tikintysis ima giliau suprasti tikėjimą: „O kas vykdo tiesą, tas eina į šviesą, kad išryškėtų, jog jo darbai atlikti Dieve“ (Jn 3, 21). Tikėjimo įgyvendinimas konkrečioje egzistencinių situacijų tikrovėje, į kurią asmuo yra įstatytas šeiminių, profesinių ir kultūrinių santykių, praturtina tikinčiojo asmeninę patirtį. Tai leidžia jam tiksliau išvelgti tam tikro mokymo vertę bei ribas ir pasiūlyti būdų, kaip jį tinkamiau suformuluoti. Štai kodėl mokantieji Bažnyčios

vardu turėtų daugiau dėmesio skirti tikinčiųjų patirčiai, pirmiausia pasauliečių, kurie Bažnyčios mokymą stengiasi įgyvendinti savo ypatingose patyrimo bei kompetencijos srityse.

2. *Sensus fidei apraiškos asmeniniame tikinčiojo gyvenime*

60. Galima nurodyti tris pagrindines *sensus fidei fidelis* apraiškas asmeniniame tikinčiojo gyvenime. *Sensus fidei fidelis* tikinčiuosius įgalina: 1) išvelgti, ar tam tikras Bažnyčioje sutinkamas mokymas ar praktika dera su tikroju tikėjimu, kurio galia jie gyvena bendrystėje su Bažnyčia (žr. žemiau 61–63); 2) skelbimo turinyje atskirti esminius dalykus nuo antraeilių (žr. 64); nustatyti, kaip jie turėtų liudyti Jėzų Kristų konkrečiame istoriniame ir kultūriniame kontekste, kuriame gyvena, ir tą liudijimą tame kontekste įgyvendinti (žr. 65).

61. „Mylimieji, ne kiekviena dvasia tikėkite, bet ištirkite dvasias, ar jos iš Dievo, nes pasklido pasaulyje daug netikrų pranašų“ (1 Jn 4, 1). *Sensus fidei fidelis* suteikia tikinčiajam gebėjimą išvelgti, ar koks nors mokymas ar praktika dera su tikroju tikėjimu, kuriuo jis arba ji jau gyvena. Jei tą atitiktį suvokia ar „pajunta“, individualūs tikintieji spontaniškai vidumi tiems mokymams pritaria ar asmeniškai į tas praktikas įsitraukia, nesvarbu, ar yra tų tiesų jau aiškiai išmokyti ar ne.

62. Tad *sensus fidei fidelis* įgalina pavienius tikinčiuosius suvokti bet kurią nedarną, bet kurį neatitikimą arba prieštaravimą tarp kokio nors mokymo ar praktikos ir autentiško krikščioniškojo tikėjimo, kuriuo jie gyvena. Jie į tai reaguoja kaip muzikos mylėtojas į klaidingą natą atliekant muzikos kūrinį. Tokiais atvejais tikintieji jaučia vidinį pasipriešinimą tokiems mokymams ar praktikoms, tų mokymų nepriima ir tose praktikose nedalyvauja. „Tikėjimo *habitus* būdingas gebėjimas, neleidžiantis tikinčiajam pritarti tam, kas priešinga tikėjimui, lygiai kaip skaistumas apsaugo nuo to, kas priešinga skaistumui“ (77).

63. Įspėti savo *sensus fidei*, atskiri tikintieji gali atsisakyti pritarti net teisėtų ganytojų mokymui, jei tame mokyme neatpažįsta Kristaus, Gerojo Ganytojo, balso. „Avys seka paskui jį [Gerąjį Ganytoją], nes pažįsta jo balsą. Paskui svetimą jos neseks, bet nuo jo bėgs, nes nepažįsta svetimųjų balso“ (Jn 10, 4–5). Šv. Tomo požiūriu, tikintysis, net neturėdamas teologinės kompetencijos, *sensus fidei* galia gali ir net privalo priešintis savo vyskupui, jeigu šis skelbia heterodoksiją (78). Tokiu atveju tikintysis nelaiko savęs galutiniu tikėjimo tiesos kriterijumi, bet, susidūręs su materialiai „autorizuotu“ skelbimu, dėl nepaaiškinamos priežasties keliančiu jam abejonių,

atsisako pritarti vidujai apeliuodamas į aukštesnį visuo-
tinės Bažnyčios autoritetą (79).

64. *Sensus fidei fidelis* taip pat įgalina tikintįjį skelbimo turinyje skirti tai, kas esminga autentiškam katalikų tikėjimui ir kas, nors formaliai tikėjimui ir neprieštarauja, yra vien atsitiktina ar net neutralu tikėjimo esmės atžvilgiu. Pavyzdžiui, *sensus fidei* galia tikintieji kaip tik todėl, kad laikosi autentiško Mergelės Marijos kulto, gali reliatyvizuoti tam tikras konkrečias pamaldumo Marijai formas. Jie taip pat gali atsiritoti nuo skelbimo, nederamai sujungiančio krikščioniškąjį tikėjimą su šališkais politiniais pasirinkimais. Išlaikydamas šitaip tikinčiojo dvasią nukreiptą į tai, kas tikėjimui esminga, *sensus fidei fidelis* laiduoja autentišką krikščioniškąją laisvę (plg. Kol 2, 16–23) ir prisideda prie tikėjimo apvalymo.

65. Padedamas *sensus fidei fidelis* ir palaikomas Dvasios teikiamos antgamtinės išminties, tikintysis geba naujuose istoriniuose ir kultūriniuose kontekstuose pajusti, kaip tinkamiausiai liudyti Jėzaus Kristaus tiesą ir, negana to, atitinkamai elgtis. Tad *sensus fidei fidelis* įgyja perspektyvų matmenį, leidžiantį tikinčiajam, remiantis tikėjimu, kuriuo jis jau gyvena, nujausti, kaip plėtoti krikščioniškąją praktiką ar ją paaiškinti. Dėl abipusės sąsajos tarp tikėjimo praktikos ir katalikų tikėjimo aspektų, anksčiau aiškiai nesuvoktų, ir dėl abipusės sąsajos tarp atskiro tikinčiojo *sensus fidei* ir Bažnyčios, kaip tokios, *sensus fidei*, t. y. *sensus fidei fidelium*, tokia raida yra ne privati, bet bažnytinė. Tikintieji Bažnyčios bendrystėje visada susiję vienas su kitu ir su magisteriumu bei teologais.

Trečias skyrius

Sensus fidei fidelium Bažnyčios gyvenime

66. Kadangi paskiro tikinčiojo tikėjimas yra Bažnyčios kaip tikinčio subjekto tikėjimo dalis, individualių tikinčiųjų *sensus fidei (fidelis)* negalima atsieti nuo pačios Bažnyčios, apdovanotos ir palaikomos Šventosios Dvasios (80), *sensus fidei (fidelium)* arba „*sensus Ecclesiae*“ (81), o *consensus fidelium* yra patikimas kriterijus atpažinti, ar tam tikras mokymas ar praktika atitinka apaštališkąją Tradiciją (82). Todėl šiame skyriuje bus aptarti įvairūs *sensus fidei fidelium* aspektai. Pirmiausia apmąstysime jo vaidmenį plėtojant Bažnyčios mokymą bei praktiką, po to du Bažnyčios gyvenimui ir sveikatai labai svarbius santykius, būtent *sensus fidei* ir magisteriumo bei *sensus fidei* ir teologijos santykį, ir galop kai kuriuos *sensus fidei* ekumeninius aspektus.

1. *Sensus fidei* ir krikščioniškojo mokymo bei krikščioniškosios praktikos plėtojimas

67. Visa Bažnyčia, pasauliečiai ir hierarchija, atsako už

Apreiškimą, pateiktą Šventajame Rašte ir gyvojoje apaštališkojoje Tradicijoje, ir yra jo tarpininkė istorijoje. Vatikano II Susirinkimas pareiškė, kad Šventasis Raštas ir Tradicija „sudaro vieną šventą Bažnyčiai pavestą Dievo žodžio lobį, prie kurio prisiriša visa šventoji tauta“ „kartu su savo ganytojais“ (83). Susirinkimas aiškiai moko, kad tikintieji nėra vien pasyvūs to, ko moko hierarchija ir ką aiškina teologai, gavėjai, bet, priešingai, gyvi ir veiklūs subjektai Bažnyčioje. Šiame kontekste pabrėžiamas gyvybiškai svarbus visų tikinčiųjų vaidmuo formuojant ir plėtojant tikėjimą: „Šventosios Dvasios globojama, ši apaštalų kilmės Tradicija Bažnyčioje pažengia pirmyn“ (84).

a) *Sensus fidei retrospektyvus ir prospektyvus aspektai*

68. Norint suprasti, kaip *sensus fidei* veikia ir reiškiasi Bažnyčios gyvenime, į *sensus fidei* žvelgtina istorijos kontekste – istorijos, kurioje Šventoji Dvasia kasdien leidžia iš naujo šviežiai išgirsti Viešpaties balsą (plg. Žyd 3, 7–15). Geroji Naujiena apie Jėzaus Kristaus gyvenimą, mirtį ir prisikėlimą visai Bažnyčiai perduodama per gyvąją apaštališkąją Tradiciją, kurią autoritetingai liudija Raštas. Todėl gyvendami tikėjimu ir taikydami savo *sensus fidei*, tikintieji, padedami Šventosios Dvasios, primenančios Bažnyčiai viską, ką Jėzus pasakė ir padarė (plg. Jn 14, 26), malonės, remiasi Raštu ir nenutrūkstanta apaštališkąją Tradicija.

69. Tačiau tikėjimas ir *sensus fidei* ne tik prisirišę prie praeities, bet ir nukreipti į ateitį. Tikinčiųjų bendrystė yra istorinė tikrovė: užstatyta „ant apaštalų ir pranašų pamato“ ir turinti „kertiniu akmeniu patį Kristų“, ji auga tapdama „šventove Viešpatyje“ (plg. Ef 2, 20–21), ir tai vyksta veikiant Šventajai Dvasiai, kuri veda Bažnyčią „į tiesos pilnatvę“ ir jau dabar praneša tikintiesiems, „kas turi įvykti“ (Jn 16, 13), kad Bažnyčia, pirmiausia Eucharistijoje, nuvoktų Viešpaties sugrįžimą ir jo Karalystės atėjimą (plg. 1 Kor 11, 26).

70. Laukdami Viešpaties sugrįžimo, Bažnyčia ir jos nariai nuolatos susiduria su vis naujomis aplinkybėmis, pažinimo ir kultūros pažanga bei žmonijos istorijos iššūkiais, todėl turi skaityti laiko ženklus, juos „aiškinti ir vertinti vadovaudamiesi Dievo žodžio šviesa“ ir įžvelgti, kaip apreikštoji tiesa „galėtų būti vis skvarbiau regima, geriau suprantama ir tinkamiau atskleidžiama“ (85). Šiame procese esminis vaidmuo tenka *sensus fidei fidelium*. Bažnyčiai ir jos nariams keliaujant per istoriją, jis yra ne tik reaktyvus, bet ir proaktyvus, ir interaktyvus. Todėl *sensus fidei* yra ne tik retrospektyvus, bet ir prospektyvus, o jo prospektyvusis ir proaktyvusis aspektai, nors ir mažiau pažįstami, yra labai svarbūs. *Sensus fidei* įgalina intuityviai įžiūrėti teisingą kelią pirmyn

tarp istorijos neapibrėžtybių bei dviprasmybių ir teikia gebėjimą išvalgiai įsiklausyti į tai, ką sako žmogiškoji kultūra ir mokslų pažanga. Jis gaivina tikėjimo gyvenimą ir rodo kryptį autentiškai krikščioniškai veiklai.

71. Tam išvalgos procesui gali prireikti daug laiko. Naujų aplinkybių akivaizdoje visiems – tikintiesiems, ganytojams ir teologams – tenka atitinkamas vaidmuo, ir norint nuskaidrinti *sensus fidei* bei pasiekti tikrą *consensus fidelium*, *conspiratio pastorum et fidelium*, jiems būtina kantriai ir pagarbiai tarp savęs sąveikauti.

b) Pasauliečių indėlis į *sensus fidelium*

72. Nuo krikščionybės pradžios visi tikintieji veikliai prisidėjo prie krikščioniškojo tikėjimo plėtojimo. Visa bendruomenė liudijo apaštališką tikėjimą, ir istorija rodo, kad, priimdami sprendimus dėl tikėjimo, ganytojai atsižvelgdavo į pasauliečių liudijimą. Kaip jau pastebėta ankstesnėje istorinėje apžvalgoje (86), pasauliečiams teko svarbus vaidmuo apibrėžiant įvairius mokymus. Dievo tauta, ir konkrečiai pasauliečiai, kartais intuityviai nujausdavo, kokia kryptimi mokymą plėtoti, net tada, kai teologai ir vyskupai dėl to nesutardavo. Kartais *conspiratio pastorum et fidelium* būdavo aiškus. Retkarčiais, kai Bažnyčiai prireikdavo apibrėžti dogmą, *Ecclesia docens* akivaizdžiai „pasikonsultuodavo“ su tikinčiais ir kaip vieną iš argumentų apibrėžimo teisėtumo naudai pateikdavo *consensus fidelium*.

73. Menkiau žinomas ir paprastai mažiau dėmesio sulaukia pasauliečių vaidmuo plėtojant Bažnyčios mokymą apie moralę. Todėl svarbu apmąstyti ir pasauliečių įtaką išvelgiant krikščioniškąją prideramo žmogiškojo elgesio, atitinkančio Evangeliją, sampratą. Teologų apmąstymai ir po to vyskupų magisteriumo sprendimai remdavosi krikščioniškąja patirtimi, jau nuskaidrinta pasauliečių autentiškų intuityvių išvalgų. Keliais pavyzdžiais pailiuosime *sensus fidelium* svarbą plėtojant mokymą apie moralę:

i) Tarp Elvyros Susirinkimo (apie 306) 20-ojo kanono, kuriuo dvasininkams ir pasauliečiams uždrausta imti palūkanas, ir popiežiaus Pijaus VIII atsakymo *Non esse inquietandos* Reno vyskupui (1830) (87) aiškiai matoma mokymo plėtotė, kurią sąlygojo ir pasauliečių, išitraukusių į verslą, naujas supratimas, ir teologų nauji apmąstymai apie pinigų prigimtį.

ii) Bažnyčios atvirumas socialinėms problemoms, ypač ryškus popiežiaus Leono XIII enciklikoje *Rerum novarum* (1896), buvo lėto parengimo, prie kurio prisidėjo „socialiniai pionieriai“ pasauliečiai, aktyvistai ir mąstytojai, vaisius.

iii) Stebinanti, nors ir homogeninė, raida nuo „liberaliųjų“ tezių pasmerkimo popiežiaus Pijaus IX *Syllabus errorum* (1864) 10-ojoje dalyje iki Vatikano II Susirinkimo tikėjimo laisvės deklaracijos *Dignitatis humanae* (1965) nebūtų imanoma be daugybės krikščionių veiklos kojuojant už žmogaus teises.

Sunkumai tokiais atvejais, kaip nurodyta, išvelgti autentišką *sensus fidelium* verčia įvardyti, kokių *sensus fidei* autentiškai dalyvauti reikia sąlygų, kurios galėtų būti laikomos kriterijais autentiškam *sensus fidei* atpažinti (88).

2. *Sensus fidei* ir magisteriumas

a) *Magisteriumas* įsiklauso į *sensus fidelium*

74. Tikėjimo klausimais pakrikštytieji negali būti pasyvūs. Jie yra gavę Dvasią ir kaip Viešpaties Kūno nariai apdovanoti dovanomis ir charizmomis „Bažnyčiai atnaujinti ir plėsti“ (89), todėl magisteriumui privalu būti dėmesingam *sensus fidelium*, gyvam Dievo tautos balsui. Jie ne tik turi teisę būti išgiršti, bet ir jų reakcijos į tai, kas pateikiama kaip apaštališkojo tikėjimo dalis, traktuotinos labai rimtai, nes apaštališkasis tikėjimas Šventosios Dvasios galia palaikomas būtent visos Bažnyčios. *Sensus fidelium* gali būti svarbus veiksnys plėtojant mokymą; vadinasi, magisteriumui būtinos priemonės, kuriomis būtų galima pasikonsultuoti su tikinčiais.

75. Sąsaja tarp *sensus fidelium* ir magisteriumo pirmiausia aptinkama liturgijoje. Tikintieji yra pakrikštyti karališkajai kunigystei, vykdomai pirmiausia Eucharistijoje (90), o vyskupai yra „vyriausieji kunigai“, vadovaujantys Eucharistijai (91), kur taip pat reguliariai vykdo ir savo tarnybą mokyti. Eucharistija yra Bažnyčios gyvenimo versmė ir viršūnė (92). Būtent čia tikintieji ir ganytojai sąveikauja kaip vienas kūnas, siekiantis vieno tikslo, – aukštinti ir šlovinti Dievą. Eucharistija ugdo ir formuoja *sensus fidelium* ir daug prisideda prie tikėjimo žodinių išraiškų formulavimo bei tobulinimo, nes galiausiai būtent čia tikintieji „priima“ vyskupų ir Susirinkimų mokymą. Nuo ankstyviausių krikščionybės laikų Eucharistija grindė Bažnyčios mokymo formulavimą, nes būtent čia labiausiai sutinkamas bei švenčiamas tikėjimas, o vyskupai, vadovavę savo vietinių Bažnyčių Eucharistijai tarp tikinčios tautos, būdavo ir tie, kurie susirinkdavo į Susirinkimus nustatyti, kaip geriausiai išreikšti tikėjimą žodžiais ir formulėmis: *lex orandi, lex credendi* (93).

b) *Magisteriumas* maitina, išvelgia ir įvertina *sensus fidelium*

76. Magisteriumas tų „kurie su paveldėta vyskupyste yra gavę tikrą tiesos charizmą“ (94), yra tiesos tarnyba,

vykdoma Bažnyčioje ir Bažnyčiai, kurios visi nariai buvo patepti Tiesos Dvasios (*Jn 14, 17; 15, 26; 16, 13; 1 Jn 2, 20. 27*) ir apdovanoti *sensus fidei*, Evangelijos tiesos instinktu. Būdamas atsakingas už visos Bažnyčios ištikimybės Dievo žodžiui laidavimą ir už Dievo tautos ištikimybės Evangelijai išlaikymą, magisteriumas privalo maitinti ir lavinti *sensus fidelium*. Žinoma, tie, kurie vykdo magisteriumą, būtent popiežius ir vyskupai, pirmiausia patys yra pakrikštytieji Dievo tautos nariai, kurie jau per tai yra *sensus fidelium* dalininkai.

77. Magisteriumas taip pat autoritetingai įvertina, ar nuomonės, gyvuojančios Dievo tautoje ir galinčios atrodyti kaip *sensus fidelium*, tikrai atitinka iš apaštalų gautą Tradicijos tiesą. Pasak Newmano, „dovaną išvelgti, skirti, apibrėžti, skelbti ir įpareigoti įgyvendinti bet kurią Tradicijos dalį turi tik *Ecclesia docens*“ (95). Vadinas, sprendimą, ar *sensus fidelium* autentiškas, galiausiai priima ne patys tikintieji ar teologija, bet magisteriumas. Vis dėlto, kaip jau pabrėžta, tikėjimas, kuriam jis tarnauja, yra Bažnyčios tikėjimas, gyvenantis visuose tikinčiuosiuose, todėl savo esminę priežiūros tarnybą magisteriumas visada vykdo Bažnyčios bendrystės gyvenime.

c) Priėmimas

78. „Priėmimą“ galima apibūdinti kaip procesą, kuriuo Dvasios vedama Dievo tauta pripažįsta išvalgas ar idėjas bei įtraukia jas į savo gyvenimo ir kulto modelius bei struktūras, priimdama naują tiesos liudijimą ir atitinkamas jo raiškos formas, nes suvokia, jog tai atitinka apaštališkąją Tradiciją. Priėmimas yra esmingai svarbus Bažnyčios kaip tautos, per istoriją keliaujančios į Dievo Karalystės pilnatvę, gyvenimui ir sveikatai.

79. Visos Dvasios dovanos ir ypač primato Bažnyčioje dovana duotos tikėjimu ir bendryste skatinti Bažnyčios vienybę (96), tad Dvasia pati ir skatina tikinčiuosius priimti magisteriumo mokymą, per savo *sensus fidei* atpažįstant to, ko mokoma, tiesą ir jos laikantis. Kaip jau minėta, Vatikano I Susirinkimo mokymas, kad neklystami popiežiaus apibrėžimai yra nekeistini „kaip tokie ir remiantis Bažnyčios sutarimu [*ex sese non autem ec consensu ecclesiae*]“ (97), nereiškia, jog popiežius yra atkirstas nuo Bažnyčios ar kad jo mokymas nepriklausomas nuo Bažnyčios tikėjimo (98). Šitai įtikinamai liudija tai, kad pirmiau neklystamo Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo ir Paėmimo į dangų su kūnu dogmų apibrėžimo aiškiu popiežiaus pageidavimu tuo laiku buvo išsamiai aiškintasi tikinčiųjų nuomonės (99). Priešingai, tai reiškia, kad toks popiežiaus mokymas ir, imant plačiau, visas popiežiaus ir vyskupų mokymas, kaip toks, yra autoritetingas dėl jų turimos Šventosios Dvasios dovanos, *charisma veritatis certum*.

80. Vis dėlto pasitaiko atveju, kai magisteriumo mokymą tikintieji priima sunkiai ir priešindamiesi. Tokiose situacijose abiem pusėms privalu atitinkamai elgtis. Tikintieji turi apmąstyti pateiktą mokymą visomis išgalėmis stengdamiesi jį suprasti bei priimti. Priešintis magisteriumo mokymui iš principo nesuderinama su autentišku *sensus fidei*. Magisteriumas irgi turi apmąstyti pateiktą mokymą ir pasvarstyti, ar nereikėtų jo paaiškinti ar reformuluoti siekiant veiksmingiau perteikti esminę žinią. Šios abipusės pastangos sunkumo laikais jau savaime išreiškia bendrystę, esminę Bažnyčios gyvenimui, ir sykiu Bažnyčią „į tiesos pilnatvę“ vedančios Dvasios malonės troškimą.

3. *Sensus fidei* ir teologija

81. Kaip tikėjimo supratimo siekianti tarnyba, teologija tarp visų charizmų bei funkcijų Bažnyčioje stengiasi objektyviai patikslinti Bažnyčios tikėjimo turinį ir neišvengiamai remiasi *sensus fidelium* buvimu bei teisingu vykdymu. *Sensus fidelium* teologams yra ne tik dėmesio objektas, bet ir jų darbo pagrindas ir *locus* (100). Todėl pati teologija su *sensus fidelium* susijusi dvejopai. Viena vertus, teologai *sensus fidelium* remiasi, nes tikėjimas, kurį jie studijuoja ir aiškina, gyvena Dievo tautoje. Šia prasme teologija, kad atrastų giliuosius Dievo žodžio skambesius, pati privalo mokytis *sensus fidelium*. Kita vertus, primindami tikintiesiems esmines tikėjimo linijas ir padėdami jiems išvengti klaidų bei painiavos dėl iš kitų šaltinių kilusių vaizduotės elementų poveikio teologai padeda tikintiesiems reikšti autentišką *sensus fidelium*. Poskyriuose a) ir b) šis dvejopas santykis bus atskleistas išsamiau.

a) Teologai remiasi *sensus fidei*

82. Mokydamasi *sensus fidelium* mokykloje, teologija pa-nyra į apaštališkosios Tradicijos tikrovę, pagrindžiančią ir sykiu peržengiančią teiginių, kuriais formuluojamas Bažnyčios mokymas, griežtas ribas, nes apima „visa, kuo ji yra, ir visa, kuo ji tiki“ (101). Šiuo atžvilgiu pastebėtini trys dalykai:

i) Teologija turėtų stengtis aptikti žodį, bręstantį kaip sėkla Dievo tautos gyvenimo dirvoje, ir, nustačiusi, kad tam tikras akcentas, troškimas ar nuostata išties kyla iš Dvasios bei atitinka *sensus fidelium*, įtraukti jį į savo tyrimus.

ii) Padedama *sensus fidelium*, Dievo tauta intuityviai pajaučia, kas pateiktą idėjų bei mokymų gausybėje iš tikrųjų atitinka Evangeliją ir todėl galėtų būti priimta. Teologija turėtų stengtis rūpestingai tirti įvairius priėmimo lygmenis, pasitaikančius Dievo tautos gyvenime.

iii) *Sensus fidelium* ir duoda pradžia, ir padeda atpažinti autentišką simbolinę ar mistinę kalbą, dažnai pasitaikan-

čią liturgijoje ir liaudiškajame pamaldume. Būdamas jaunas liaudiškojo pamaldumo apraiškoms (102), teologas privalo dalyvauti vietinės Bažnyčios gyvenime ir liturgijoje, kad gebėtų ne tik galva, bet ir širdimi suvokti tikrąjį istorinį bei kultūrinį kontekstą, kuriame Bažnyčia ir jos nariai stengiasi gyventi savo tikėjimu ir liudyti Kristų šiandieniam pasaulyje.

b) *Teologai apmąsto sensus fidelium*

83. Kadangi *sensus fidelium* nėra tiesiog tapatus daugumos pakrikštytųjų nuomonei tam tikru laiku, teologija turi pateikti principus ir kriterijus, leidžiančius, pirmiausia magisteriumui, jį išvelgti (103). Pasitelkdami kritines priemones, teologai padeda atskleisti ir išskaidrinti *sensus fidelium* turinį, „pripažindami ir parodydami, kad klausimai, susiję su tikėjimo tiesa, gali būti sudėtingi ir turi būti tiksliai ištirti“ (104). Šiuo požiūriu teologai, rūpindamiesi ištikimybe apaštališkai Tradicijai, taip pat turėtų kritiškai ištirti liaudiškojo pamaldumo apraiškas, naujas minties sroves bei naujus sąjūdžius Bažnyčioje (105). Taip jie padės išvelgti, ar konkrečiu atveju Bažnyčia susiduria su nukrypimu, sukeltu tikėjimo krizės ar tikėjimo klaidingo supratimo, ar su nuomone, išsitenkančia krikščionių bendruomenės pliuralizme ir nebūtinai svarbia visiems, ar kai kuo, kas taip tobulai atitinka tikėjimą, kad turi būti pripažinta kaip Dvasios įkvėpimas ar paskata.

84. Teologija *sensus fidelium* talkina ir kitaip. Ji padeda tikintiesiems aiškiau ir tiksliau pažinti autentišką Rašto prasmę, tikrąją Susirinkimų apibrėžimų reikšmę, tikruosius Tradicijos turinius ir kokius klausimai lieka atviri – pavyzdžiui, dėl dabartinių ištarų neapibrėžtumo ar dėl kultūrinių veiksnių paliktos žymės tame, kas perduodama, – ir kokiose srityse reikia peržiūrėti ankstesnes pozicijas. *Sensus fidei* remiasi tvirtu ir patikimu tikėjimo supratimu, kokį teologija ir stengiasi ugdyti.

4. *Sensus fidei* ekumeniniai aspektai

85. *Sensus fidei*, *sensus fidelium* ir *consensus fidelium* sąvokos jau buvo gvildentos ar bent paminėtos įvairiuose tarptautiniuose dialoguose tarp Katalikų Bažnyčios ir kitų Bažnyčių bei bažnytinių bendruomenių. Apskritai šiuose dialoguose vieningai pripažinta, kad visi tikintieji – ir pasauliečiai, ir iššventintieji – yra atsakingi už Bažnyčios apaštališkojo tikėjimo bei liudijimo išlaikymą ir kad kiekvienas tikintysis dieviškojo patepimo galia (1 Jn 2, 20. 27) turi gebėjimą išvelgti tiesą tikėjimo dalykuose. Taip pat visuotinai sutariama, jog tam tikriems Bažnyčios nariams tenka ypatinga atsakomybė mokytį bei prižiūrėti, bet visada bendradarbiaujant su likusiais tikinčiaisiais (106).

86. Ekumeninio dialogo, kuriam Katalikų Bažnyčia neatšaukiamai įsipareigojusi (107), kontekste kyla du su *sensus fidelium* susiję klausimai:

i) Ar *sensus fidelium* išreiškiančiais ir todėl teisingais bei saistančiais laikytini tik tie mokymai, kurie sulaukia visų krikščionių pritarimo? Toks teiginys prieštarauja Katalikų Bažnyčios tikėjimui ir praktikai. Katalikų ir kitų tradicijų teologai dialogu siekia sutarimo Bažnyčią skaldančiais klausimais, bet dialogo dalyviai katalikai negali susilaikyti nuo pritarimo pačios Katalikų Bažnyčios mokymams.

ii) Ar manytina, kad atsiskyre krikščionys koku nors būdu yra *sensus fidelium* dalininkai ir prie jo prisideda? Atsakymas į tai neabejotinai teigiamas (108). Katalikų Bažnyčia pripažįsta, kad už jos sandaros regimų ribų „esama gausių šventumo ir tiesos elementų“ (109), kad kitose bendruomenėse tam tikri krikščioniškojo slėpinio bruožai kartais būna „išryškinti geriau“ (110) ir kad ekumeninis dialogas padeda Bažnyčiai pagilinti ir išskaidrinti jai pačiai būdingą Evangelijos supratimą.

Ketvirtas skyrius

Kaip atpažinti *sensus fidei* autentiškas apraiškas

87. *Sensus fidei* yra esmingai svarbus Bažnyčios gyvenimui, todėl dabar būtina aptarti, kaip atpažinti ir nustatyti autentiškas *sensus fidei* apraiškas. Toks atpažinimas ypač reikalingas įtampos situacijose, kai autentišką *sensus fidei* būtina atskirti nuo tiesiog populiarių nuomonių, pirmiausia interesų ar amžiaus dvasios apraiškų. Pripažįstant, kad *sensus fidei* yra bažnytinė tikrovė, kurioje dalyvauja individualūs tikintieji, šio skyriaus pirmoje dalyje stengiamasi nusakyti bruožus, kuriais turi išsiskirti pakrikštytieji, kad tikrai būtų *sensus fidei* subjektais, kitaip tariant, tikinčiųjų buvimo autentiškais *sensus fidelium* dalininkais būtinas sąlygas. Kriterijus, pateikiamus pirmoje dalyje, antroje dalyje papildys pastabos, kaip tuos kriterijus praktiškai taikyti *sensus fidei* atžvilgiu. Antroje dalyje aptariamos trys temos: pirma, artimas *sensus fidei* ir liaudiškojo pamaldumo ryšys; antra, būtinybė skirti *sensus fidei* ir viešąją nuomonę Bažnyčioje ir už jos ribų; galiausiai klausimas, kaip pasikonsultuoti su tikinčiaisiais tikėjimo ir moralės srityje.

1. *Buvimo autentišku sensus fidei dalininku sąlygos*

88. Yra ne viena paprasta sąlyga, bet, priešingai, kelios, kurioms įtakos turi bažnytiniai, dvasiniai ir etiniai veiksniai. Nė vienos nevalia aptarinėti izoliuotai; būtina atsižvelgti į jos santykį su kiekviena kita ir su jų visuma. Toliau nurodomos tik svarbiausios buvimo autentišku *sensus fidei* dalininku sąlygos, paimtos iš bibliinio,

istorinio ir sisteminio tyrimo ir suformuluotos taip, kad būtų naudingos praktinėse atpažinimo situacijose.

a) *Dalyvavimas Bažnyčios gyvenime*

89. Pirmutinė ir fundamentaliausia sąlyga – tai aktyvus dalyvavimas Bažnyčios gyvenime. Formalaus priklausymo Bažnyčiai nepakanka. Dalyvavimas Bažnyčios gyvenime reiškia nuolatinę maldą (plg. *1 Tes 5, 17*), aktyvų dalyvavimą liturgijoje, pirmiausia Eucharistijoje, reguliarių Sutaikinimo sakramento priėmimą, dovanų ir charizmų, gautų iš Šventosios Dvasios, išžvelgimą bei įgyvendinimą ir aktyvų išitraukimą į Bažnyčios misiją bei *diakonia*. Tai taip pat suponuoja pritarimą Bažnyčios mokymui tikėjimo ir moralės klausimais, pasirengimą noriai vykdyti Dievo įsakymus, drąsą raginti savo brolius bei seseris pasitaisyti ir atsilipti į raginimą pasitaisyti pačiam.

90. Dalyvauti galima nesuskaičiuojamais būdais, bet visus juos vienija iš širdies kylantis veiklus solidarumas su Bažnyčia, brolystės su kitais tikinčiaisiais ir visa Bažnyčia jausmas ir instinktas suvokti Bažnyčios poreikius bei pavojus jai. Būtina nuostata perteikiama pasakymu *sentire cum Ecclesia* – pajauti, išgyventi ir suvokti išvien su Bažnyčia. Tokia nuostata būtina ne tik teologams, bet ir visiems tikintiesiems; ji vienija visus keliaujančios Dievo tautos narius ir yra „ėjimo drauge“ pagrindas.

91. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, kurie Bažnyčios gyvenime dalyvauja žinodami, kad „mes daugelis esame vienas Kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai“ (*Rom 12, 5*).

b) *Dievo žodžio klausymasis*

92. Buvimas autentišku *sensus fidei* dalininku neišvengiamai remiasi išvalgiu ir atidžiu Dievo žodžio klausymusi. Kadangi Biblija yra pirmutinis Dievo žodžio liudijimas, tikėjimo bendruomenėje perduodamas iš kartos į kartą (111), darna su Raštu bei Tradicija yra pagrindinis tokio išiklausymo ženklas. *Sensus fidei* – tai tikėjimo supratimas, per kurį Dievo tauta „priima jau nebe žmonių, o tikrą Dievo žodį“ (112).

93. Visiškai nebūtina, kad visi Dievo tautos nariai mokliškai studijuotų Bibliją ir Tradicijos liudijimą. Reikalaujama tik atidžiai ir imliai klausytis Rašto liturgijoje ir nuoširdžiai atsakyti: „Dėkojame Dievui“ ir „Šlovė tau, Kristau“, karštai išpažinti tikėjimo slėpinį bei ištarti: „Amen“, kuriuo atsiliepiama į „taip“, Dievo ištartą savo tautai Jėzuje Kristuje (*2 Kor 1, 20*). Dalyvavimas liturgijoje yra dalyvavimo gyvojoje Bažnyčios Tradicijoje pagrindas, o solidarumas su vargšais ir stokojančiaisiais atveria širdį Kristaus artumui bei balsui atpažinti (plg. *Mt 25, 31–46*).

94. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, „priėmę žodį <...> su Šventosios Dvasios džiaugsmu“ (*1 Tes 1, 6*).

c) *Atvirumas protui*

95. Pamatinė buvimo autentišku *sensus fidei* dalininku sąlyga yra proto vaidmens tikėjimo atžvilgiu pripažinimas. Tikėjimas ir protas vienas nuo kito neatsiejami (113). Jėzus mokė, kad Dievą reikia mylėti ne tik „visa širdimi, visa siela <...> ir visomis jėgomis“, bet ir „visu protu [*nous*]“ (*Mk 12, 30*). Kadangi yra tik vienas Dievas, yra ir tikrai viena tiesa, tikėjimo ir proto pažįstama iš skirtingų požiūrio taškų ir skirtingais būdais. Tikėjimas apvalo protą ir išplečia jo akiratį, o protas apvalo tikėjimą ir parodo jo nuoseklumą (114).

96. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, švenčiantys „dvasinį pagarbinimą“ ir pripažįstantys tikėjimo apšviesto proto vaidmenį savo įsitikinimams bei praktikioms. Visi tikintieji pašaukti pasikeisti, t. y. atsinaujinti „dvasia“, kad galėtų „suvokti Dievo valią, kas gera, tinkama ir tobula“ (*Rom 12, 1–2*).

d) *Magisteriumo laikymasis*

97. Dar viena buvimo autentišku *sensus fidei* dalininku sąlyga yra dėmesingumas Bažnyčios magisteriumui ir pasirengimas noriai klausytis Bažnyčios ganytojų mokymo kaip laisvės akto bei tvirto įsitikinimo vaisius (115). Magisteriumas šaknijas Jėzaus misijoje, pirmiausia jo galioje mokyti (plg. *Mt 7, 29*). Jis esmingai susijęs ir su Raštu, ir su Tradicija; nė vienas kuris iš jų trijų „vienas be kitų būti negali“ (116).

98. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, kurie paiso Jėzaus žodžių, skirtų tiems, kuriuos jis siunčia: „Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina, mane niekina. O kas niekina mane, niekina tą, kuris yra mane siuntęs“ (*Lk 10, 16*).

e) *Šventumas – nuolankumas, laisvė ir džiaugsmas*

99. Buvimas autentišku *sensus fidei* dalininku reikalauja šventumo. Šventumas yra visos Bažnyčios ir kiekvieno tikinčiojo pašaukimas (117). Būti šventam iš esmės reiškia priklausyti Dievui Jėzuje Kristuje ir jo Bažnyčiai, būti pakrikštytam ir gyventi tikėjimu Šventosios Dvasios galia. Šventumas, tiesą sakant, yra dalyvavimas Dievo – Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios – gyvenime bei aprėpia meilę Dievui ir artimui, klusnumą Dievo valiai ir išitraukimą į veiklą žmogiškųjų brolių labui. Toks gyvenimas palaikomas Šventosios Dvasios – krikščionys nuolatos jos šaukiasi ir ją gauna (plg. *Rom 1, 7–8, 11*), pirmiausia liturgijoje.

100. Bažnyčios istorijoje šventieji yra *sensus fidei* šviesuliai. Marija, Švenčiausioji Dievo Motina (*Panaghia*), visišku Dievo žodžio priėmimu yra tikėjimo pavyzdys ir Bažnyčios Motina (118). Kristaus žodžius kaip lobį laikydama savo širdyje (*Lk 2, 51*) ir šlovindama Dievą už išganymą (*Lk 1, 46–55*), ji tobulai išreiškia *sensus fidei* tikinčiųjų širdyse sužadinaimą žavėjimąsi Dievo žodžiu ir karštą norą skelbti Gerąją Naujieną. Visose vėlesnėse kartose Dvasios dovana Bažnyčiai duodavo turtingą šventumo derlių ir gausybę šventųjų, žinomų vien Dievui (119). Tie, kurie paskelbti palaimintaisiais ir šventaisiais, yra regimi krikščioniškojo tikėjimo ir gyvenimo pavyzdžiai. Bažnyčiai Marija ir visi šventieji, jų maldos bei kančios, yra išskirtiniai *sensus fidei* to meto ir visų laikų liudytojai savame krašte ir visur kitur.

101. Kadangi iš pagrindų reikalauja *imitatio Christi* (plg. *Fil 2, 5–8*), šventumas neišvengiamai apima nuolankumą. Toks nuolankumas visiškai priešingas svyravimui ar baimingumui; tai – dvasinės laisvės aktas. Todėl atvirumas (*παρηγηδία*) pagal paties Kristaus pavyzdį (plg. *Jn 18, 20*) susijęs su nuolankumu ir irgi yra *sensus fidei* požymis. Pirmutinė vieta nuolankumui praktikuoti yra pati Bažnyčia. Tai – ne tik pasauliečių dorybė savo ganytojų atžvilgiu, bet ir pačių ganytojų pareiga tarnaujant Bažnyčiai. Jėzus mokė Dvylika: „Jeigu kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas“ (*Mk 9, 35*). Nuolankumas įgyvendinamas nuolatos pripažįstant tikėjimo tiesą, ganytojų tarnybą ir tikinčiųjų, pirmiausia silpniausiųjų, poreikius.

102. Tikrasis šventumo ženklas yra „ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasioje“ (*Rom 14, 17*; plg. *1 Tes 1, 6*). Šios dovanos pirmiausia reiškiasi dvasiniu, o ne psichologiniu ar emociniu lygmeniu, kaip tik širdies ramybė ir tyliu džiaugsmu asmens, atradusio išganymo lobį, brangų perlą (plg. *Mt 13, 44–46*). Būtent Šventoji Dvasia „paveikia širdį ir palenkia ją į Dievą, atveria dvasios akis ir teikia malonumą kiekvienam pritarti tiesai ir ją tikėti [*omnibus suavitate in consentiendo et credendo veritati*]“ (120). Džiaugsmas priešingas kartėliui ir pykčiui, liūdinantiems Šventąją Dvasią (plg. *Ef 4, 31*), ir yra išganymo skiriamasis ženklas (121). Šv. Petras ragina džiaugtis dalyvavimu Kristaus kentėjimuose, „kad ir tada, kai jo šlovė apsireiškė, galėtumėte džiūgauti ir linksmintis“ (*1 Pt 4, 13*).

103. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, girdintys šv. Pauliaus raginimą bei atsiliepiantys ji: „Padarysite mano džiaugsmą tobulą tuo, kad laikysitės vienos minties, turėsite vienokią meilę, santaiką ir sutarimą. Tegul nelieka vietos vaidams ar tuščiai puikybei, bet vienas kitą laikykite aukštesniu už save“ (*Fil 2, 2–3*).

f) *Siekis statydinginti Bažnyčią*

104. Autentiška *sensus fidei* apraiška prisideda prie Bažnyčios kaip vieno kūno statydinimo ir neskatina joje susiskaldymo bei pasidalijimo. Pirmajame laiške korintiečiams toks statydinimas yra pati dalyvavimo Bažnyčios gyvenime ir misijoje esmė (plg. *1 Kor 14*). Bažnyčia statydinama ir savo tikėjimo vidinio suvokimo, ir naujų narių, trokštančių per Krikštą įstiprinti Bažnyčios tikėjimą, matmeniu. Bažnyčia yra Dievo namai, šventoji šventovė, kurią sudaro Šventąją Dvasią gavę tikintieji (plg. *1 Kor 3, 10–17*). Statydinginti Bažnyčią reiškia atrasti ir ugdyti savo paties dovanas bei padėti kitiems atrasti ir ugdyti savašias charizmas, sykiu taisyti jų ir savo paties klaidas vadovaujantis krikščioniškosios artimo meilės dvasia, bendradarbiaujant bei meldžiantis su kitais, dalijantis jų džiaugsmais ir sielvartais (plg. *1 Kor 12, 12. 26*).

105. *Sensus fidei* subjektai yra Bažnyčios nariai, atspindintys tai, ką šv. Paulius sako korintiečiams: „Kiekvienam suteikiama Dvasios apraiška bendram labui“ (*1 Kor 12, 7*).

2. Taikymas

106. Sąlygų, būdingų *sensus fidei*, aiškinimą būtina papildyti kai kuriais svarbiais praktiniais bei pastoraciniais dalykais, būtent reikia aptarti *sensus fidei* ir liaudiškojo pamaldumo santykį, būtinybę skirti *sensus fidei* ir viešąją, arba daugumos, nuomonę, tai pat apsvarstyti, kaip pasikonsultuoti su tikinčiaisiais tikėjimo ir moralės srityje. Šias temas apžvelgsime paeilui.

a) *Sensus fidei ir liaudiškasis pamaldumas*

107. Žmonės „religingi“ iš prigimties; kiekvieno žmogaus gyvenime natūraliai kyla religinių klausimų, sąlygojančių didžiulę religinių įsitikinimų bei liaudiškųjų praktikų įvairovę. Liaudiškasis pamaldumas pastaruoju metu sulaukė daug dėmesio bei studijų (122).

108. Sąvoka „liaudiškasis pamaldumas“ vartojama ir siauresne prasme: tada ji žymi didelę krikščioniškojo tikėjimo apraiškų Dievo tautoje įvairovę arba tokiais gausiais būdais besireiškiančią „žmonių katalikiškąją išmintį“. Ta išmintis „kūrybiškai sujungia tai, kas dieviška ir žmogiška, Kristų ir Mariją, dvasią ir kūną, bendrystę ir instituciją, asmenį ir bendruomenę, tikėjimą ir tėvynę, protą ir emociją“, ir žmonėms taip pat yra „atpažinimo pradas ir evangelinis instinktas, leidžiantis spontaniškai pajusti, kada Bažnyčioje tarnaujama Evangelijai ir kada iš jos turinį atima ir ją dusina kiti interesai“ (123). Akivaizdu, kad, kaip tokia išmintis, toks pradas ir instinktas, liaudiškasis pamaldumas yra

artimai susijęs su *sensus fidei* ir todėl rūpestingai aptartinas šioje studijoje.

109. Šiame kontekste labai svarbūs Jėzaus žodžiai: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškai mažutėliams“ (*Mt* 11, 25; *Lk* 10, 21). Jie rodo, jog išmintis ir dieviškųjų dalykų supratimas dovanojamas tiems, kurie turi nuolankų tikėjimą. Didžiulė daugybė tikinčių krikščionių (ir žmonių už Bažnyčios regimų ribų) bent potencialiai turi privilegijuotą galimybę prisirišti prie giliųjų Dievo tiesų. Liaudiškasis pamaldumas pirmiausia išauga iš pažinimo, Dievo maloningai suteikiamo tokiems žmonėms. Jis yra „teologalinio gyvenimo, įkvėpto mūsų širdyse išlietos Šventosios Dvasios (plg. *Rom* 5, 5)“, apraiška (124).

110. Ir kaip pradas ar instinktas, ir kaip krikščioniškųjų praktikų turtinga įvairovė, ypač besireiškianti kulto veiksmų, kaip antai pamaldumų, piligrimysčių ir procesijų, pavidalu, liaudiškasis pamaldumas kyla iš *sensus fidei* bei iškelia pastarąjį aikštėn, todėl yra gerbtinas ir skatintinas. Būtina pripažinti, kad liaudiškasis pamaldumas yra „pirmutinė ir pamatiškiausia tikėjimo *įkultūrinimo* forma“ (125). Toks pamaldumas yra „bažnytinė tikrovė, sužadinta ir vedama Šventosios Dvasios“ (126), suteikiančios Dievo tautai „šventosios kunigystės“ patepimą. Tautos kunigystei natūralu reikštis gausiais būdais.

111. Tautos kunigiškosios veiklos viršūnė pagrįstai yra liturgija, todėl būtina rūpintis laiduoti, kad liaudiškojo pamaldumo praktikos „derintųsi su šventąja liturgija“ (127). Kalbant bendriau, liaudiškasis pamaldumas, pasak popiežiaus Pauliaus VI, kadangi nėra apsaugotas „nuo daugelio religijos iškraipymų ir net prietarų įsiskverbimo“, turi būti evangelizuotas (128). O šitaip rūpestingai globojamas ir nukreiptas „gera kryptimi“, pasak popiežiaus, „jis yra kupinas vertybių. Per jį pasireiškia Dievo alkis, kurį gali pažinti tik paprastieji ir vargšai. Jis daro žmogų pajėgų didžiadvasiškumui ir pasiaukojimui, negana to, heroizmui, kai reikia parodyti tikėjimą. Jis susijęs su giliųjų Dievo atributų – tėvystės, Apvaizdos, nuolatinio ir meilės kupino artumo – aiškiu suvokimu. Jis sužadina vidines nuostatas, retai taip aiškiai pastebimas kitur: kantrybę, kryžiaus jautimą kasdieniame gyvenime, pasiaukojimą, atvirumą kitiems, dievobaimingumą. <...> Toks liaudiškasis pamaldumas, nukreiptas gera kryptimi, daugybei žmonių gali vis labiau virsti tikru susitikimu su Dievu Jėzuse Kristuje“ (129). Žavėdamasis pagyvenusios moters ištara (130), popiežius Pranciškus pakartojo čia popiežiaus Pauliaus VI išreikštą pagarbą. Gera kryptimi nukreiptas liaudiškasis pamaldumas ir savo giliųjų Dievo slėpinių

supratimu, ir savo drąsiu tikėjimo liudijimu gali būti laikomas *sensus fidei* apraiška ir išraiška.

112. Galima sakyti, kad liaudiškasis pamaldumas nukreiptas „gera kryptimi“ būna tada, kai yra tikrai „bažnytinis“. Tame pačiame tekste popiežius Paulius VI nurodo kelis bažnytiškumo kriterijus. Būti bažnytiškam reiškia būti maitinamam Dievo žodžio, nepolitikuojančiam ir nepagautam ideologijų, išlaikančiam tvirtą bendrystę ir su vietine, ir su visuotine Bažnyčia, su Bažnyčios ganytojais ir magisteriumu, degančiam troškimu misionieriauti (131). Šiais kriterijais nurodomos ir liaudiškojo pamaldumo, ir jį grindžiančio *sensus fidei* autentiškumo sąlygos. Paskutinis kriterijus liudija, kad savo autentišku pavidalu jie abu yra didžiulis Bažnyčios turas misijai vykdyti. Popiežius Pranciškus pabrėžia liaudiškojo pamaldumo „misionieriškąją galią“ ir, galima sakyti, remdamasis *sensus fidei* pareiškia, kad liaudiškajame pamaldume irgi „glūdi veikli evangelizacinė jėga, kurios nevalia nuvertinti, mat tai reikštų, jog neatpažintamas Šventosios Dvasios veikimas“ (132).

b) *Sensus fidei ir viešoji nuomonė*

113. Viena iš kebliausių temų yra *sensus fidei* santykis su viešąja, arba daugumos, nuomone Bažnyčioje ir už jos ribų. Viešoji nuomonė – sociologinė sąvoka, pirmiausia taikoma politinėms visuomenėms. Viešosios nuomonės atsiradimas yra susijęs su atstovaujamosios demokratijos politinio modelio gimimu bei plėtra. Kadangi politinės valdžios teisėtumas kyla iš tautos, pastaroji turi išreikšti savo mintis, o politinė valdžia valdydama į jas atsižvelgti. Tad viešoji nuomonė yra esminis demokratinio gyvenimo sveiko funkcionavimo veiksnys ir todėl svarbu, kad ji būtų kompetentingai ir sąžiningai iškelta aikštėn bei pateikta. Ta užduotis tenka žiniasklaidai, kuri daug prisideda prie visuomenės bendrojo gėrio, jei nesiekia manipuliuoti nuomone dalinių interesų naudai.

114. Bažnyčia teigiamai vertina demokratijos išreiškiamas iškilias žmogiškąsias ir moralines vertybes, bet ji pati nėra sudaryta pagal pasaulietinės politinės visuomenės principus. Bažnyčia, žmonijos bendrystės su Dievu slėpinys, savo sandarą gauna iš Kristaus. Būtent iš jo gauna savo vidinę struktūrą bei valdymo principus. Todėl Bažnyčioje viešajai nuomonei negali tekti sprendžiamasis vaidmuo, teisėtas politinėse visuomenėse, grįstose tautos suverenumo principu, nors tam tikrą vaidmenį Bažnyčioje, kaip pamėginsime parodyti toliau, ji ir atlieka.

115. Žiniasklaida dažnai analizuoja religinius reikalus. Viešasis domėjimasis tikėjimo klausimais yra geras ženklas, o spaudos laisvė – pagrindinė žmogaus teisė. Ka-

talikų Bažnyčia nesibaimina nei kad jos mokymas aptarinėjimas, nei kad dėl jo nesutariama. Priešingai, ji laiko debatus tikėjimo laisvės apraiška. Kiekvienas yra laisvas Bažnyčią kritikuoti arba palaikyti. Ji pripažįsta, kad sąžininga ir konstruktyvi kritika gali padėti jai aiškiau išžvelgti problemas ir surasti geresnius sprendimus. Savo ruožtu Bažnyčia yra laisva kritikuoti neteisingus užpuolimus ir turi turėti galimybę prireikus ginti savo tikėjimą žiniasklaidoje. Bažnyčia brangina nepriklausomos žiniasklaidos kvietimą prisidėti prie viešųjų debatų. Ji netrokšta informacijos monopolio, bet teigiamai vertina nuomonių pliuralizmą ir mainus. Vis dėlto Bažnyčia taip pat suvokia visuomenės informavimo apie savo tikėjimo bei moralinio mokymo tikrąją reikšmę ir turinį svarbą.

116. Šiandien Bažnyčioje dažniau girdimi balsai pasauliečių, kurie laikosi kartais konservatyvių, kartais progresyvių pozicijų, tačiau apskritai konstruktyviai išitraukia į Bažnyčios gyvenimą ir misiją. Visuomenės švietimo plėtra turėjo didelės įtakos santykiams Bažnyčioje. Pati Bažnyčia visame pasaulyje yra išitraukusi į švietimo programas, kuriomis siekiama suteikti žmonėms galimybę išsakyti savo žodį ir naudotis savo teisėmis. Todėl tai, kad šiandien tiek daug žmonių domisi Bažnyčios mokymu, liturgija ir tarnyste, yra geras ženklas. Daugelis Bažnyčios narių trokšta įgyvendinti savo kompetencijas ir savaip dalyvauti Bažnyčios gyvenime. Siekdami statydinti Bažnyčią ir daryti įtaką visai visuomenei, jie buriasi į organizacijas parapajose, taip pat į įvairias grupes bei sąjūdžius ir per socialinę žiniasklaidą ieško kontaktų su kitais tikinčiais bei geros valios žmonėmis.

117. Nauji bendravimo tinklai Bažnyčioje ir už jos ribų reikalauja naujų dėmesio bei kritikos formų, taip pat naujų metodų išvalgumui praktikuoti. Tam tikrų interesų grupės daro įtaką, apskritai ar bent iš dalies nesuderinamą su katalikų tikėjimu; sklendo įsitikinimų, kuriuos galima taikyti tik tam tikroms vietovėms ar epochoms; jaučiamas spaudimas sumenkinti tikėjimo vaidmenį viešuosiuose debatuose ar tradicinį krikščioniškąjį mokymą priderinti prie šių laikų interesų ir nuomonių.

118. Akivaizdu, jog *sensus fidei* ir viešosios, arba daugumos, nuomonės nevalia tiesiog vieno su kitu tapatinti. Jie jokiū būdu nėra tas pats dalykas.

i) Pirmiausia *sensus fidei* aiškiai susijęs su tikėjimu, o tikėjimas yra dovana, nebūtinai turima visų žmonių, todėl *sensus fidei* tikrai negalima prilyginti visos visuomenės viešajai nuomonei. Toliau: pripažįstant, kad krikščionių tikėjimas yra pirmutinis Bažnyčios narius vienijantis veiksnys, sykiu reikia suvokti, kad šiuolaikiniame pasaulyje gyvenančių krikščionių požiūrius formuoja daug skirtingų įtakų. Todėl, kaip neišreikštai

parodė jau sąlygų aptarimas, *sensus fidei* nevalia tiesiog tapatinti ir su viešąja, arba daugumos, nuomone Bažnyčioje. Pagrindas, į kurį būtinai kreiptinas dėmesys, yra ne nuomonė, bet tikėjimas. Nuomonė dažnai tėra tam tikros grupės ar kultūros nuotaikos ar troškimų išraiška, neretai kintama bei laikina, o tikėjimas yra vienos Evangelijos, galiojančios visur ir visada, aidas.

ii) Dievo tautos istorijoje tikėjimu tikrai gyvendavo bei jį liudydavo dažnai ne dauguma, bet mažuma. Senajame Testamente kalbama apie tikinčiųjų „šventąjį likutį“, dažnai saujelę lyginant su karaliais, pranašais ir izraeliečių dauguma. Pati krikščionybė prasidėjo nuo nedidelės mažumos, kaltinamos ir persekiojamos viešosios valdžios. Bažnyčios istorijoje tokie evangeliniai sąjūdžiai kaip pranciškonų ir dominikonų, o vėliau ir jėzuitų išaugo iš nedidelių grupelių, į kurias įtariai šnairuodavo įvairūs vyskupai bei teologai. Daugelyje šiuolaikinių šalių krikščionis kitos religijos ar pasaulietinės ideologijos smarkiai spaudžia atsisakyti tikėjimo tiesos bei susilpninti saitų su bažnytine bendruomene. Todėl ypač svarbu atpažinti ir išgirsti „tikinčių mažutėlių“ (Mk 9, 42) balsus.

119. Skirti *sensus fidei* nuo viešosios, arba daugumos, nuomonės yra neabejotinai būtina, todėl kyla poreikis nustatyti buvimo autentišku *sensus fidei* dalininku būtinas sąlygas, kurios mūsų jau pateiktos anksčiau. Ir vis dėlto tikrąjį tikėjimą išpažįsta bei juo gyvena vidujai vieninga visa Dievo tauta. Magisteriumas ir teologija nepaliaujamai stengiasi vis naujaip pateikti tikėjimą skirtingose situacijose, prireikus palygindami vyraujančias krikščioniškosios tiesos sampratas su faktine Evangelijos tiesa, bet būtina neužmiršti, kad Bažnyčios patirtis rodo, jog kartais tikėjimo tiesą išlaiko ne teologų pastangos ar daugumos vyskupų mokymas, bet tikinčiųjų širdys.

c) *Pasikonsultavimo su tikinčiais būdai*

120. Visi tikintieji yra visiškai lygūs, nes per savo Krikštą visi yra atgimę Kristuje. „Todėl visi – kiekvienas pagal savo padėtį ir pareigas – bendradarbiauja statydami Kristaus Kūną“ (133). Dėl šios priežasties visi tikintieji „turi teisę, o kartais ir pareigą pagal savo išprusimą, kompetenciją ir autoritetą pareikšti savo nuomonę šventiesiems ganytojams apie reikalaus, susijusius su Bažnyčios gėriu, ir ją pranešti kitiems tikintiesiems, išlaikydami tikėjimo ir doros grynumą bei pagarbą ganytojams ir atsižvelgdami į bendrąją naudą ir asmenų orumą“ (134). Atitinkamai tikinčiuosius, ir būtent pasauliečius, pagarbiai ir dėmesingai traktuoti ir Bažnyčios gėrio labui tinkamu būdu su jais konsultuotis taip pat turėtų ir Bažnyčios ganytojai.

121. Žodis „konsultuotis“ apima įvertinimo ar patarimo paiešką, taip pat apklausą tikėjimo klausimais. Viena vertus, dėl valdymo ir pastoracijos Bažnyčios ganytojai tam tikrais atvejais gali ir turi konsultuotis su tikinčiais klausdami jų patarimo ar įvertinimo. Kita vertus, magisteriumui apibrėžiant tam tikrą mokymą, su tikinčiais dera pasikonsultuoti apklausos tam tikru klausimu prasme, „nes tikinčiųjų korpusas yra vienas apreikštojo mokymo tradicijos liudytojų, o jų sutarimas krikščionijoje – tai neklystančiosios Bažnyčios balsas“ (135).

122. Konsultavimosi su tikinčiais praktika Bažnyčios gyvenime nėra nauja. Viduramžių Bažnyčioje taikytas romėnų teisės principas: *Quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet* (kas svarbu visiems, tas turi būti visų aptarta ir patvirtinta). Visose trijose Bažnyčios gyvenimo srityse (tikėjimo, sakramentų, valdymo) „tradicija hierarchinę struktūrą jungdavo su konkrečiu bendravimo bei sutarimo režimu“, ir tai laikyta „apaštališkąja praktika“ arba „Apaštalu Tradicija“ (136).

123. Problemos kyla, kai dauguma tikinčiųjų lieka abejingi magisteriumo priimtiems sprendimams mokymo ir moralės srityje ar net juos visiškai atmeta. Toks priėmimo stygius gali liudyti Dievo tautos tikėjimo silpnumą arba stoką, nulemtą nepakankamai kritiško šiuolaikinės kultūros perėmimo. Bet kai kuriais atvejais tai gali rodyti, kad valdžią turintieji tam tikrus sprendimus priėmė deramai neatsižvelgę į tikinčiųjų patirtį ir *sensus fidei* arba magisteriumui tinkamai nepasikonsultavus su tikinčiais (137).

124. Tai, kad Bažnyčios nariai praktiniais ir tikėjimo bei moralės klausimais turėtų nuolat bendrauti ir palaikyti reguliarią dialogą, yra visiškai natūralu. Viešoji nuomonė yra svarbi tokio bendravimo Bažnyčioje forma. „Kaip gyvam organizmui, Bažnyčiai reikia viešosios nuomonės, kylančios iš jos narių pokalbio. Tiktai tada galima jos mąstymo bei veiklos pažanga“ (138). Toks viešasis keitimasis mintimis bei nuomonėmis Bažnyčioje netrukus po Vatikano II Susirinkimo buvo patvirtintas būtent remiantis Susirinkimo mokymu apie *sensus fidei* ir krikščioniškąją meilę, o tikintieji primygtinai paraginti veikliai įsitraukti į tokius viešuosius mainus. „Todėl katalikai turėtų būti visiškai tikri, kad iš tiesų turi nuomonės reiškimo laisvę. Ši laisvė remiasi tikėjimo jausmu (*sensus fidei*), žadinamu bei palaikomu tiesos Dvasios, idant Dievo tauta, vadovaujama šventojo Magisteriumo ir būdama jam ištikimai klusni, nepajudinamai laikytųsi vieną kartą visiems laikams šventiesiems perduoto tikėjimo, teisingu sprendimu vis giliau jį perprastų ir visapusiškiau pritaikytų gyvenime (*Lumen gentium* 12), ir meile, per kurią ta laisvė pakeliama ligi dalijimosi Kristaus laisve, Kristaus, išlaisvinusio mus iš nuodėmės

pančių, kad galėtume laisvai spręsti pagal jo valią. Už tai atsakinga bažnytinė valdžia rūpinsis, kad remiantis nuomonės bei žodžio laisve Bažnyčioje būtų gyvai keičiamasi teisėtomis nuomonėmis, ir nustatys šiam tikslui siekti palankias normas bei sąlygas“ (139).

125. Toks viešasis keitimasis nuomonėmis yra pirmutinė priemonė normaliu būdu *sensus fidelium* nustatyti. Tačiau po Vatikano II Susirinkimo atsirado ir įvairių institucinių įrankių, kaip tikinčiuosius oficialiau išklausyti bei su jais pasikonsultuoti, kaip antai daliniai susirinkimai, į kuriuos gali būti kviečiami kunigai ir kiti Kristaus tikintieji (140), vyskupijų sinodai, kuriuose narių teisėmis dalyvauti vyskupijų vyskupai gali pakviesti pasauliečių (141), vyskupijų pastoracinės tarybos, kurias sudaro „Kristaus tikintieji, esantys visiškoje bendrystėje su Katalikų Bažnyčia: tiek dvasininkai, tiek pašvęstojo gyvenimo institutų nariai ir visų pirma pasauliečiai“ (142), bei parapijų pastoracinės tarybos, kur „Kristaus tikintieji drauge su tais, kurie pagal savo pareigybę rūpinasi pastoracija parapijoje“, padeda „puoselėti pastoracinę veiklą“ (143).

126. Minėtosios konsultavimosi struktūros gali būti labai naudingos Bažnyčiai, bet tik tada, kai ganytojai ir pasauliečiai gerbs vieni kitų charizmas ir rūpestingai nuolatos įsiklausys vieni į kitų patirtis bei rūpesčius. Nuolankus klausymasis visais lygmenimis ir tinkamas konsultavimasis su suinteresuotaisiais yra neatsiejamas gyvos ir gyvybingos Bažnyčios aspektas.

Pabaiga

127. Vatikano II Susirinkimas buvo naujosios Sekminės (144), parengusios Bažnyčią naujai evangelizacijai, kurios imtis popiežiai po Susirinkimo nepaliaujamai kvietė. Susirinkimas iš naujo pabrėžė tradicinę idėją, kad visi pakrikštytieji turi *sensus fidei*, o *sensus fidei* yra svarbiausias turtas naujai evangelizacijai vykdyti (145). Padedami *sensus fidei*, tikintieji geba ne tik atpažinti, kas Evangeliją atitinka, ir atmesti tai, kas jai priešinga, bet ir pajusti tai, ką popiežius Pranciškus pavadino „naujais būdais“ visai keliaujančiai tautai žengti tikėjimo „keliu“. Viena iš priežasčių, kodėl vyskupai ir kunigai turi būti arti keliaujančios tautos ir žengti drauge su ja, yra galimybė būtent per tai pažinti tuos „naujus būdus“ taip, kaip juos suvokia tauta (146). Tokių naujų būdų išvėlgimas, atvertas ir apšviestas Šventosios Dvasios, bus naujai evangelizacijai gyvybiškai svarbus.

128. *Sensus fidei* yra artimai susijęs su *infallibilitas in credendo*, būdingu visai Bažnyčiai kaip tikinčiam „subjektui“, keliaujančiam per istoriją (147). Gaivinamas Šventosios Dvasios, jis leidžia Bažnyčiai liudyti ir per savo

narius – individus ir bendruomenes – nepaliaujamai stengtis įžvelgti, kaip geriausia gyventi, veikti ir kalbėti ištikimybės Viešpačiui dvasia. Tai – instinktas, įgalinantis visus ir kiekvieną „galvoti išvien su Bažnyčia“ (148), dalijantis vienu tikėjimu ir vienu tikslu. Būtent jis vienija ganytojus ir tautą ir daro jų atitinkamomis dovanomis bei atitinkamais pašaukimais grįstą dialogą esmingai svarbų bei vaisingą Bažnyčiai.

Nuorodos

- (1) Popiežius Pranciškus. Kreipimasis per Angelo maldą (2013 03 17).
- (2) Plg. Popiežius Pranciškus. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium* (2013), 119–120.
- (3) Biblijos citatos paimtos iš Šventojo Rašto Lietuvos Vyskupų Konferencijos 2009 m. leidimo. Vatikano II Susirinkimo – iš: Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Konstitucijos, deklaracijos, dekretai. Aidai, 2001. Dokumentai toliau bus nurodomi taip: *Apostolicam actuositatem* (AA), *Ad gentes* (AG), *Dei Verbum* (DV), *Gaudium et spes* (GS), *Lumen gentium* (LG), *Perfectae caritatis* (PC), *Sacrosanctum Concilium* (SC). Nuorodos į Heinrich Denzinger. *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*. Ed. P. Hünermann (1999) žymimos santrumpa DH, sykiu pateikiant paragrafo numerį; nuorodos į Katalikų Bažnyčios katekizmą (1992) – santrumpa KBK, sykiu pateikiant paragrafo numerį, nuorodos į J. P. Mignot, ed. *Patrologia Latina* (1844–1864) – santrumpa PL, sykiu pateikiant tomo ir skilties numerį.
- (4) Savo dokumente „Dogmų aiškinimas“ (1989), Tarptautinė teologijos komisija *sensus fidelium* apibūdina kaip „vidinį jausmą, leidžiantį Dievo tautai „skelbimo turinyje atpažinti Dievo, o ne žmogaus žodžius, juos priimti ir nepajudinamai ištikimais saugoti“ (C, II, 1). Dokumente taip pat pabrėžiama *consensus fidelium* vaidmuo aiškinant dogmas (C, II, 4).
- (5) Savo nesename dokumente „Teologija šiandien: perspektyvos, principai ir kriterijai“ (2012) TTK *sensus fidei* įvardija kaip teologijos pamatinį *locus*, arba atramos tašką.
- (6) Teologija šiandien, 13.
- (7) Tertulijonas. *De oratione*, I, 6: *Corpus christianorum, series latina* (toliau CCSL), 1, p. 258.
- (8) Yve'as M.-J. Congaras nurodo įvairius doktrinos klausimus, kuriuose buvo pavartota *sensus fidelium* sąvoka: *Jalons pour une Théologie du Laïcat* (Paris: Éditions du Cerf, 1953), p. 450–453; ir: *Lay People in the Church: A Study for Theology of Lay People* (London: Chapman, 1965), Appendix II: „*The Sensus Fidelium in the Fathers*“, p. 465–467.
- (9) Tertulijonas. *De praescriptione haereticorum*, 21 ir 22: CCSL 1, p. 202–203 ir 209.
- (10) Augustinas. *De praedestinatione sanctorum*, XVI, 27 (PL 44, 98). Jis tai teigia remdamasis Išminties knygos kanoniškumu.
- (11) Augustinas. *Contra epistolam Parmeniani*, III, 24 (PL 43, 101). Plg. *De baptismo*, IV, xxiv, 31 (PL 43, 174) (kūdikių Krikšto atžvilgiu): „*Quod universa tenet Ecclesia, nec conciliis intutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur.*“

(12) Kasijanas. *De incarnatione Christi*, I, 6 (PL 50, 29–30): „*Sufficere ergo solus nunc ad confutandum haeresim deberet consensus pmnium, quia indubitate veritatis manifestatio est auctoritas universorum.*“

(13) Vincetas Lerinietis. *Commonitorium* II, 5 (CCSL, 64, p. 149).

(14) Jeronimas. *Adversus Vigilantium*, 5 (CCSL, 79C, p. 11–13).

(15) Epifanijus Salamietis. *Panarion haereticorum*, 78, 6: *Die griechischen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte*, Epiphanius, Bd. 3, p. 456.

(16) Augustinas. *In Iohannis Evangelium tractatus*, XX, 3 (CCSL 36, p. 204); *Ennaratio in psalmum* 120, 7 (PL 37, 1611).

(17) John Henry Newman. *On Consulting the Faithful in Matters of Doctrine* (su John Coulson pratarme; London: Geoffrey Chapman, 1961), p. 75–101; p. 75 ir 77. Taip pat žr. *The Arians of the Fourth Century* (1833; 3rd ed. 1871). Congaras atsargiai žvelgia į Newmano šio dalyko analizę: Congar. *Jalons pour une Théologie du Laïcat*, p. 392; ir: *Lay People in the Church*, p. 285–286.

(18) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 104.

(19) Žr. DH 1000.

(20) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 70.

(21) Tomas Akvinietis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 1, a. 9, s.c.; IIIa, q. 83, a. 5, s.c. (Mišių liturgijos atžvilgiu); *Quodl.* IX, q. 8 (kanonizacijos atžvilgiu). Taip pat plg. Bonaventūras. *Commentaria in IV librum Sententiarum*, d. 4, p. 2, dub. 2 (*Opera omnia*, vol. 4. Quarrachi, 1889, p. 105): „*[Fides Ecclesiae militantis] quamvis possit deficere in aliquibus personis specialiter, generaliter tamen deficit nec deficiet, iuxta illud Matthaei ultimo: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*“; d. 18, p. 2, q. 4 (p. 490). Savo *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 2, a. 6, ad 3, šv. Tomas ši visuotinės Bažnyčios neklystamumą susieja su Jėzaus pažadu Petru, kad jo tikėjimas neklaidingas (*Lk* 22, 32).

(22) *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 1, a. 10; q. 11, a. 2, ad 3.

(23) Žr. Martynas Liuteris. *De captivitate Babylonica ecclesiae praecludium*, WA 6, 566–567, ir Jonas Kalvinas. *Institutio christiana religionis*, IV, 8, 11; Kristaus pažadai pateikti *Mt* 28, 19 ir *Jn* 14, 16 ir 17.

(24) Žr. Gustav Thils. *L'Infaillibilité du Peuple chrétien „in credendo“: Notes du théologie post-tridentine* (Paris: Desclée de Brouwer, 1963).

(25) DH 1637; taip pat žr. DH 1726. Apie lygeverčius posakius žr. Yves M.-J. Congar. *La Tradition et les traditions*, II. *Essai théologique* (Paris: Fayard, 1963), p. 82–53.

(26) *De locis theologicis*, ed. Juan Belda Plans (Madrid, 2006). Cano išvardija dešimt loci: *Sacra Scriptura, traditiones Christi et apostolorum, Ecclesia Catholica, Concilia, Ecclesia Romana, sancti veteres, theologicis scholastici, ratio naturis, philosophi, humana historia*.

(27) *De locis theol.*, kn. IV, sk. 3 (Plans ed., p. 117): „*Si quidquam est nunc in Ecclesia communi fidelium consensione probatum, quod tamen humana potestas efficere non potuit, id ex apostolorum traditione necessario derivatum est.*“

(28) *De locis theol.*, kn. I, sk. 4 (p. 144–146).

(29) *De locis theol.*, kn. I, sk. 4 (p. 149): „*Non solum Ecclesia universalis, id est, collection omnium fidelium hunc veritatis spiritum*

semper habet, sed eundem habent etiam Ecclesiae principes et pastores.“ IV knygoje Cano patvirtina Romos popiežiaus autoritetą apibrėžiant mokymą *ex cathedra*.

(30) *De locis theol.*, kn. I, sk. 4 (p. 150–151): „*Priores itaque conclusiones illud astruebant, quicquid ecclesia, hoc est, omnium fidelium concio teneret, id verum esse. Haec autem illud affirmat pastores ecclesiae doctores in errare non posse, sed quicquid fidelem populum docent, quod ad Christi fidem attineat, esse verissimum.*“

(31) Robert Bellarmine. *De controversiis christianae fidei* (Venecija, 1721), II, I, lib. 3, cap. 14: „*Et cum dicimus Ecclesiam non posse errare, in intelligimus tam de universitate fidelium quam de universitate Episcoporum, ita ut sensus sit eius propositionis, ecclesia non potest errare, id est, id quod tenent omnes fideles tanquam de fide, necessario est verum et de fide; et similiter id quod docent omnes Episcopi tanquam ad fidem pertinens, necessario est verum et de fide*“ (p. 73).

(32) *De controversiis*, II I. lib. 2, cap. 2: „*Concilium generale repraesentat Ecclesiam universam, et proinde sensum habet Ecclesiae universalis; quare si Ecclesia non potest errare, neque Concilium oecumenicum, legitimum et approbatum, potest errare*“ (p. 28).

(33) J. A. Möhler. *Die Einheit in der Kirche oder das Prinzip des Katholizismus* [1825], ed. J. R. Geiselmann (Köln ir Olten: Jakob Hegner, 1957), 8 ir t. t., 50 ir t. t.

(34) J. A. Möhler. *Symbolik oder Darstellung der dogmatischen Gegensätze der Katholiken und Protestanten nach ihren öffentlichen Bekenntnisschriften* [1832], ed. J. R. Geiselmann (Köln ir Olten: Jakob Hegner, 1958), § 38. Atmesdamas protestantų privataus aiškinimo principą, jis vėl pabrėžė visos Bažnyčios sprendimo reiškimę.

(35) 1847 m. Newmanas sutiko Perrone, ir jiedu aptarė Newmano mintis apie mokymo plėtojimąsi. Newmanas šiame kontekste pavartojo *sensus ecclesiae* sąvoką. Plg. T. Lynch, ed. „*The Newman-Perrone Paper on Development*“: *Gregorianum* 16 (1935), p. 402–447, ypač sk. 3, Nr. 2 ir 5.

(36) Ioannis Perrone. *De Immaculato B. V. Mariae Conceptu an Dogmatico Decreto definiti possit* (Romae, 1847), 139, 143–145. Perrone padarė išvadą, kad tikinčius krikščionis „labai papiktintų“, jei būtų „bent švelniai suabejota“ Marijos nekaltuoju prasidėjimu (p. 156). Jis surado dar kitų pavyzdžių, kai magisteriumas, apibrėždamas savo mokymą, rėmėsi *sensus fidelium*, kaip antai mokymo, kad teisiųjų sielos mėgaujasi palaimingu regėjimu jau pirma mirusiųjų prisikėlimo, atveju (p. 147–148).

(37) Žr. Popiežius Pijus IX. Enciklika *Ubi primum* (1849), 6.

(38) Popiežius Pijus IX. Apaštališkoji konstitucija *Ineffabilis Deus* (1854).

(39) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 70–71.

(40) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 63, plg. p. 65. Newmanas paprastai skiria „ganytojus“ ir „tikinčiuosius“. Kartais jis priduria „mokytojus“ (teologus) kaip atskirą liudytojų klasę, o žemesniuosius dvasininkus priskiria „tikintiesiems“, nebent konkrečiau įvardytų pavartodamas „tikintys pasauliečiai“.

(41) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 104.

(42) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 64–70; plg. aukščiau 37.

(43) Mansi, III (51), 542–543. Pabrėžiama, kad Bažnyčios ne-

klystamumas apima visą apreikštąją tiesą Rašte ir Tradicijoje, t. y. tikėjimo lobyje, ir viską, kas būtina jai ginti bei išlaikyti, net jei tai ir neapreikšta.

(44) Mansi, IV (52), 1213–1214.

(45) Ten pat, 1217. Gasseris priduria: „*sed talis casus non potest statui pro regula.*“

(46) DH 3074. Viename iš galikanistinės pozicijos „Keturių straipsnių“ teigta, kad popiežiaus sprendimas „nėra netaisy-
tinas, nebent jam pritartų Bažnyčia“.

(47) Žr. Gasser, in: Mansi, 52, 1213–1214.

(48) Pasmerktas teiginys skamba taip: „*Besimokančioji Bažnyčia ir mokančioji Bažnyčia apibrėždamos tiesas bendradarbiauja taip, kad mokančiajai Bažnyčiai lieka tik sankcionuoti besimokančiosios Bažnyčios nuomones*“ (DH 3406).

(49) Popiežius Pijus XII. Apaštališkoji konstitucija *Munificentissimus Deus*, 12.

(50) *Munificentissimus Deus*, 41.

(51) *Munificentissimus Deus*, 12.

(52) Žr. Congar. *Jalons pour une Théologie du Laïcat*, sk. 6. Schema taip pat atrandama Newmano *Via Media* (1877) 3-iojo leidimo pratarmėje.

(53) Congar. *Jalons pour une Théologie du Laïcat*, p. 398.

(54) *Jalons pour une Théologie du Laïcat*, p. 399.

(55) LG 4.

(56) LG 123. Keliose kitose vietose Susirinkimas tikinčiųjų ar Bažnyčios „jausmu“ remiasi lygiai taip, kaip ir *sensus fidei* LG 12. Jis remiasi *sensus Ecclesiae* (DV 23), *sensus apostolicus* (AA 25), *sensus catholicus* (AA 30), *sensus Christi et Ecclesiae* ir *sensus communionis cum Ecclesia* (AG 19), *sensus christianus fidelium* (GS 52) ir *integer christianus sensus* (GS 62).

(57) LG 35.

(58) DV 8.

(59) DV 10; plg. *Ineffabilis Deus*, 18 ir *Munificentissimus Deus*, 12.

(60) Žr., pvz., popiežiaus Jono Pauliaus II mokymą jo apaštališkajame paraginime *Christifideles laici* (1988), kad visi tikintieji yra trigubos Kristaus tarnybos dalininkai, ir paminėjimą, jog pasauliečiai dalyvauja „Bažnyčios atgamtiniame tikėjimo supratime (*sensus fidei supernaturalis Ecclesiae*), kuriame ji negali klysti [LG 12]“ (14); taip pat rėmimąsi LG 12, 35, DV 8 ir Tikėjimo mokymo kongregacijos (TMK) deklaracijos *Mysterium Ecclesiae* (1973), 2 mokymu.

(61) Popiežius Jonas Paulius II. Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (1981), 5. Savo intorukcijoje apie bažnytinį teologų pašaukimą *Donum veritatis* (1990), TMK išpėjo „didelio būrio krikščionių nuomonės“ netapatinti su *sensus fidei: sensus fidei* yra „teologinio tikėjimo savybė“ ir Dievo dovana, įgalinanti krikščionį „asmeniškai laikytis Tiesos“ taip, kad tai, ką jis arba ji tiki, yra tai, ką tiki ir Bažnyčia. Kadangi ne visos tikinčiųjų nuomonės kyla iš tikėjimo ir daugelis žmonių palenkiami viešosios nuomonės, būtina pabrėžti, kaip Susirinkimas ir padarė, „neišardomą *sensus fidei* ir tų, kurie priklauso ganytojų magisteriumui, vadovavimo Dievo tautai ryšį“ (35).

(62) *Sensus fidei* suponuoja, kad tikintysis turi tikėjimo dorybę.

Juk būtent gyva tikėjimo patirtis leidžia tikinčiajam įžvelgti, ar tam tikras mokymas priklauso tikėjimo lobiui ar ne. Todėl tik gana plačiai ir antrine prasme *sensus fidei fidelis* galima neišvengiamai priskirti pirminį tikėjimo aktą.

(63) KBK 1804.

(64) Vatikano II Susirinkimas, PC 12.

(65) Plg. Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 45, a. 2.

(66) Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 1, a. 4, ad 3. Plg. IIa-IIae, q. 2, a. 3, ad 2.

(67) Plg. Tomas Akviniėtis. *Scriptum*, III, d. 23, q. 3, a. 3, q1a 2, ad 2: „*Habitus fidei cum non rationi innitatur, inclinans per modum naturae, sicut et habitus moralium virtutum, et sicut habitus principiorum et ideo quamdiu manet, nihil contra fidem credit.*“

(68) Plg. J. A. Möhler. *Symbolik*, 38: „*Der göttliche Geist, welchem die Leitung und Belebend der Kirche anvertraut ist, wird in seiner Vereinigung mit dem menschlichen ein eigentümlich christlicher Takt, ein tiefes, sicher führendes Gefühl, das, wie er in der Wahrheit steht, auch aller Wahrheit entgegenleitet.*“

(69) Dėl netarpiško ryšio su savo objektu instinktas neklysta. Kaip toks, jis yra klystantis. Vis dėlto gyvūno instinktas neklysta tik apibrėžtoje aplinkoje. Aplinkai pakitus, gyvūno instinktas būna nepersitaiskęs. Kita vertus, dvasinis instinktas platesnis ir subtilesnis.

(70) Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 1, a. 3, ad 3.

(71) Tikėjimo mokymo kongregacija. *Donum veritatis*, 36.

(72) Plg. Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 2, a. 5–8.

(73) LG 15.

(74) Tomas Akviniėtis. *Expositio super Ioannis evangelium*, c. 14, lect. 4 (Marietti, Nr. 1916).

(75) Plg. Tikėjimo mokymo kongregacija. Teologija šiandien, 91–92.

(76) DV 8. Šv. Tomo išplėtojoje Dvasios dovanų teologijoje pirmiausia pažinimo dovana tobulina *sensus fidei fidelis* kaip gebėjimą įžvelgti, ką tikėti. Plg. Tomas Akviniėtis. *Summa theologiae*, IIa-IIae, q. 9, a. 1 co et ad 2.

(77) Tomas Akviniėtis. *Quaestiones disputatae de veritate*, q. 14, a. 10, ad 10; plg. *Scriptum*, III, d. 25, q. 2, a. 1, gla 2, ad 3.

(78) Tomas Akviniėtis. *Scriptum*, III, d. 25, q. 2, a. 1, gla 4, ad 3: „[Tikintysis] neturi pritarti ganytojui, kuris skelbia tikėjimui priešingus dalykus <...>. Nežinojimas pavaldinio ligi galo nepateisina, mat tikėjimo *habitus* nuteikia jį prieš tokį skelbimą, nes neišvengiamai moko, kas veda į išganyką. Kadangi nevalia perdėm lengvai patikėti kiekviena dvasia, būtina ne pritarti neįprastam skelbimui, bet kitur pasieškoti žinių ar tiesiog patikėti save Dievui, nerizikuojant skverbtis į Dievo paslaptis, pranokstančias to asmens išgales.“

(79) Plg. Tomas Akviniėtis. *Scriptum*, III, d. 25, q. 2, a. 1, gla 4, ad 3; *Quaestiones disputatae de veritate*, q. 14, a. 11, ad 2.

(80) Žr. Congar. *La Tradition et les traditions*, II, p. 80–101, apie „*Ecclesia* – Tradicijos subjektą“ ir p. 101–108 apie „Šventąją Dvasią – transcendentinį Tradicijos subjektą“.

(81) Žr. aukščiau 30.

(82) Žr. aukščiau 3.

(83) DV 10.

(84) DV 8; taip pat plg. LG 12, 37; AA 2, 3; GS 43.

(85) GS 44.

(86) Žr. aukščiau sk. 1, posk. 2.

(87) Plg. DH 2722–2724.

(88) Žr. žemiau sk. 4.

(89) LG 12.

(90) Plg. LG 10, 34.

(91) Plg. LG 21, 26; SC 41.

(92) Plg. SC 10; LG 11.

(93) KBK 1124. Plg. Ireniejus. *Adv. Haer.*, IV, 18, 5 (*Sources chrétiennes*, vol. 100, p. 610): „Mūsų mąstysena atitinka Eucharistiją, o Eucharistija savo ruožtu sutvirtina mūsų mąstyseną“ (taip pat žr. KBK 1327).

(94) DV 8.

(95) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 63.

(96) Plg. Vatikano I Susirinkimas. *Pastor Aeternus*, DH 3051.

(97) Vatikano I Susirinkimas. *Pastor Aeternus*, sk. 4 (DH 3074).

(98) Žr. aukščiau 40.

(99) Žr. aukščiau 38, 42.

(100) Plg. TTK. Teologija šiandien, 35.

(101) DV 8.

(102) Žr. žemiau 107–112.

(103) Žr. žemiau sk. 4.

(104) TTK. Teologija šiandien, 34; plg. TMK. *Donum veritatis* (1990), 2–5, 6–7.

(105) Plg. Teologija šiandien, 35.

(106) Šiuo atžvilgiu ypač reikšmingi nurodyti šių bendrų deklaracijų tekstai: Bendroji tarptautinė teologinio dialogo tarp Romos Katalikų Bažnyčios ir Ortodoksų Bažnyčios komisija. *Bažnytiniai ir kanoniniai Bažnyčios sakramentinės prigimties padariniai* (2007, Ravenos deklaracija), 7; Anglikonų ir Romos katalikų tarptautinė komisija. *Valdžios dovana* (1999), 29; Evangelikų ir Romos katalikų dialogas misijos tema, 1977–1984, *Pranešimas*, sk. 1.3; Kristaus mokinių ir Romos katalikų tarptautinė dialogo komisija. *Bažnyčia kaip bendrystė Kristuje* (1992), 40, 45; Romos Katalikų Bažnyčios ir Pasaulinės metodistų tarybos dialogo tarptautinė komisija. *Gyvybės žodis* (1995), 56, 58.

(107) Plg. Popiežius Jonas Paulius II. Enciklika *Ut unum sint* (1995), 3.

(108) Žr. aukščiau 56.

(109) Plg. LG 8.

(110) *Ut unum sint*, 14; plg. 28, 57, kur Jonas Paulius II kalba apie „keitimąsi dovanomis“ ekumeniniame dialoge. Laiške Katalikų Bažnyčios vyskupams apie kai kuriuos Bažnyčios kaip bendrystės aspektus *Communio notio* (1992) TMK panašiai pripažįsta, kad pati Katalikų Bažnyčia kenčia nuo „žaizdų“, atsiradusių dėl bendrystės su kitomis krikščionių Bažny-

čiomis ir bažnytinėmis bendruomenėmis netekties (17).

(111) Plg. LG 12; DV 8.

(112) LG 12 su nuoroda į 1 Tes 2, 13.

(113) Plg. Popiežius Jonas Paulius II. Enciklika *Fides et ratio* (1998).

(114) Plg. TTK. Teologija šiandien, 63, 64, 84.

(115) Žr. aukščiau 74–80.

(116) DV 10.

(117) Plg. LG sk. 5 apie „Visuotinį pašaukimą šventumui Bažnyčioje“.

(118) KBK 963.

(119) Plg. GS 11, 22.

(120) DV 5.

(121) Plg. Popiežius Pranciškus. *Evangelii gaudium*, 5.

(122) Plg. Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacija (DKSTK). Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas: principai ir gairės (2001), 10: „Liaudiškasis pamaldumas susijęs su visuotine patirtimi: kiekvieno žmogaus širdyje, lygiai kaip ir kiekvienos tautos kultūroje, pirmiausia jos kolektyvinėse apraiškose, visada yra tam tikras religinis matmuo. Juk kiekviena tauta linksta kulto priemonėmis išreikšti visa apimančią transcendentinę viziją, savąją gamtos, visuomenės ir istorijos sampratą. Tai įgyvendinama konkrečiomis sintezėmis, turinčiomis didelės vertės žmogiškąjį bei dvasinį matmenį.“

(123) CELAM. 3-ioji visuotinė konferencija (Puebla, 1979), Baigiamasis dokumentas, 448, kaip cit. KBK 1676.

(124) Popiežius Pranciškus. *Evangelii gaudium*, 125.

(125) Joseph Ratzinger. *Commento teologico*, in: Tikėjimo mokyimo kongregacija. *Il messaggio di Fatima* (Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2000), p. 35, kaip cit. DKSTK. Vadovas, 91.

(126) DKSTK. Vadovas, 50.

(127) SC 13.

(128) Popiežius Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975), 48. Congaras atkreipė dėmesį į „engouements douteux et dévotions aberrantes“ ir įspėjo: „On gardera de trop attribuer au sensus fidelium: non seulement au regard de prérogatives de la hiérarchie <...>, mais en soi“ (*Jalons pour une Théologie du Laïcat*, p. 399).

(129) Popiežius Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975), 48. Pradėdamas CELAM 4-ąją visuotinę konferenciją (Santo Domingo, 1992 10 12), popiežius Jonas Paulius II pareiškė, kad „savo katalikiškais šaknimis“ liaudiškasis pamaldumas Amerikoje buvo „priešnuodis nuo sektų ir ištikimybės išganymo žiniai laidas“ (12). Remdamasis CELAM 3-iosios visuotinės konferencijos baigiamuoju dokumentu, popiežius Pranciškus teigia, jog tikrai įkultūrinant krikščioniškąjį tikėjimą „liaudiškasis pamaldumas“ yra svarbi proceso, kuriuo „tauta save nepalaujamai evangelizuoja“, dalis (*Evangelii gaudium*, 122).

(130) Žr. aukščiau 2.

(131) Plg. Popiežius Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975), 58, kur atkreipiamas dėmesį į bū-

tinybę laiduoti, kad bazinės bendruomenės būtų tikrai bažnytinės.

(132) Popiežius Pranciškus. *Evangelii gaudium*, 126.

(133) Kanonų teisės kodeksas, kan. 208.

(134) Kanonų teisės kodeksas, kan. 212, § 3.

(135) Newman. *On Consulting the Faithful*, p. 63; apie dvejetainį žodžio „konsultuotis“ reikšmę žr. p. 54–55.

(136) Y. Congar. „*Quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet*“, in: *Revue historique de droit français et étranger* 36 (1958), p. 210–259, ypač p. 224–228.

(137) Žr. aukščiau 78–80.

(138) Pastoracinė instrukcija *Communio et progressio* (1971), 115, kur taip pat cituojamas popiežius Pijus XII: „Jei neturėtų viešosios nuomonės, jos [Bažnyčios] gyvenimui kai ko trūktų. Dėl to būtų kalti ir sielų ganytojai, ir pasauliečiai“ (Kreipimasis, 1950 02 17: AAS XVIII [1950], p. 256).

(139) *Communio et progressio*, 116.

(140) Kanonų teisės kodeksas, kan. 443, § 4.

(141) Kanonų teisės kodeksas, kan. 463, § 2.

(142) Kanonų teisės kodeksas, kan. 512, § 1.

(143) Kanonų teisės kodeksas, kan. 536, § 1.

(144) Šį pasakymą kartodavo popiežius Jonas XXIII kalbėdamas apie savo viltis bei maldas už būsimą Susirinkimą; žr., pvz., apaštališkoji konstitucija *Humanae salutis* (1961), 23.

(145) Plg. aukščiau 2, 45, 65, 70, 112.

(146) Plg. Popiežius Pranciškus. Kreipimasis į dvasininkus, pašvęstuosius asmenis ir pastoracinių tarybų narius (San Rufino, Asyžius, 2013 10 04). Popiežius pridūrė, kad vyskupijų sinodai, ypač Viešpaties mokinių „bendros kelionės“, turi atsižvelgti į tai, „ką Šventoji Dvasia sako pasauliečiams, Dievo tautai [ir] visiems“.

(147) T. Antonio Spadaro interviu su popiežiumi Pranciškumi (2013 09 21); plg. Popiežius Pranciškus. *Evangelii gaudium*, 119.

(148) T. Antonio Spadaro interviu su popiežiumi Pranciškumi; plg. aukščiau 90.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Liepos 7 d. Kaune vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Jame dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, arkivyskupai S. Tamkevičius, G. Grušas, vyskupai E. Bartulis, J. Boruta, J. Ivanauskas, R. Norvila, L. Virbalas, K. Kėvalas, A. Poniškaitis, J. Matulaitis.

Plenarinį posėdį įžanginiu žodžiu pradėjo apaštališkasis nuncijus Lietuvai arkiv. Pedro López Quintana. Trumpoje kalboje apaštališkasis nuncijus pasidžiaugė Lietuvoje išsaugotu liaudies pamaldumu ir kvietė jį saugoti bei puoselėti. Arkiv. López Quintana taip pat kalbėjo apie šeimas. Jis pabrėžė, kad svarbu padėti šeimoms suvokti tikėjimo aspektą ir neapsiriboti vien socialine problematika. Šeimos, anot apaštališkojo nuncijaus, nesulaukia pakankamai dėmesio iš visuomenės.

Vėliau, LVK Šeimos tarybos pirmininkui kard. A. J. Bačkui pasiūlius, susirinkę ganytojai svarstė pasirengimo neeilinei Vyskupų sinodo asamblėjai detales, dalijosi nuomonėmis apie šeimų padėtį Bažnyčioje ir visuomenėje, svarstė įvairias pastoracinio atsiliepimo į šeimų poreikius galimybes. Vyskupai nuodugniai svarstė Sinodo parengiamosios komisijos paskelbtą *Instrumentum laboris (Darbo priemonę)* – pagrindinį dokumentą, kuriuo vadovaudamasi dirbs spalio mėnesį įvyksianti neeilinė Sinodo asamblėja. Posėdžio dalyviai pabrėžė būtinybę stiprinti ryšį tarp tikėjimo ir Santuokos sakramento, taip pat tarp evangelizacijos ir rengimo šiam sakramentui. Šiandien neužtenka parengti jaunuolius santuokai, būtina juos lydėti ir jiems sukūrus šeimą. Akcentuota didelė pastoracinio šeimų ir šeimų bendruomenių palydėjimo svarba, taip pat jautri, neformali pagalba sunkias šeimynines situacijas išgyvenančioms poroms. Bažnyčios žvilgsnis į žmones, išgyvenančius šeimos krizes, turi būti kupinas Dievo gailestingumo, o ne vien teisiškai formalus.

Ganytojai nusprendė deleguoti vysk. K. Kėvalą į CCEE socialinių komunikacijų susitikimą, kuris vyks lapkričio 3–5 d. Atėnuose. Patenkintas Lietuvos policijos kapeliono prašymas, esant teritoriniam neatitikimui tarp policijos apskričių bei vyskupijų ribų, leisti policijos kapelionams lankyti visus apskrities, kurioje jie yra įdarbinti, policijos komisariatų. Esant tokiam teritoriniam neatitikimui, policijos kapelionai įpareigoti suderinti šį klausimą su savo ordinariais.

LVK posėdžio dalyviai patvirtino III Valandų liturgijos tomo bei Šventimų apeigyno vertimus ir sudarymą. Šios liturginės knygos dabar bus siunčiamos į Romą galutinai aprobuoti.

Kitas Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis vyks spalio 28–30 d. Vilniuje. -lvks-

Kauno arkivyskupijos dienos švenčiant dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo Gimimą

Birželio 24 d. Kauno arkivyskupija iškilmingai minėjo dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo Gimimo dieną. Maldai už arkivyskupijos bendruomenę, jos bei visos Bažnyčios ateitį arkikatedroje bazilikoje vadovavo pirmąkart į ją įžengęs apaštališkasis nuncijus Lietuvoje arkivyskupas Pedro López Quintana.

Šios iškilmės vainikavo Arkivyskupijos dienas, kurios šiame, Šeimos metais, buvo švenčiamos net tris dienas – pradėjus Devintinėmis, jų procesija

Šventimai Kauno arkivyskupijoje

Birželio 29 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje, gausiai dalyvaujant susirinkusiai bendruomenei, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ kunigu įšventino arkivyskupijos diakoną **Andrių Končių**, baigusį Kauno kunigų seminariją, o diakono tarnystę atlikusį Kauno Šv. Antano Paduviečio parapijoje. -Kn-

Paskyrimai

Kauno arkivyskupijoje

Kun. **Tomas Trečiokas** atleistas iš LSMU Kauno klinikų kapeliono pareigų.

Kun. **Nerijus Pipiras** paskirtas LSMU Kauno klinikų kapelionu.

Kun. **Linas Šipavičius** paskirtas Lietuvos sporto universiteto kapelionu.

Kun. **Tomas Karklys** paskirtas Kauno apskrities Vyriausiojo policijos komisariato, Kauno apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos, M. Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto, Kauno tardymo izoliatoriaus darbuotojų ir pareigūnų kapelionu.

Kun. **Mindaugas Smetonis** atleistas iš Eržvilko ir Vadžgirio parapijų klebono pareigų ir paskirtas Betygalos parapijos rezidentu vikaro teisėmis (su teise laiminti santuokas).

Kun. **Saulius Pavalkis** paskirtas Girdžių, Eržvilko ir Vadžgirio parapijų klebonu. -Kn-

Panevėžio vyskupijoje

Kun. **Rimantas Gudelis** atleistas iš Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos klebono pareigų ir paskirtas Salamiesčio Šv. Antano Paduviečio parapijos administratoriumi bei paliekamas Antašavos Šv. Hiacinto (Jackaus) parapijos administratoriumi. Lietuvos Vyskupų Konferencijos jis yra paskirtas Maskvos, Sankt Peterburgo ir Murmanskio lietuvių kapelionu trejų metų kadencijai.

Kun. **Justas Jasėnas** atleistas iš Salamiesčio Šv. Antano Paduviečio parapijos administratoriaus pareigų ir paskirtas Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaru, jam paliktos kitos iki šiol turėtos pareigos.

Kun. **Vitalijus Kodis** atleistas iš Panevėžio Šv. Petro ir Povilo parapijos vikaro pareigų ir išleistas studijuoti į Romą.

Kun. **Mindaugas Kučinskis** atleistas iš Truskavos Šventosios Dvasios parapijos klebono, Anciškio Šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos administratoriaus ir Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazijos kapeliono pareigų ir paskirtas Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos klebonu bei Kupiškio dekanato dekanu.

Kan. **Vladas Rabašauskas** paskirtas Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos altariu, jam paliktos kitos iki šiol turėtos pareigos.

Kun. **Rimas Rimkus** atleistas iš Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio Šv. Petro ir Povilo parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Šakinis** atleistas iš Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Rokišio Šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos vikaru.

Kun. **Audrius Vogulis** atleistas iš Rokišio Šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Truskavos Šventosios Dvasios parapijos klebonu, Anciškio Šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos administratoriumi ir Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazijos kapelionu.

Kun. **Petras Baniulis** paskirtas Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos klebonu ir Anykščių dekanato dekanu.

Kun. **Henrikas Kalpokas** paskirtas Utenos dekanato dekanu.

Kun. **Simas Maksvytis** paskirtas Pane-

mieste, susirinkus Joninių išvakarėse į krikščioniškos muzikos koncertą bei atšventus Šv. Jono Krikštytojo Gimimą – kaip vienai arkivyskupijos šeimai ir su savo šeimomis.

Birželio 22-ąją, sekmadienį, švenčiant Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmes, Kaune iš Šv. arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčios į arkikatedrą baziliką ėjo tradicinė Devintinių procesija su Švenčiausiuoju Sakramentu. Iškilmingai procesijai ir vėliau Eucharistijos šventimui arkikatedroje vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Ypač dėkodamas lietingo oro nepabūgusiems procesijos dalyviams, ganytojas kvietė tapti tikrais Eucharistijos bičiuliais, linkėjo, kad per Eucharistiją širdys prisipildytų gyvybės, meilės, džiaugsmo.

Birželio 23-ąją, Joninių išvakarės, nusprendę praleisti Ryšių istorijos muziejuje, kauniečiai turėjo unikalią progą pamatyti ir išgirsti, kokią muziką kuria ir kaip ją atlieka krikščioniškos dainuojamosios poezijos atlikėjai, kuriems šis pomėgis, šalia tiesioginių darbų, tarnysčių, yra sykiu ir džiaugsmas tuo pasidalyti su kitais. Pilną kiemelį klausytojų, palinkėdamas gražių įspūdžių, pasveikino į vakarą atėjęs ir Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius. Savo kurtomis eilėmis ir muzika dalijosi kun. Erastas Murauskas, Linas Jokubaitis, seminarijos klierikas Vincentas Lizdenis, Ignė Markauskaitė ir netgi pats vyskupas Kęstutis Kėvalas bei kun. Tomėkas Pilchas OFM Cap. Pasak renginį vedusios arkivyskupijos dienų koordinatorės, kurijos sielovados programų vadovės Vaidos Spangelevičiūtės-Kneižienės, šis šiltas vakaras buvo dar viena proga pamatyti, kokių nuostabių iš Viešpaties rankų gautų dovanų turi mus supantys arkivyskupijos bendruomenės žmonės.

Birželio 24-ąją, prieš Šv. Jono Krikštytojo Gimimo iškilmes arkikatedroje, prieš šventovės didžiųjų durų arkivyskupijos ganytojų, choro pasveikinimo giesmė buvo sutiktas garbingas svečias – neseniai Šventojo Sosto Lietuvoje pasiuntinybę pradėjęs apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana (atvykęs į iškilmes drauge su patarėju mons. Giovanni Gaspari). Pirmąsyk įžengęs į Kauno arkikatedrą arkivyskupas pirmiausia pagarbino Viešpatį Eucharistijoje, suklupdamas trumpai maldai Švč. Sakramento koplyčioje.

Vėliau nuncijus vadovavo iškilmingoms šv. Mišioms, kurias koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas, beveik 60 arkivyskupijoje tarnaujančių kunigų. Giedojo jungtinis, specialiai šiai progai suburtas kelių Kauno rektoratų choras, vadovaujamas Vitos Liaudanskaitės-Vaitkevičienės. Arkikatedroje švęsti Šv. Jono Krikštytojo Gimimo iškilmių gausiai susirinko tikinčiųjų – įvairių vienuolinių kongregacijų seserys, arkivyskupijos institucijų bei organizacijų darbuotojai, parapijų atstovai, miesto gyventojai, matėsi daug jaunų žmonių ir ypač jaunų šeimų, tėvų su dar visai mažais vaikais.

Visus iškilmių dalyvius savo homilijos pradžioje lietuvišku „Garbė Jėzui Kristui“ pasveikino arkivyskupas Pedro López Quintana sakydamas: „Su džiaugsmu perduodu jums, visiems čia susirinkusiems, savo nuoširdžius sveikinimus: savo broliams vyskupams ir kunigams, pašventotojo gyvenimo asmenims, *Marijos radijo* klausytojams, kurie meldžiasi drauge su mumis, ir visiems tikintiesiems pasauliečiams. Ypač noriu padėkoti jūsų arkivyskupui Jo Ekscelencijai Sigitui Tamkevičiui už kvietimą vadovauti ir kartu su čia esančiais kunigais koncelebruoti Eucharistinę auką. Šiame arkivyskupo ir kartu visų jūsų kvietime išvelgiu meilę ir atsivadimą Šventajam Tėvui Pranciškui,

kuriam atstovauju ir kuris siuntė pas jus, kad parodyčiau jo vienybę ir meilę visai Bažnyčiai taip, kaip Viešpats to nori.“

Vėliau homilijoje arkivyskupas priminė šv. Jono Krikštytojo pranašišką misiją – rengti kelią Viešpaties atėjimui ir paragino žvelgiant į savo globėjo pavyzdį būti atidiems ir nuolat budėti, mokytis atpažinti Jį žemiškuose įvykiuose, priimti sunkumus, po kurių Viešpats ateina suteikti džiaugsmo.

Pasibaigus iškilmėms arkikatedroje, kaip ir kasmet, jų dalyviai susirinko arkivyskupijos konferencijų salėje. Švenčiančią arkivyskupijos bendruomenę pilnutėlėje salėje pasveikinęs jos ganytojas Kauno arkivyskupas trumpai apžvelgė arkivyskupijos gyvenimą pastarąjį metą. Iškiliausi jo įvykiai nuo 2013 m. Arkivyskupijos dienos buvo Lietuvos jaunimo dienos Kaune su 12 tūkst. dalyvių bei 500 savanorių, Tikėjimo metų Šilinės, ne tik arkivyskupijos bendruomenę sutraukusios „Valentino diena kitaip“ bei Šeimų šventė. Per šį laiką iššventinti 3 kunigai (birželio 29 d. kunigu iššventintas ir ketvirtasis arkivyskupijos diakonas), pradėtas nuolatinių diakonų rengimas. Ganytojas pasidžiaugė naujai įkurta šiemet šventuoju paskelbto Jono Pauliaus II gimnazija bei jo vardo parapija Kauno mieste, paminėjo gerą jaunimo pasirengimą Sutvirtinimo sakramentui. Arkivyskupas tarė nuoširdų ačiū savo ganomiesiems už jų maldas, įdėtą darbą, aktyvumą arkivyskupijos gyvenime, ypač brangų pasauliečių dalyvavimą jame.

Ir šiemet Kauno arkivyskupas savo dekretu pagerbė grupę arkivyskupijos bendruomenės narių – kunigų, vienuolių, pasauliečių – už krikščioniško gyvenimo liudijimą, meilę Bažnyčiai, nuveiktus darbus įteikdamas aukščiausius arkivyskupijos apdovanojimus – Šiluvos Dievo Motinos medalius. Šioje šventėje taip pat buvo įteiktos „Bažnyčios kronikos“ fondo padėkos, Pasaulinės visuomenės komunikavimo dienos proga paskirtos krikščionims žurnalistams už krikščioniškųjų vertybių sklaidą. Šiemetiniai apdovanojimai skirti Antanui Gailiui bei Mindaugui Buikai.

Vidudienį Arkivyskupijos dienų proga Ryšių istorijos muziejaus kiemelyje šurmuliavo šeimos. Pasistiprinę ypač skania ir skalsia karitiečių koše, šventės dalyviai rinkosi sau mielus užsiėmimus, kuriuos siūlė pagrindinės arkivyskupijos institucijos (Jono Pauliaus II, Jaunimo, Šeimos, Katechetikos centrai bei *Caritas*), – ne tik vaikus, bet ir suaugusius patraukė ikonų dirbtuvėlės, nemokama fotoateljė, „paslaugų miestelis“. Kai kas rinkosi ramiai pasišnekučiuoti rūpimais klausimais su šeimomis visą laiką kiemelyje praleidusiais kunigais Audriumi Mikitiuku bei Dariumi Vasiliausku. Išbandyti Ryšių muziejaus kiemelio sceną ryžosi talentų konkurso dalyviai, už drąsą ir nuoširdumą apdovanoti specialiais prizais.

Vis nulyjantis lietus neišbaidė planuoto lėkščiasvydžio turnyro dalyvių: būrys jaunųjų šventės dalyvių su tikru sportiniu įkarščiu rungtyniavo Santakoje, o jų pergalių šūksniai aidėjo po visą stadioną.

Tuo pat metu Šv. Jurgio bažnyčioje prasidėjo iki 20 val. vykusi Eucharistijos adoracija malda užtariant Kauno miestą bei arkivyskupijos bendruomenę. Adoracijai valandas skyrė *Marijos radijo*, *Caritas*, Katechetikos, Jaunimo, Šeimos, Jono Pauliaus II centrų darbuotojai. Čia nuolat užsukdavo ir kiti Arkivyskupijos dienų dalyviai, Santakoje poilsiaavę miesto gyventojai bei svečiai. Pavakare apie 200 žmonių atėjo į „Daugirdo“ viešbutį, kurio fojė vyko paskutinis šį pusmetį Miesto misijų susitikimas su kunigu kavineje. Svečias iš

vėžio–Krekenavos dekanato dekanu.

Kun. **Eimantas Novikas** paskirtas Rokiškio dekanato dekanu.

Kun. **Kęstutis Palepšys** paskirtas Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos klebonu.

Kun. **Jonas Tamošiūnas** paskirtas Pasvalio dekanato dekanu.

Kun. **Romualdas Zdanys** paskirtas Panevėžio Šv. Petro ir Povilo parapijos klebonu ir Panevėžio dekanato dekanu.

-P-

Apginta daktaro disertacija

Birželio 10 d. Liublino Katalikiškajame šv. Jono Pauliaus II universitete kun. Miroslavas Dovda sėkmingai apsigynė daktaro disertaciją. Darbo tema „*Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego w diecezji Wilkowskiej na Litwie w latach 1991–2012*“ („Rengimasis santuokiniam ir šeimos gyvenimui Vilkaiviškio vyskupijoje 1991–2012“).

-Vk-

Vilkaviškio vyskupijos globėjo šventė

Birželio 13-ąją Vilkaviškio vyskupijos katedroje paminėta vyskupijos globėjo šv. Antano Paduviečio šventė, švęsti atlydai. Sumos šv. Mišioms vadovavo vyskupas Rimantas Norvila, dalyvavo vyskupijos kapitulos nariai.

Homiliją šios šventės proga pasakė kapitulos pirmininkas kan. Valius Zubavičius. „Jūs atėjote paliudyti savo tikėjimo ir ištikimybės Romos Katalikų Bažnyčiai“, – pirmaisiais žodžiais į vidudienio šv. Mišias atėjusius tikinčiuosius kreipėsi kanauninkas ir glaustai priminė tryliktojo amžiaus pradžioje gyvenusio garsaus Bažnyčios mokytojo, pamokslininko šv. Antano gyvenimo kelią. Pasak pamokslininko, kai Bažnyčia kalba apie šventumą ir šventuosius, ne vienas nusišypso, net atrodo „juokinga, nemoderniška“. Tačiau Bažnyčia ir dabar nori

tarp mūsų matyti šventuosius, o kad įmanoma jais tapti, liudija faktai apie neseniai šventaisiais paskelbtus mums pažįstamus, mūsų laikų žmones – popiežius Joną Paulių II ir Joną XXIII. Bažnyčia šventumui ugdyti siūlo visas priemones, tai yra maldą ir sakramentus. Šventasis visada yra „modernus“, „savo amžiaus vaikas, įsiklauso į savo gyvenamo laiko balsą, aimanas, žaizdas ir savo aplinkoje nori būti Kristaus apaštalas“. Šventasis yra Kristaus sekėjas, krikščionis, kuriam svarbu paklusnumas, teisingumas, ištikimybė, dora. Palyginti su ankstyvaisiais amžiais pasikeitė gyvenimo sąlygos, atsirado technikos pažanga, tačiau nereikia, kad šiandien nereikia meilės, pagarbos, atjautos. Visais laikais žmogus pasigenda, ilgisi kito žmogaus širdies, paguodos, meilės. Visiems laikams galioja tiesa, jog žmogus yra Dievo kūrinys, atpirktas Kristaus krauju. Kristus yra tas tvirtas pamatas, ant kurio laikosi, pasilieka ir auga artimo meilė, tarpusavio supratimas, ištikimybė Dievui, pareigingumas, darbštumas, atsakomybė. Pamokslininkas akcentavo, jog ir XXI amžiuje „pasiekti dangų ir šventėti įmanoma“, tik tegul žmogus išgirsta šventojo Antano dvasinį šauksmą ir patirs šio šventojo daromus „stebuklus dvasios malonės srityje“.

Prieš šv. Mišias ir po jų visi susirinkusieji drauge sukalbėjo Šv. Antano litaniją.

-bn-

Kunigų šventėjimo diena

Vilkaviškio vyskupijoje

Atsiliepiant į Dvasininkijos kongregacijos raginimą švęsti Švenčiausiosios Jėzaus Širdies iškilmę bei visuotinės Bažnyčios Kunigų šventėjimo dieną, Vilkaviškio vyskupijoje organizuoti šventiniai kunigų susitikimai vyskupijos dekanatuose.

Birželio 23-ąją Alytaus ir Lazdijų dekanatų kunigai rinkosi Šventežeryje. Įžanginį žodį tarė Lazdijų dekanato dekanas kun. Vytautas Prajara. Liškiaivos Švč. Trejybės parapijos klebonas kun. Jonas Cikana apžvelgė kunigo maldos gy-

Vilniaus kun. Ričardas Doveika jautriai dalijosi tema „Šeima – dovana ir paslaptis“. Pasidžiaugdamas gražia Arkivyskupijos dienų iniciatyva, svečias sakė, jog Jono Krikštytojo misija kitados, kaip ir šeimų situacija šiandien, buvo labai nedėkinga. Pranašui reikėjo būti savo laiko ženklu, savo liudijimu keisti mąstymą, požiūrį. Šiandien irgi būtina iš naujo kalbėti apie santuoką ir šeimą, kas, atrodytų, yra savaimė vertinga ir amžių išbandyta. Šeima, santuoka, turinti būti džiaugsmo šaltiniu, šiandienėje visuomenėje su visa jos seksualizuota kultūra tampa iššūkiu. Kun. R. Doveika kalbėjo, kaip Bažnyčia iš tiesų nuoširdžiai, trokšdama gėrio žmogui, moko nesavanaudiškos meilės – mylėti kitą už „nieką“, o ne už „kažką“.

Gana vėlyvą metą kauniečiai dar rinkosi pabūti su Viešpačiu ir padėkoti Jam už Arkivyskupijos dienas šlovinimo vakare, kurį Pranciškonų bažnyčioje surengė ir giedojo katalikų bendruomenė „Naujoji Sandora“. Adoracijos valandai vadovavęs vyskupas Kęstutis Kėvalas savo žodyje kvietė pamąstyti, kodėl šv. Jonas Krikštytojas buvo toks stiprus ir galingas.

-kait-

Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai

Tradiciskai, kaip ir kiekvienais metais, šiemet Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlidų išvakarėse, liepos 1 d., maldininkai, o ypač *Marijos legiono* nariai iš visos Telšių vyskupijos bei kitų Lietuvos vietų rinkosi į netoli Žemaičių Kalvarijos esantį, žmonių vadinamą Panų kalną. Čia miške ant kalvelės, prie Pasruojo kaimo tvenkinių esanti koplyčia bei šalia jos pastatyti kryžiai, koplytstulpiai, koplytėlės primena senus laikus, kai XVII a. švedų kariuomenės kareiviai gyvas rūsiuose užvertė aplinkinių kaimų merginas ir moteris.

Tradiciskai Panų kalne aukotos šv. Mišios. Joms vadovavo ir pamokslą pasakė Telšių kunigų seminarijos prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas, koncelebravo nemažai atvykusių kunigų, giedojo Alsėdžių parapijos sumos choras. Po pamaldų iš Panų kalno maldininkų procesija patraukė į Žemaičių Kalvarijos šventovę, kur iškilmingais mišparais – Valandų liturgijos Vakarine malda prasiėjo Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai.

Prieš iškilmingus mišparus atidarytas šalia bazilikos iškilęs Žemaičių Kalvarijos higienos centras. Atidaryme dalyvavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Žemaičių Kalvarijos parapijos klebonas ir šventovės rektorius kan. Jonas Ačas, Plungės miesto ir savivaldybės mero pavaduotojas Mindaugas Jurčius, Plungės savivaldybės administracijos direktorė Asta Beierle Eigirdienė, šio centro įkūrimui lešas paaukojęs verslininkas Vidmantas Jonika, statybos rangovo UAB „Anrivis“ vadovas Ričardas Lesovojus bei nemažas būrys svečių ir į atlidų pradžią atvykusių piligrimų.

19 val. Žemaičių Kalvarijos bazilikoje vyko iškilmingos pamaldos – Vakarinė Valandų liturgija, kuriai vadovavo Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Kartu meldėsi Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Žemaičių Kalvarijos bazilikos kanauninkų kapitulos kanauninkai bei atvykę kunigai. Pamaldose giedojo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės bažnyčios grigališkojo choralo grupė *Schola cantorum de Regina pacis*, vadovaujama Vidmanto Budreckio.

Pamokslą sakydamas Vilniaus vyskupas Arūnas Poniškaitis išryškino vieną iš Švč. M. Marijos litanijos kreipinių „Išminties sostas“ ir pabrėžė, jog yra trys

būdai tapti išmintingam. Pirmasis būdas – atverti Dievui savo širdį ir išpažinti savo neteisumą, priimti Dievo gailestingumą ir prisikelti; antrasis – dėkojimas ir šlovinimas. Esame pakviesti nuolat dėkoti Dievui ir šlovinti jį. Būtent to mus moko Dievo Motina. Trečiasis būdas – įsiklausyti į žodžius, kurie ugdo, nes įsiklausymas į Dievo valią tampa meilės ir tarnystės kitam pavyzdžiu. Po pamaldų apie baziliką nusidriekė Eucharistijos procesija, tikintieji palaiminti Švč. Sakramentu.

Liepos 2-oji, pirmoji Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų diena, buvo skirta maldoms už kunigus, kunigų seminarijas, vienuolius, vienuoles, ministrantus bei melsta naujų pašaukimų. Tą dieną į šventovę rinkosi ir Telšių dekanato tikintieji. 10 val. šv. Mišioms vadovavo Telšių dekanato dekanas prel. Juozas Šiurys, koncelebravo keletas šio dekanato kunigų, pamokslą pasakė Telšių dekanato vicedekanas, Telšių vyskupijos Katedros administratorius kan. Domas Gatautas. Šv. Mišių metu giedojo Luokės parapijos choras.

Pagrindinėms tos dienos 12 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą gausiai susirinkusiems tikintiesiems pasakė Vilkiškių vyskupas Rimantas Norvila. Koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM ir 80 kunigų iš įvairių Lietuvos vyskupijų. Kartu su visais meldėsi daugiau nei 20 ministrantų iš įvairių Telšių vyskupijos parapijų bei atvykę vienuoliai ir vienuolės. Giedojo Telšių katedros sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Dalios Pleškienės. Šv. Mišių metu ir po jų giedant Kalnus grojo iš Telšių atvykęs pučiamųjų kvartetas, vadovaujamas Dariaus Jurgučio.

Sakydamas pamokslą, Vilkiškių vyskupas Rimantas Norvila pabrėžė, jog kunigiškieji ir vienuoliškieji pašaukimai dažniausiai kyla ir subręsta geroje katalikiškose šeimose. „Švč. M. Marijos Šeimų Karalienės šventėje verta prisiminti, jog tas pat galioja ir kalbant apie pašaukimą šeimos gyvenimui. Taigi visais atvejais, būdama nesavanaudiškos ir atsakingos meilės mokykla, šeima daug prisideda prie gebėjimo gyventi pagal savo pašaukimą ugdymo“, – sakė vyskupas. Jis taip pat kalbėjo apie Viešpaties palaiminimo svarbą tikinčiųjų šeimoms ir kaip tai turi liudyti pašauktieji dvasiniam gyvenimui. Kunigystė, pašvęstasis gyvenimas – tai pirmiausia Dievo dovana tikinčiųjų bendruomenei ir be tokios kunigų tarnystės, vienuolių liudijimo, visų jų pasiaukojančios tarnystės visa Bažnyčia labai susilpnėtų ir nežinia, ar iš viso pakeltų tokį iššūkį. Baigdamas pamokslą vyskupas išryškino neišvengiamai patiriamus sunkumus, kurie gali vienyti, stiprinti šeimą, visus kartu auginti tikėjimu, vienybe su Dievu, kai sunkumai įveikiami drauge, o to mes visi pakviesti mokytis iš Marijos ir Juozapo – Šventosios Šeimos.

Po šv. Mišių tikintieji iškeliavo į Kryžiaus kelią giedodami Kalnų giesmes, o šiai procesijai, nešdamas didžiąją Šv. Kryžiaus relikviją, vadovavo Vilkiškių vyskupas R. Norvila, kartu su juo ir dideliu būriu kunigų bei vienuolių keliavo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM. Bazilikos viduje vykusiai Kryžiaus kelio procesijai vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Liepos 3-iąją atlaiduose melstasi už tikybos mokytojus, katechetus bei visus pedagogus. Ši diena buvo taip pat skirta ir Skuodo dekanato tikinčiųjų piligrimystei. 10 val. šv. Mišioms bazilikoje vadovavo ir pamokslą pasakė Skuodo dekanato dekanas, Skuodo parapijos klebonas kun. Saulius Damašius. Nuo pat ryto į Žemaičių Kalvariją rinkosi Telšių vyskupijos tikybos mokytojai bei katechetai ir kitų sričių pedagogai. Kultūros centre vyko jiems skirtas renginys. Pedagogus pasveikino Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas

venimą, citavo popiežiaus Pranciškaus apaštališkąjį paraginimą *Evangelii gaudium*. Kalbėdamas apie maldą, išskyrė penkis sluoksnius: Valandų liturgiją, sakramentų šventimą, maldą su Šventuoju Raštu, Švč. Sakramento adoraciją, rožinį. Po konferencijos kunigams buvo pateiktos trys galimybės: melstis su Šventuoju Raštu, adoruoti Švč. Sakramentą arba melstis rožinio malda. Po pusvalandžio maldos kiekvienas kunigas buvo palaimintas Švč. Sakramentu. Vėliau pasiskirstė mažomis grupelėmis kunigai dalijosi maldos patirtimi.

Birželio 27-ąją Aleksoto ir Prienų dekanatų dvasininkai rinkosi draugėn Garliavos Švč. Trejybės parapijos namuose. Susitikimo metu Aleksoto dekanato dekanas kan. Deimantas Brogys kalbėjo apie kunigystę ir kunigą – bendrytės ir misijos žmogų. 12 val. aukotos šv. Mišios. Po jų vyko agapė.

Šakių dekanate Kunigų šventėjimo dienos proga kunigai klausėsi Lekėčių Šv. Kazimiero parapijos klebono kun. Audriaus Kurapkos paskaitos apie popiežiaus Pranciškaus apaštališkajame paraginiame *Evangelii gaudium* išsakytus apmąstymus, kokie yra kunigo gyvenimo, misijos, identiteto ir dvasingumo aspektai. Po paskaitos Šakių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje aukotos šv. Mišios, sukalbėtas Dievo Gailestingumo vainikėlis, vyko Švč. Sakramento adoracija.

Vilkiškių dekanato kunigai rinkosi Vilkiškių Švč. M. Marijos Apsilankymo katedroje. Konferenciją apie kunigystę vedė kun. Vilius Sikorskas. Po jos aukotos šv. Mišios, vyko Švč. Sakramento adoracija, sugiedota Švč. Jėzaus Širdies litanija, sukalbėta Atsilyginimo malda.

Marijampolės dekanato dvasininkai rinkosi Marijampolės Šv. Vincento Pauliečio bažnyčioje. Susitikime dalyvavo Vilkiškių vyskupas Rimantas Norvila, vyskupas emeritas Juozas Žemaitis, vyskupo generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, parapijų kunigai. Popiežiaus apaštališkąjį paraginimą *Evangelii*

gaudium pristatė Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos parapijos klebonas kun. Algirdas Petras Kanapka. Po konferencijos Švč. Sakramento adoracijos metu apmąstytos šv. Jono Pauliaus II mintys apie Eucharistiją. Kartu sukalbėta Švč. Jėzaus Širdies litanija, sugiedotos kelios giesmės. Galiausiai dvasiniais vaisiais dalytasi agapėje.

-vki-

Telšių vyskupijoje

Birželio 26–27 d., atsiliepdami į popiežiaus Pranciškaus kvietimą, Telšių vyskupijos kunigai rinkosi draugėn į pamaldas, skirtas kunigų šventėjimo intencijai. Birželio 26-sios vidudienį Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje susibūrė Telšių dekanato kunigai. Jų pasveikinti atvyko ir savo mintimis bei įžvalgomis apie kunigų bendruomeniškumą ir vienas kito palaikymą kunigystės kelyje pasidalijo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM. Kunigai taip pat klausėsi konferencijos, meldėsi adoruodami Švč. Sakramentą, o pamaldų pabaigoje, popiežiaus Pranciškaus raginimu, apkabino vienas kitą ir, pažvelgdami savo bendražygiui į akis, išreiškė vieni kitiems palaikymą ir supratimą. Po pamaldų visi drauge papietavo.

Kitą dieną tokia pačia Šventėjimo dienos proga rinkosi kitų Telšių vyskupijos dekanatų kunigai, į susitikimą atvyko abu Telšių vyskupai ir Telšių vyskupo vikaras mons. kan. Rimantas Gudlinkis. Ventoje rinkosi Akmenės dekanato, Mažeikiuose – Mažeikių dekanato, Mosėdyje – Skuodo dekanato, Plateliuose – Žemaičių Kalvarijos dekanato kunigai.

Telšių vyskupo augziliaras ir generalvikaras susitiko su Tauragės dekanato Nemakščiuose, Šilalės dekanato Šilalėje ir Šilutės dekanato Šilutėje kunigais. Telšių vyskupo vikaras mons. kan. Gudlinkis vyko į Klaipėdą, Palangą ir Vėžaičius, kur susitiko su skirtingų dekanatų kunigais. Visuose susitikimuose kunigai klausėsi konferencijų, kartu meldėsi, dalijosi savo įžvalgomis apie kunigys-

vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centrų direktorius, Telšių vyskupo vikaras mons. kan. Rimantas Gudlinkis. Po sveikinimų susirinkusiesiems pristatyta meninė kompozicija „Palaimingoji Krikšto šviesa“. Vėliau Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centro direktorius mons. kan. R. Gudlinkis ir Telšių vyskupijos katechetikos centro metodininkė Margarita Petrauskaitė apžvelgė tikybės dėstymo tendencijas Telšių vyskupijoje.

12 val. pagrindinėms šv. Mišioms, kuriose dalyvavo apie du šimtus tikybės mokytojų iš visos Telšių vyskupijos, vadovavo ir pamokslą pasakė kardinolas Audrys Juozas Bačkis, kartu koncelebravo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM ir būrelis kunigų. Giedojo Skuodo Švč. Trejybės parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininko Bronislovo Anužio. Sakydamas pamokslą, kardinolas tikybės mokytojus ragino su tikėjimu vykdyti jiems patikėtą misiją ir pasitikint Dievu jaunimą mokyti tikėjimo tiesų. Kardinolas pasidalijo savo asmenine patirtimi apie gyvenimo kelio paiešką ir tuo, kas daro įtaką jaunam žmogui renkantis gyvenimo kelią ir atpažįstant savo pašaukimą. Kardinolas palinkėjo visiems jaunimo ugdytojams ištvermės ir tikėjimo tvirtumo šitame sunkiame, tačiau labai atsakingame ir svarbiame darbe.

Po šv. Mišių maldininkai meldėsi eidami Kryžiaus kelią, kuriam lauke vadovavo ir Šv. Kryžiaus relikvija maldininkus laimino Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, o bazilikos viduje Telšių vyskupas J. Boruta SJ ir kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Po pamaldų tikybės mokytojai ir katechetai surengė nuotaikingą agapę Žemaičių Kalvarijos parapijos namuose.

Liepos 4-ąją melstasi už policijos ir teisėsaugos darbuotojus. Tą dieną į atlaidus rinkosi ir Gargždų dekanato tikintieji. 10 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Priekulės parapijos klebonas kun. Česlovas Degutis, giedojo Veiviržėnų parapijos choras, vadovaujamas vargonininko Romo Starkučio.

12 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Šiaulių vyskupijos vyskupas Eugenijus Bartulis, koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, taip pat Lietuvos policijos vyriausiasis kapelionas kun. Algirdas Toliatas, policijos kapelionai kan. Remigijus Saunorius, kan. Vilius Viktoravičius, kun. Gintaras Lengvinas, kiti Gargždų dekanato bei iš kitur atvykę kunigai. Šv. Mišiose grojo LR Vidaus reikalų ministerijos reprezentacinis pučiamųjų orkestras, giedojo Gargždų Šv. arkangelo Mykolo parapijos didysis sumos choras.

Šią dieną bazilikoje meldėsi daugiau nei du šimtai iš visos Lietuvos atvykusių policijos darbuotojų, Mišiose dalyvavo Lietuvos kelių policijos tarnybos viršininkas Gintaras Aleksandravičius, Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotojas Algirdas Stončaitis bei Klaipėdos, Telšių, Panevėžio, Šiaulių, Marijampolės, Alytaus, Vilniaus, Tauragės apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų viršininkai, pavaduotojai, taip pat ir rajonų policijos komisariatų viršininkai.

Sakydamas pamokslą Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis išryškino tikėjimo praktikos svarbą ir kvietė visus atverti savo širdis Kristui, kad būtent Jis galėtų mums duoti apstaus gyvenimo. Šv. Mišių pabaigoje policijos atstovai tarė padėkos žodį vyskupams ir kunigams ir pasidžiaugė bendradarbiavimo su Bažnyčia rezultatais bei visiems kapelionams įteikė atminimo ženklus.

Didelis būrys policininkų gražia rikiuote su paradine uniforma išėjo į Kryžiaus kelią, taip pat policininkai nešė ir procesijoje reikalingus liturginius reikmenis. Po visų pamaldų policijos ir teisėsaugos darbuotojai susitiko nuotaikingoje agapėje Žemaičių Kalvarijos parapijos namuose.

Liepos 5 dieną buvo meldžiamasi už besirengiančias Santuokos sakramentui jaunas šeimas ir jaunimą. Šią dieną į Žemaičių Kalvariją rinkosi piligrimai iš Palangos dekanato bei visos Lietuvos. 12 val. pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM ir būrelis kunigų. Giedojo jungtinis Palangos ir Kretingos parapijų choras, kuriam vadovavo Telšių katedros vargonininkė Dalia Pleškienė. Pamokslą sakydamas arkivyskupas kalbėjo: „Šeimos metų proga mus visus sukvieta į Žemaičių Kalvariją Švč. Mergelė Marija, Šeimų Karalienė. Su ja dėkojame Dievui už mūsų šeimas ir meldžiame joms gausios Dievo palaimos. Tik ką girdėjome Evangelijos pasakojimą apie vestuvių pokylį. Du jauni žmonės, prieš metus susižadėję, šventė savo santuoką. Savo džiaugsmu jie dalijosi su giminėmis, kaimynais ir draugais. Tarp pakviestųjų buvo ir Galilėjos Mokytojas bei jo motina Marija. <...> Galilėjos Kanos vestuvės primena, kad net pasikvietus Jėzų į vestuves gali „pritrūkti vyno“, tai yra gali atsirasti bėdų ir didelių sunkumų. Nuo įvairių pagundų nėra apsaugota jokia šeima. Santuoka bažnyčioje neapsaugo žmonių nuo alkoholizmo, egoizmo, net negarantuoja, kad meilė tvers visą gyvenimą, jeigu ji nesaugoma. Todėl reikia Dievą pasikviesti ne tik į vestuves, bet ir į visą santuokinį gyvenimą. Būtina nuolat budėti, kad būtų paisoma Dievo kelio.“

Po šv. Mišių lauke procesijai į Kryžiaus kelią vadovavo arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, o bazilikos viduje – Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Tos dienos vakaras buvo skirtas jaunimui. Apie 100 jaunų žmonių pėsčiomis keliavo į atlaidus nuo Telšių vyskupijos katedros. Ėjo giedodami, melddamiesi, Alsėdžiuose surengtame šlovinimo ir liudijimų vakare apie šeimą ir krikščioniškas vertybes diskutavo su žymiais ir žinomais žmonėmis: aktoriumi ir šou pasaulio atstovu Rimu Šapausku ir giesmių, dainų autoriumi Gediminu Raudoniu. Šv. Mišių metu Alsėdžių bažnyčioje ateitininkai davė įžodį, o juos lydėjo Telšių vyskupijos katedros administratorius kan. Domas Gatautas. Vakaro šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą jaunimui pasakė garbus svečias iš Vilniaus, apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, koncelebravo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM ir nemažas būrys kunigų. Šv. Mišių pradžioje į garbų svečią bei didelį būrį jaunimo kreipėsi Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Pasveikinęs visus jis pasidžiaugė, kad jaunimas atsiliepė į kvietimą atvykti į Žemaičių Kalvarijos šventovę, ir paprašė šv. Mišių liturgijai vadovauti apaštališkąjį nuncijų. Sakydamas pamokslą nuncijus išryškino šios šventės svarbą ir Kryžiaus centriškumą tikėjimo kelionėje. Taip pat kalbėjo apie Dievo Motinos Marijos pavyzdį, kaip ji drąsiai, nesaugodama savęs, aukojosi darydama meilės darbus. Būtent tai, pasak nuncijaus, tampa mums paguoda ir viltimi. Nuncijus taip pat kvietė jaunimą džiugiai išgyventi savo tikėjimą. Po šv. Mišių, jau sutemus, jaunimas, lydimas apaštališkojo nuncijaus ir Telšių vyskupo augziliaro bei nemažo būrio kunigų, ėjo Kryžiaus kelią, giedojo Kalnus, klausėsi kunigų sakomų pamokslų.

Liepos 6-oji, pagrindinė atlaidų diena, buvo skirta maldoms už Tėvynę Lietuvą. Tą dieną į atlaidus rinkosi piligrimai iš Latvijos bei Klaipėdos ir Akmenės dekanatų tikintieji. 10 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Telšių

tės pašaukimą ir jo svarbą šių dienų pasaulyje, išgyveno bendrystės dvasią. Švč. Jėzaus Širdies liturginė šventė tapo gražiu momentu, subūrusiu Telšių vyskupijos dvasininkus bendrystėn ir paskatinsiu tokią į šventėjamą vedančią patirtį puoselėti ir ateityje, kad ji taptų graži ir prasminga tradicija.

-kasab-

Vilniaus arkivyskupijos Caritas konferencija

Birželio 21 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos Caritas bendruomenei – darbuotojams, savanoriams ir draugams – skirta konferencija, kurios pavadinimą ir temą įkvėpė citata iš Šventojo Tėvo Pranciškaus apaštališkojo paraginio *Evangelii gaudium*: „Misija, įsikūnijanti žmogiškame ribotume“. Į konferenciją iš visos Vilniaus arkivyskupijos susirinko beveik pusantro šimto Caritas darbuotojų, savanorių ir dalyvių, vienaip ar kitaip prisidedančių prie kasdienių Caritas darbų ir gyvenimo. Savo dalyvavimu konferencijoje bei įžvalgomis karitėčius pradžiugino Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas, pasidalijęs arkivyskupijos naujienomis bei svarstymais apie Caritas vaidmenį ir misiją mūsų dienomis. Kun. Gintaras Vitkus SJ apžvelgė konferencijos temą įkvėpusį Šventojo Tėvo paraginį. Vilniaus arkivyskupijos Caritas direktorius Linas Kukuraitis savo pranešime ragino nebijoti šios dienos iššūkių, eiti ten, kur pagalba ir dėmesys reikalingiausi, būti tais vedliais, paskui kuriuos į dar nepasiektas vietas ateitų padėti visi norintys ir galintys. Konferencijos dalyviai turėjo galimybę dalyvauti skirtingose diskusijose ir įžvalgų grupelėse, kelti aktualius klausimus ir surasti rūpimus atsakymus.

Po pranešimų, svarstymais ir aptariamais gausios dienos konferencijos dalyviai drauge su arkivyskupu Gintaru Grušu meldėsi šv. Mišiose, po kurių dar laukė vakarinė dalis: šventinis tortas Caritas atskūrimo Lietuvoje 25-mečio proga ir vakaronė su šlovinimo grupe „Kalvos“.

-vaci-

Nukankintų kunigų paminėjimas

Birželio 21-osios vidurdienį šv. Mišiomis Budavonės miške prie čia stovinčio paminklo prisiminti trys kunigai, prieš 73 metus (1941 m.), pirmąją karo dieną, žiauriai nukankinti enkavedistų: Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorius dr. Justinas Dabrila, Lankeliškių parapijos klebonas Vaclovas Balsys ir vikaras Jonas Petrika. Šv. Mišias aukojo aštuoni kunigai; vadovavo Vilkaviškio dekanas prelatas Vytautas Gustaitis, pamokslą pasakė Alvito parapijos klebonas kun. Vytautas Kajokas, giedojo Bartninkų parapijos choristai. Mišių įžangoje prel. V. Gustaitis kvietė savo širdyse prisiminti ir malda apkabinti visus kentėjusius už Tėvynę, Bažnyčią, tikėjimą, mirusius nuo bado, šalčio ir kančių toli nuo Tėvynės, tuos, kurie karo ir pokario metais tikėjo Lietuvos ateitimi, įmanomais būdais siekė jos laisvės, ją gynė, skelbė tiesą ir dėl to nukentėjo. Po Mišių aukos keletą patriotinių dainų atliko vilkaviškėčių piligrimų ansamblis.

Prieš išsiskirstant prel. V. Gustaitis pasidžiaugė pirmąkart organizuotai į Budavonę atvykusiais Vilkaviškio parapijos jaunuoliais, kurie rengiasi priimti sakramentus, taip pat ištikimųjų būreliu (apie 100 žmonių), kasmet atvykstančiu iš Vilkaviškio ir aplinkinių parapijų. Kiekvienam išdalijo po „namų darbų užduotį“ – kitais metais į Budavonėje nukankintų kunigų paminėjimą pasikviesti po draugą, kad „kankinių kraujas taptų naujų krikščionių sėkla“.

-bn-

Pašventinta Kvintiškių koplyčia

Birželio 30 d. iškilmingai pašventinta Kvintiškių Švč. Mergelės Marijos garbei skirta koplyčia prie Ilgio ežero (Imbrado Nukryžiuotojo Jėzaus parapija). Koplyčią šventino ir šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas ir 12 kunigų. Po šv. Mišių buvo įteiktos Panevėžio vyskupo Liongino Virbalo padėkos ir Stasio Makaraičio sukurti atminimo medaliai. Maldininkų pamėgta vieta, nuo 1967 metų patyrusi daugybę

vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui, Klaipėdos dekanato dekanas, Klaipėdos Švč. M. Marijos Taikos Karalienės parapijos klebonas kan. Vilius Viktoravičius. Šv. Mišių metu giedojo Akmenės ir Naujosios Akmenės parapijų jungtinis choras.

Pagrindinėms tos dienos šv. Mišioms vadovavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, koncelebravo vyskupai iš Latvijos – Jelgavos vyskupijos vyskupas ordinaras Edvards Pavlovskis, vyskupas emeritas Antons Justs, Liepojos vyskupijos vyskupas Viktors Stulpins, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Kaišiadorių vyskupijos vyskupas emeritas Juozapas Matulaitis, nemažas būrys kunigų. Giedojo Klaipėdos Šv. Kazimiero parapijos didysis sumos choras, vadovaujamas vargonininko Mindaugo Gudžiūno. Šv. Mišių metu visus pasveikino, o į brolius latvius latviškai prabilo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Ganytojas priminė Valstybės dienos svarbumą tiek lietuviams, tiek latviams ir išsamiai nušvietė Mindaugo ir Mortos karūnavimo istorines aplinkybes bei to meto situaciją. Pamokslą sakydamas Liepojos vyskupas Viktors Stulpins pabrėžė Marijos vaidmenį šeimos gyvenime bei keliaujant tikėjimo keliu, maldos ir dvasinio gyvenimo būtinybę bei svarbą.

Liepos 7-ąją melstasi už įvairių priklausomybių varginamus žmones, o ypač už anoniminius alkoholikus (AA). Ši diena buvo skirta ir Žemaičių Kalvarijos dekanato tikinčiųjų piligrimystei. 10 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Žemaičių Kalvarijos dekanato dekanas, Plungės parapijos klebonas kun. Julius Meškauskas.

Pagrindinėms tos dienos šv. Mišioms vadovavo Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, koncelebravo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM ir būrelis kunigų. Šv. Mišių metu giedojo Rietavo Šv. arkangelo Mykolo parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininko Juozo Barsteigos. Sakydamas pamokslą vyskupas Jonas Kauneckas kalbėjo apie alkoholio žalą Lietuvai ir visiems žmonėms. Vyskupas pasidžiaugė, kad AA grupės šiandien Lietuvoje nuveikia milžinišką ir labai svarbų darbą – padeda įklimpusiems į šią baisią priklausomybę atsistoti ant kojų ir iš naujo pradėti gyvenimą. Vaizdingais pavyzdžiais grįsdamas savo pamokslą tezes vyskupas J. Kauneckas ragino visus vis labiau gręžtis į Dievą ir nenustoti melstis už Lietuvą ir visokių priklausomybių varginamus žmones.

Po šv. Mišių Kalnų procesijai bazilikoje vadovavo Panevėžio vyskupas emeritas J. Kauneckas, o lauke procesiją lydėjo ir didžiąja Šv. Kryžiaus relikvija kiekvienoje stotyje laimino Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM.

Liepos 8-ąją buvo meldžiamasi už transporto bei kelių priežiūros, remonto, statybos darbuotojus. 10 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Šilalės dekanato dekanas, Šilalės parapijos klebonas kan. Algis Genutis. Šv. Mišių metu giedojo Šilalės parapijos vaikų ir jaunimo choras, vadovaujamas vargonininko Kęstučio Kareivos. Po votyvų šv. Mišių Žemaičių Kalvarijos miestelio aikštėje vyko išpūdingas renginys ir reginys – pristatytas Lietuvos muzikų rėmimo fondo ir Lietuvos Respublikos automobilių kelių direkcijos bendras projektas „Saugokime vieni kitus kelyje“. Atlaidų dalyviai turėjo puikią progą įsitikinti, kokią reikšmę ir svarbą važiuojant automobiliu turi prisiseigimas saugos diržais, buvo dalijami atšvaitai bei metodinė medžiaga apie saugų eismą keliuose. Saugios elgsenos pamoka pademonstruota menine programa – grojo Panevėžio miesto pučiamųjų orkestras „Panevėžio gar-

sas“, vadovaujamas dirigento Laimučio Raziūno, šoko šokėjos, žaismingai pristatytos saugaus eismo taisyklės.

12 val. pagrindinėms tos dienos šv. Mišioms, kurias tiesiogiai transliavo LRT, vadovavo ir gausiai susirinkusiems tikintiesiems pamokslą pasakė Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, koncelebravo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, atvykę kunigai. Šv. Mišių metu giedojo Šilalės parapijos choras, vadovaujamas vargonininko Antano Kazlausko. Šv. Mišiose dalyvavo apie pusantro šimto kelininkų ir transporto priežiūros darbuotojų iš visos Lietuvos. Sakydamas pamokslą arkivyskupas G. Grušas kalbėjo apie tikrąjį kelią į laimę ir džiaugsmą, kuri mums rodo Dievo Apreiškimas. Marija yra mokytoja, ji moko būti su tuo, kuris kenčia, būti šalia iki galo. Arkivyskupas kvietė visus eiti šiuo Marijos nurodytu keliu, taip kartu įveikti sunkumus ir pasiekti mums pažadėtą tikrąjį laimę ir džiaugsmą.

Pasibaigus pamaldoms bazilikoje padėkota iš visos Lietuvos atvykusiems kelininkams. Atminimo dovanomis apdovanoti Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktorius Skirmantas Skrinskas, LAKD direktoriaus pavaduotojas Juozas Gedvilas, Kelių direkcijos Eismo saugumo skyriaus vedėjas Nemunas Abukauskas ir kt. Po to transporto bei kelių priežiūros, remonto ir statybos darbuotojai rinkosi pabendrauti į Žemaičių Kalvarijos parapijos namus.

Liepos 9-ąją atlaiduose melstasi už verslininkus, politikus, savivaldybių vadovus ir darbuotojus. Ta diena buvo ir Tauragės dekanato tikinčiųjų piligrimystės į Didžiuosius Žemaičių Kalvarijos atlaidus laikas. 10 val. šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Tauragės parapijos vikaras kun. Andrejus Lazerevas, giedojo Tauragės ir Nemakščių parapijų jaunimo chorai, o jungtiniam chorui vadovavo Tauragės vargonininkė Jūratė Kaplanaitė ir Nemakščių parapijos vargonininkas Mindaugas Janušauskas.

Pagrindinėms 12 val. šv. Mišioms vadovavo Kaišiadorių vyskupas ordinaras Jonas Ivanauskas, koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM ir trisdešimt iš įvairių Lietuvos parapijų atvykusių kunigų. Giedojo Tauragės Švč. Trejybės parapijos didysis sumos choras ir Tauragės bei Nemakščių jaunimo chorai. Šv. Mišių metu meldėsi Tauragės, Skuodo, Akmenės, Plungės, Kretingos, Telšių, Rietavo savivaldybių ir rajonų merai, administracijos direktoriai, seniūnijų seniūnai bei kiti iš kitur atvykę savivaldos institucijų darbuotojai ir tarybų nariai, taip pat Lietuvos automobilių kelių direkcijos Vietinių kelių skyriaus vedėjas Stanislovas Stančikas.

Mišių liturgijai vadovavo ir pamokslą pasakė Kaišiadorių vyskupas ordinaras Jonas Ivanauskas. Vyskupas kalbėjo: „Santuokos metafora pasakojama apie Dievo meilę savo tautai. Vynas Senajame Testamente minimas net 141 kartą. Tai ne tik gėrimas. Juo išreiškiamas santykio su Dievu, Dievo meilės džiaugsmas.“ Vyskupas pabrėžė, jog krikščioniui džiaugsmą gali atnešti vienintelis Jėzus, tik labai svarbu daryti, ką jis mums liepia.

Po pamaldų bazilikoje visiems procesijoje dalyvavusiems padėkos žodį tarė, o iš Punsko atvykusiems lietuvių bendruomenės atstovams atminimo ženklus asmeniškai įteikė Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Liepos 10-ąją buvo meldžiamasi už žemdirbius ir kaimo parapijas. Taip pat ši diena buvo skirta Šilutės dekanato tikinčiųjų piligrimystei. 10 val. šv. Mišioms

išniekinimų ir persekiojimų, šiandien laukia piligrimų iš visų kampelių. Didinga kopyčia iškėlusi į dangų įspūdingą kryžių byloja, jog čia maldos vieta, kad Dievo ženklas žmogui yra labai brangus. Dėl to čia žmonės patiria daugybę malonių. Kopyčios statyba prasidėjo 1999 m. gegužės 6 d., kai Panevėžio vyskupas Juozas Preikšas davė leidimą statyti kopyčią. Jos statyba užtruko 15 metų. -krk-

Seminaras apie ezoteriką

Birželio 21 d. Kaune Kolpingo kolegijos salė, kur seminarą „Ar tikrai nesu ezoterikų pinklėse?“ vedė kunigas egzorcistas teol. dr. Arnoldas Valkauskas, buvo sausakimša. Tai jau šeštasis sielovados bendruomenės „Gailastingumo versmė“ surengtas vidinio išgydymo seminarų ciklo „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate“ (Mt 11, 28) seminaras. Šį kartą iš Klaipėdos, Gargždų, Rokiškio, Biržų, Vilniaus, Kaišiadorių, Kauno ir kitų Lietuvos miestų susirinkę seminaro dalyviai turėjo progą išgirsti apie magijos santykį su krikščionybe ir galimas pasekmes į ją įsitraukusiems žmonėms.

Pradėdamas pirmąją konferenciją kun. Arnoldas sakė, kad kalbėti apie ezoterikos įvairiausias apraiškas per maža laiko, tai tuščias reikalas. Kokios tos apraiškos ir kokius iššūkius *New age* kelia krikščionių tikėjimui, galima sužinoti perskaičius Bažnyčios dokumentą „Jėzus Kristus – Gyvojo vandens nešėjas“. Jame išreikšta Bažnyčios pozicija, kuri mums yra kaip nuoroda, kokia linkme toliau reikia eiti, į ką turėtume labiau atkreipti dėmesį. O kad daugelis krikščionių patenka į ezoterikos pinkles, tai čia visų pirma yra krikščionio identiteto klausimas. Mums visų pirma reikia suvokti, ką reiškia būti krikščioniu ir ką tikime, koks yra mūsų tikėjimas, koks mūsų pašaukimas ir misija. Ir kur gali nuvesti tikėjimo klaidos.

Pasak kunigo Arnoldo, pirmiausia reikėtų suvokti, įsisaugoti, kad krikščionys yra pašaukti būti pranašiška bendruomene. Mūsų misija – būti pagal Jėzaus

pavyzdį ir skelbti Jo pergalę, būti teisingu būdu ir duoti atsakymą savo gyvenimu. Mes realiai dalyvaujame Dievo veikime ir tas veikimas mus įpareigoja atsiliesti į šį pašaukimą, leisti būti Dievo malonės įrankiais. Pranašiška bendruomenė pašaukta atkurti tikrąjį žmogų, kuriam skirta būti pašauktam atstovauti Jėzui Kristui. Šitas pašaukimas pranoksta mūsų jėgas. Tačiau reikia įsisąmoninti, kad aukščiau visko yra malonė. Mano valios aktas – tik priimti tą malonę. Patikėti, kad per mane, nusidėjėli, Dievas nori veikti. Kun. Arnoldas labai vaizdžiai paaikškino, ką reiškia būti pranašiškos bendruomenės nariu, komentuoamas du skirtingus polius – magiją ir pranašystę. Iš kunigo pateiktos grafinės medžiagos ir jos komentavimo akivaizdžiai atsiskleidė visiškas mago ir pranašo tikslų, laikyenos ir požiūrio į žmogų skirtingumas. Žmogui būdinga siekti laimės, vilties, sveikatos garanto. Ir dažnai to beiieškodami atsiduriame ezoterikos, kuri siūlo viltį be Kristaus, pinklėse, nepažindami savo pašaukimo būti pranašiškos bendruomenės nariais.

-vm-

Susitikimai su prof. M. Ruckiu

Birželio 23–26 d. Lietuvoje lankėsi žurnalo „Mylėkite viens kitą“ vyr. redaktorius pavaduotojas prof. Miroslavas Ruckis (Lenkija). Svečias Kauno arkivyskupijos dienoms skirtų renginių metu lietuvių katalikų bendruomenei pristatė šį leidinį, interneto svetainę ir aptarė bendradarbiavimo galimybes su Kauno arkivyskupijos katechetikos centro vadovais, kunigais, katalikiškų žiniasklaidos priemonių atstovais. „Mylėkite viens kitą“ projektą Lietuvoje palaimino apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana ir Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ.

Kauno arkivyskupijos katechetikos centro vadovas Artūras Lukaševičius ėmėsi konkrečių darbų steigiant *Tyrųjų širdžių judėjimą* jaunimui Lietuvoje Lenkijos pavyzdžiu. Šio projekto atsakingą

vadovavo ir pamokslą pasakė Šilutės dekanato dekanas, Šilutės parapijos klebonas kun. Stanislovas Toleikis. Šv. Mišiose giedojo Šilutės parapijos choras, vadovaujamas Vitos Bočkuvienės.

12 val. pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Panevėžio vyskupas ordinaras Lionginas Virbalas SJ, koncelebravo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ ir būrelis kunigų. Giedojo Švėkšnos Šv. Jokūbo parapijos choras, vadovaujamas vargonininkės Žibutės Sukackienės.

Per pamokslą svečias vyskupas pabrėžė žmogaus ir žemės teisingo santykio aspektus ir svarbą. Žemdirbys yra arčiausiai Dievo sukurto pasaulio ir todėl pašauktas gyventi darnoje ir su Dievu, ir su jo sukurtąja gamta. Panevėžio vyskupas taip pat kalbėjo apie šeimos institucijos svarbą šių dienų visuomenėje ir kreipė tikinčiųjų mintis link Dievo Motinos, Krikščioniškųjų Šeimų Karalienės, iš kurios esame pakviesti mokytis teisingo santykio ir su Dievu, ir su žmogumi. Vyskupas visus drąsino pasitikėti Viešpačiu ir nuolat semtis iš jo vilties, nes ir žemdirbys yra vilties žmogus, juk jis viliasi, kad pasėjus išaugs derlius, kad jo darbas ir triūsas bus Viešpaties palaimintas ir jo pastangos neuais veltui. Tegul Marija tampa visų mokytoja ir pagalba.

Liepos 11-ąją melstasi už *Caritas* darbuotojus, savanorius, ligonius, gydytojus, slaugytojus bei senelių namų gyventojus ir darbuotojus. Ši diena taip pat buvo skirta ir Mažeikių dekanato tikinčiųjų piligrimystei. 10 val. Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ šv. Mišias aukojo Žemaičių Kalvarijos parapijų senelių globos namų koplyčioje, kartu su juo koncelebravo šių senelių namų direktorius, Žemaičių Kalvarijos šventovės rektorius kan. Jonas Ačas, patarnavo Telšių vyskupijos kurijos sekretorius diak. Donatas Liutika. Sakydamas pamokslą Telšių vyskupas išryškino senatvės dovaną Bažnyčiai ir kvietė senelius aukoti savo negalias ir melstis už Bažnyčios reikalus, ypač už naujus pašaukimus į dvasinį luomą. Tuo pat metu 10 val. šv. Mišios buvo aukotos ir bazilikoje, o joms vadovavo ir pamokslą pasakė Mažeikių dekanato dekanas, Mažeikių Šv. Pranciškaus parapijos klebonas kan. Zenonas Degutis, giedojo Mažeikių Šv. Pranciškaus parapijos sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Virginijos Letukienės.

12 val. pagrindinėms šv. Mišioms tą dieną vadovavo ir pamokslą pasakė Kauno arkivyskupo metropolito augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, koncelebravo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Telšių vyskupijos *Caritas* direktorius, Rietavo parapijos klebonas, Rietavo senelių namų direktorius kun. Antanas Gutkauskas, nemažai ne tik iš Telšių vyskupijos atvykusių kunigų. Šv. Mišių metu giedojo Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies parapijos didysis sumos choras, vadovaujamas vargonininko Vytauto Poškaus. Bazilikos priekyje pasipuošę raudonos spalvos marškinėliais, su *Caritas* ženklų ir užrašų „Gerumas mus vienija“ buvo susirinkę karitiečiai iš visos Telšių vyskupijos ir iš kitų Lietuvos vietų. Jų tą dieną šv. Mišiose dalyvavo gerokai daugiau nei šimtas.

Per pamokslą vyskupas išryškino meilės darbų tikėjimo kelionėje svarbą. Jis pastebėjo, jog šiandien darantys meilės darbus tam tikra prasme yra tarsi „nenormalūs“, nes užmiršę save dalija savo jėgas, savo laiką, savo materialinius išteklius kitiems ir už tai negauna jokio atlygio. Meilės darbus dirbantys žmonės rūpinasi šių dienų visuomenėje vienišaisiais, kuria bendrystės oazes ir padeda pakilti į priklausomybes patekusiems žmonėms. Vyskupas kalbėjo apie nuolankumo būtinybę ir svarbą darant meilės darbus ir tik taip – dalyvaujant

Dangiškojo Tėvo reikaluose, mokantis iš nuolankiosios Tarnaitės Marijos – galima sukurti naują civilizaciją. To pavyzdys – tą dieną Bažnyčios liturgijoje taip pat minimas šventasis Europos globėjas – šv. Benediktas, paskelbęs stiprų ir nepakeičiamą šūkį – *ora et labora* (melskis ir dirbk). Vyskupas linkėjo visiems gyventi tokia dvasia ir nešiojant savo širdyje Dievo žodį nuolat jį svarstyti, o vykdant Dievo valią būti laimingais ir įtikėjusiais žmonėmis, darančiais gera kitiems ir taip kuriančiais Dievo Karalystę jau čia, žemėje.

Tos pačios dienos vakarą į Žemaičių Kalvarijos šventovę rinkosi gausus būrys tikinčiųjų, ypač įvairių kaimų ir miestelių bendruomenių atstovai. Jau tampa tradicija, jog vienas iš Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų vakarų yra skirtas bendruomenėms iš įvairių Telšių vyskupijos rajonų. Taip pat tą vakarą į šv. Mišias gausiai rinkosi Plungės pramonininkų sąjungos nariai, verslininkai ir kiti Žemaičių Kalvarijos šventovės rėmėjai bei Kryžiaus Kelio koplyčių globėjai. Šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, pamokslą pasakė Darbėnų parapijos klebonas kan. Vygintas Gudeliūnas. Po šv. Mišių padėkos žodį Telšių vyskupams ir Plungės pramonininkų sąjungos kapelionui kan. Jonui Ačiui visų susirinkusiųjų vardu tarė UAB „Plungės Jonis“ valdybos pirmininkas Jonas Varkalys. Tą vakarą didelis būrys, vadovaujamas kan. J. Ačo, išėjo į Kryžiaus Kelią, o po jo bazilikoje šešiolikai verslo ir pramonės atstovų buvo pasirašytos ir įteiktos Žemaičių Kalvarijos Kalnų koplyčių priežiūros ir tvarkymo darbų sutartys. Sutartis pasirašė Plungės pramonininkų sąjungos prezidentas Jonas Bačinskas ir Žemaičių Kalvarijos šventovės rektorius kan. Jonas Ačas. Ši sutartis numato, jog įsipareigojusieji asmenys ar įmonės rūpinasi koplyčių remontu ir priežiūra, tokiu būdu svariai prisidedami prie Žemaičių Kalvarijos Kryžiaus kelio, gyvuojančio jau 375 metus, puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms.

Liepos 12-ąją, paskutinę Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų dieną, melstasi už Žemaičių Kalvarijos ir kaimyninių parapijų tikinčiuosius.

-kasab-

Mirė kunigas Stasys Šileika SDB (1919–2014)

Pas Viešpatį iškeliavo kunigas salezietis Stasys Šileika. Kun. Stasys Šileika gimė 1919 m. gegužės 28 d. Dirvoniškių kaime, Jonišchio valsčiuje, Utenos apskrityje. Mokėsi Joniškyje, Molėtuose. Susipažinęs su saleziečių veikla, apsisprendė tapti jaunimo auklėtoju. Saleziečio kelią pradėjo Vytėnuose. Po to atsidūrė Italijoje. Ten studijavo ir 1950 m. liepos 2 d. buvo išventintas kunigu.

Darbavosi Italijoje, Vokietijoje, Vasario 16-osios gimnazijoje. Kunigą S. Šileiką traukė darbas misijose. 1970–1971 m. gyveno Romoje rengdamasis apaštalauti Brazilijoje. Dešimt metų darbavosi San Paulo mieste, vėliau Kanadoje. Darbuodamasis įvairiose šalyse kun. Stasys Šileika išmoko daug kalbų, įgijo patirties. Lietuvos atgimimo metais sugrįžo į tėvynę. Dirbo Kaune, Vilniuje, Rumšiškėse. Čia įgyvendino daug kilnių sumanymų. Nuo 2002 m. gyveno Kaune, Palemone.

Kun. Stasys Šileika SDB birželio 20 d. buvo pašarvotas Kauno Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės (Palemono) bažnyčioje. Laidotuvių šv. Mišios aukotos birželio 21 d.

-kjp-

ja paskirta KAKC Jaunimo lytiškumo ugdymo programų koordinatorė Agnė Grigaitytė. Per *Marijos radiją* žadama nuolat rengti specialias laidas. Žurnale „Mylėkite viens kitą“ jaunimo *Tyrujų širdžių judėjimui* skirta atskira rubrika.

Prof. M. Ruckio vieši susitikimai su lietuvių bendruomene vyko Kaune ir Vilniuje. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vykusioje paskaitoje „Evangelizacijos įrankiai šiandien: kaip skelbti tikėjimą ir jį apginti?“ dalyvavo kunigai, vienuoliai, parapijų, evangelizacinių bendruomenių, katalikiškų organizacijų ir žiniasklaidos atstovai. Susirinkusiuosius pasveikino, palaimino ir savo apsilankymu pagerbė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Kauno arkivyskupijos dienoms skirtų renginių metu prof. M. Ruckis ir projekto „Mylėkite viens kitą“ Lietuvoje iniciatorius kun. Vincentas Tamošauskas OFM Cap. susitiko ir kalbėjosi su apaštališkuoju nuncijumi Lietuvoje arkivyskupu Pedro López Quintana. Apaštališkasis nuncijus džiaugėsi, kad žurnalas spausdinamas 20 kalbų ir platinamas daugiau kaip 100 pasaulio šalių, tarp jų dabar jau ir Lietuvoje, kalbėjo apie būtinybę Evangelijos žinią skleisti per šiuolaikines medijas, apie tarptautinio bendradarbiavimo svarbą evangelizacijai ir suteikė palaiminimą projektui „Mylėkite viens kitą“ Lietuvoje, jo organizatoriams, esamiems ir būsimiems dalyviams.

Vilniuje prof. M. Ruckis susitiko ir kalbėjosi su interneto dienraščio Bernardinai. It bei Katalikų radijo „Mažosios studijos“ žurnalistais, *Katalikų pasaulio leidinių* knygyne susitiko su skaitytojais, dalijosi savo asmenine tikėjimo patirtimi, atsakė į susirinkusiųjų klausimus. Prof. M. Ruckis svarsto galimybę dar kartą atvykti į Lietuvą kitais metais ir skaityti paskaitą apie tai, kaip mokslas veda į tikėjimą. Šia tema keturiasdešimt metų rinkti M. Ruckio ir jo kolegų žurnale „Mylėkite viens kitą“ spausdinti straipsniai yra išleisti atskira knyga. Planuojama šią knygą išleisti ir lietuvių kalba.

-jm-

Malda už taiką Ukrainoje

Birželio 15 d. Vilniaus Bernardinų bažnyčioje buvo meldžiamasi už taiką Ukrainoje, ypač už žuvusius kovose bei jų artimuosius. Mišiose dalyvavo ir svečiai iš Ukrainos – broliai pranciškonai iš Šv. Arkangelo Mykolo provincijos bei Lietuvos ukrainiečių bendruomenės nariai, lydimi brolių bazilijonų. Ukrainietis pranciškonas brolis Viktoras, misionieriaujantis Baltarusijoje, Butslavo Marijos šventovėje, po Mišių pasilikusiems parapijiečiams plačiau papasakojo apie pranciškonų veiklą Ukrainoje ir Baltarusijoje, ypač šiuo sudėtingu Ukrainai laikotarpiu. Svečias išreiškė viltį, kad šie skaudūs įvykiai yra tarsi neišvengiama „operacija“, būtina norint susikaupti skaudulius atverti ir išgydyti. Pabrėžė, kad net ir rusakalbiai Ukrainos gyventojai, laikantys save vietos rusais, trokšta gyventi nepadalytoje šalyje.

Lietuvos ukrainiečių bendruomenės atstovas Vasilis Kapkanas, peržvelgdamas abiejų šalių istoriją, pabrėžė Lietuvos indėlį į Ukrainos savimonės ir laisvės siekio formavimąsi. „Kiekvieno ukrainiečio mylimiausias poetas Tarasas Ševčenka, dar būdamas visai jaunas, būtent čia, Vilniuje, susidūrė su lietuvių ir lenkų kova už išsilaisvinimą iš carinės priespaudos. Tai paliko neišdildomą pėdsaką jauno žmogaus asmenybėje ir nulėmė visą tolesnę jo veiklą, – sakė V. Kapkanas. – Dėkojame lietuviams už jų solidarumą ir palaikymą taip pat ir šiuo ypatingu mūsų tėvynei metu. Jūsų donorų dėka tapome kraujo broliais.“ Brolis Fiodoras pristatė 500 metų jubiliejų švenčiantį Vilniaus bazilijonų ordino vienuolyną ir bažnyčią. Nuskambėjus abiejų tautų himnams, bendravimas tęsėsi parapijos salėje. Vilniaus Bernardinų parapijos klebonas br. Algirdas Malakauskis buvo labai patenkintas, kad iniciatyva paremti Ukrainos žmones malda sulaukė stipraus parapijiečių palaikymo. „Labai visiems dėkoju už talką ir nuoširdų susidomėjimą“, – sakė klebonas, ypač įvertindamas Gintaro Bingelio pastangas į renginį įtraukti Lietuvoje gyvenančius ukrainiečius katalikus. -bernardinai.lt

Pristatytas Vyskupų sinodo *Instrumentum laboris* šeimos klausimais

(KAI) Birželio 26 d. Vatikano spaudos salėje buvo pristatytas spalį vyksiančios šeimos klausimams skirtos III ypatingosios Vyskupų sinodo asamblėjos darbinis dokumentas *Instrumentum laboris*. Dokumentą pristatė Vyskupų sinodo generalinis sekretorius kardinolas Lorenzo Baldisseri, Sinodo generalinis pranešėjas kardinolas Peteris Erdő ir specialusis sekretorius arkivyskupas Bruno Forte. Informuota, kad šiemetinė spalio 5–19 d. vyksianti šeimos klausimams skirta ypatingoji Vyskupų sinodo asamblėja yra tik vienas etapas, po jo bus parengtas kitas darbinis dokumentas 2015 m. vyksiančiai ordinarinei Vyskupų sinodo asamblėjai. Šiemetinio Sinodo rezultatai bus panaudoti rengiant 2015 m. Sinodo parengiamąjį dokumentą. Po šių dviejų Vyskupų sinodo asamblėjų bus paskelbtas popiežiaus patvirtintas baigiamasis dokumentas.

Šiemetinis *Instrumentum laboris* dokumentas sudarytas remiantis į Vatikaną iš viso pasaulio atsiųstais atsakymais į parengiamąjį klausimą, kuriame buvo išskirtos 8 klausimų grupės. Atsakymus Vyskupų sinodo generaliniam sekretoriui pateikė ne tik vyskupų konferencijos, Rytų apeigų katalikų Bažnyčių sinodai, Romos kurijos dikasterijos; atskirą atsakymų kategoriją sudarė vyskupijų, parapijų, bažnytinių judėjimų bei draugijų, akademinų institucijų, specialistų (ne tik katalikų) atsakymai.

Kardinolas Lorenzo Baldisseri pristatė tris *Instrumentum laboris* dokumento dalis, apimančias parengiamajame klausimyne išskirtas klausimų grupes. Pirmoji dalis „Šeimos Evangelija“ aptaria Dievo planą šeimai, Šventojo Rašto ir Bažnyčios mokymą, prigimtinių įstatymą ir krikščioniškąjį pašaukimą. Atkreipiamas dėmesys, kad tikinčiųjų turimas menkas Bažnyčios mokymo pažinimas reikalauja iš sielovados tarnautojų geresnio pasirengimo ir angažavimosi. Akcentuojama jauniems žmonėms reikalinga pagalba formuojant šeiminių gyvenimą.

Kita darbinio dokumento dalis pavadinta „Sielovados programa šeimai naujosios evangelizacijos šviesoje“. Joje kalbama apie sielovadinius iššūkius, susijusius su šeimos problemomis, tikėjimo krizę, sudėtingas sielovadines situacijas. Kardinolas Baldisseri pastebėjo, kad darbiniam dokumente išskirtos trijų kategorijų žmonių problemos: išsiskyrusių, gyvenančių separacijoje, taip pat išsiskyrusių ir sudariusių naują santuoką. Šios problemos ypač aktualios Europos ir Amerikos žemynuose. Aptariami tai pat klausimai, susiję su jų vaikais, vienišų motinų problemos. Sudėtingose santuokinio gyvenimo situacijose pastebima daug kančios, taip pat nuoširdžios meilės liudijimų (nr. 80). Kardinolas pareiškė įsitikinimą, kad būtina suteikti sužeistiems žmonėms gydymą ir sutaikinimą: sielovada turi perteikti Dievo gailėstingumą. Dokumente tai formuluojama tokiais žodžiais: „Kalbama apie siūlymą, o ne primetimą, palydėjimą, o ne spaudimą, kvietimą, o ne pašalinimą, raginimą susimąstyti, tačiau niekada neatimant vilties“ (nr. 109).

Vyskupų sinodo generalinis sekretorius pabrėžė, jog Bažnyčia jaučia pareigą lydėti poras, sudariusias neformalias faktines sąjungas, ir pasitikti, kad gali tokioms poroms padėti priimti atsakomybę sudarant santuoką. Kalbėdamas apie išsiskyrusių ir sudariusių naujas santuokas asmenų situaciją, kardinolas nurodė būtinybę paprastinti ir padaryti veiksmingesnes teismines procedūras, kuriomis siekiama ankstesnės santuokos anuliavimo. Kalbėdamas apie netikinčiųjų ar nepraktikuojančiųjų norą priimti Santuokos sakramentą, jis akcentavo ikisantuokinio parengimo kursų būtinybę, taip pat poreikį lydėti sutuoktinių poras po santuokos. Kalbant apie tos pačios lyties asmenų

sąjungas, iškeltas poreikis teikti sielovadinę pagalbą jiems ir ypač tokioje aplinkoje gyvenantiems vaikams.

Trečioji dokumento dalis nagrinėja klausimus, susijusius su atvirumu gyvybei, taip pat tėvų atsakomybe auklėjant vaikus. Atkreipiamas dėmesys, kad tikintieji menkai pažįsta popiežiaus Pauliaus VI enciklikoje *Humanae vitae* skelbiamo mokymo pozityviusius aspektus – atsakingos tėvystės bei motinystės siekį.

Kardinolas Peteris Erdö, pristatydamas dokumentą, sakė, kad šeima nėra vien sielovados ir evangelizacijos objektas, ji pati gali evangelizuoti. Jis taip pat iškėlė paplitusią individualizmo nuostatą, vengimą instituciškai apibrėžti santykius. Arkivyskupas Bruno Forte sugretino akivaizdžią šeimos krizę ir, kita vertus, aiškias šeimos troškimo apraiškas.

Sinodo generalinis sekretorius pabrėžė, kad temos, neaptartos šiame *Instrumentum laboris* dokumente, bus svarstomos 2015 m. spalio 4–25 d. vyksiančioje Vyskupų sinodo asamblėjoje. Jos tema „Jėzus Kristus apreiškia šeimos slėpinį ir pašaukimą“. Vyskupų sinodo generalinis sekretorius pabrėžė, jog rugsėjo 28 d. planuojama maldos diena Sinodo darbų intencija. Sinodo darbo metu Marijos Didžiosios bazilikos koplyčioje vyks Švenčiausiojo Sakramento adoracija. Kardinolas ragino viso pasaulio tikinčiuosius, ypač kontempliatyviųjų bendruomenių vienuolius ir vienuoles melstis Sinodo darbų intencija.

Nauji leidiniai

Dykumos tėvų pamokymai. Abėcėlinis rinkinys / parengė Benedicta Ward. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2014. – 344 p.

Dykumos tėvų pamokymai – tai praktinių patarimų, atsiradusių per ilgą vienuoliškos ir asketiškos drausmės kupiną gyvenimą, užrašai. Juose išsaugota nestruktūruota, paprastais žodžiais išreikšta dykumos išmintis. Pasiekusi mus iš pačių vienuoliško gyvenimo ištakų, ji vis dar įkvepia krikščionis, teikia jiems patarimų ir paguodos. Jei norime suprasti Dykumos tėvų žodžius, artėkime prie jų pagarbiai, nutildykime savo sprendimus ir mintis, kad susitiktume su jais ten, kur jie gyvena, ir, jei įrodysime, kad pajėgiame sekti jų ieškojimo įkarščiu, jų negailestingu pasiryžimu, jų begaline užuojauta, galbūt galiausiai gebėsime dalyvauti tylioje jų bendrystėje su Dievu.

James Martin SJ. Jėzuitų patarimai visiems gyvenimo atvejams. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2014. – 496 p.

Ignaciškasis dvasingumas ragina ieškoti Dievo visuose dalykuose, nes bet kuri mūsų gyvenimo dalis gali nuvesti mus pas Dievą. Jėzaus Draugijos įkūrėjas šv. Ignacas Lojola garsėjo savo praktiniu dvasingumu. Jo dvasinis kelias padėjo milijonams žmonių – pradėdant abejojančiais ieškotojais ir baigiant atsidavusiais tikinčiaisiais – atskleisti Dievo meilės paslaptį. Knygoje, pasitelkiant suprantamus pavyzdžius, komiškas istorijas ir anekdotus iš herojiško bei įkvepiančio jėzuitų šventųjų ir eilinių kunigų bei brolių gyvenimo, atskleidžiama jėzuitų dvasingumo esmė. Paaškinama šiuolaikiniam žmogui, kaip dirbdami, mylėdami, kentėdami, priimdami sprendimus, meldamiesi ir draugaudami galime rasti Dievą.

Jamesas Martinas SJ, jėzuitų kunigas, žurnalo „America“ kultūros skyriaus redaktorius, daugybės knygų autorius.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius
Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 690 egz.

ISSN 1392-6098